

Prefață

Timp de atâtea zeci de veacuri până mai odinioară, tot interiorul Africii rămăsese complet necunoscut Europeanilor și fără contact cu lumea civilizată. Abia în anii 1840 a înaintat primul om alb în așa numitul continent negru. De atunci alții au făcut călătorii de cercetare a acelor regiuni misterioase, descoperind păduri seculare, vegetația bogată, ecuatorială și animalele, păsările și reptilele caracteristice țărilor calde.

David Livingstone, născut la 19 martie 1813 în Anglia, în apropiere de Glasgow, după ce a studiat medicina, pleacă în anul 1840 ca misionar în Colonia Capului din Sudul Africii. De acolo, el întreprinde mai multe călătorii, înaintând departe în interiorul necunoscutului continent, fiind astfel primul european, care pune pe oamenii de acolo în legătură cu restul lumii.

Pentru curajul și energia dovedite în aceste mari și grele călătorii, Livingstone a fost socotit post mortem drept unul dintre eroii naționali ai Angliei, iar corpul său a fost înmormântat alături de gloriile Marii Britanii, la Westminster.

După dânsul a plecat Stanley în tot așa de vestitele sale călătorii de explorare a Africii. Mai târziu călătorii de acest fel au fost întreprinse și de alții, așa că astăzi Africa a ajuns destul de bine cunoscută, în mai toate regiunile ei.

* * *

Dar de ce explorările acestea geografice pentru cunoașterea oricărui colțișor de pe pământ nu au fost întreprinse în veacurile anterioare?

Răspunsul a fost dat de mult timp în sensul că mijloacele de transport nu erau pe atunci așa de lesnicioase ca azi, când diferitele invenții au dus la produsele deosebite ale tehnicii moderne, în stare să dea omului putința de a cutreiera mări și uscături.

Dar de ce invențiile și progresul în toate nu s-au produs și ele mai demult? Erau pe atunci oameni mai puțin inteligenți și mai puțin destoinici și iscușiți ca astăzi?

Nu, nicidecum! Explicația nu o vom găsi comparând generațiile din diferite veacuri. Numai Sfânta Scriptură explică faptul acesta rămas până astăzi o taină pentru oameni.

Profețiile Scripturii arată că avea să vină pe lumea asta un timp, despre care Domnul, prin profetul Daniel, zice:

„Tu, Daniele tănuiește aceste cuvinte și sigilează cartea până în timpul sfârșitului: atunci mulți vor cutreiera, iar cunoștința se va înmulți”. Daniel 12, 4

Acest timp, numit „al sfârșitului”, este deseori amintit în Scripturi. Însuși Domnul Hristos vorbește despre timpul sfârșitului și arată caracterele lui, când zice: „Și se va predica această Evanghelie a împărăției în toată lumea, spre mărturie la toate popoarele și atunci va veni sfârșitul”. Matei 24, 14

Credem că cititorul a prins deja înțelesul acestor spuse ale Scripturii. Așadar, profeția afirmă cu peste 2400 de ani mai înainte, că avea să vină un timp anumit, numit „timpul sfârșitului”, când se vor produce următoarele fapte importante, nemaivăzute până atunci.

1. Extraordinară și rapidă înmulțire a cunoștințelor oamenilor;
2. Cutreierarea pământului în lung și în lat, pe mare și pe uscat;
3. Predicarea Evangheliei în toată lumea, la toate popoarele, ca să se știe, că venirea împărăției lui Dumnezeu este aproape și că trăim în timpul sfârșitului.

Timpul acesta a venit exact, așa cum a fost prezis. Dovezile le avem demult în fața ochilor noștri.

Iată! în curs de aproape 6.000 de ani de la creațiune, oamenii – pentru călătorie sau transport – au folosit mereu aceleași mijloace, de care se serveau și patriarhii, profeții și apostolii din veacurile îndepărtate.

După anii 1840, însă s-au adunat invenții după invenții; s-au construit vapoare cu aburi pentru traversarea mărilor și oceanelor și locomotive pentru străbaterea cu repeziciune a celor mai mari distanțe. Cercetările și explorările pământului au luat o amploare fără precedent.

Atunci au început cutreierările de mult prezise. Iar partea cea mai interesantă de observat este că impulsul pentru cutreierare pornea din dorința de predicare a Evangheliei pentru creștinarea popoarelor care stătuseră atâtea veacuri departe de Dumnezeu, departe de lumină. Tocmai dorința aceasta și o mare iubire de oameni au determinat și pe Livingstone să întreprindă celebrele sale călătorii în centrul Africii.

Nu mult după aceea, adică la anul 1844, a început și marea lucrare de predicare a Evangheliei în toată lumea, vestind venirea Domnului și a împărăției Sale, exact așa cum fusese prezis demult că se

va întâmpla. De atunci datează pe lume marea mișcare adventă, care a crescut și va crește neconținut, terminându-se cu venirea în mărire a Domnului Hristos.

Călătoriile lui Livingstone, ale lui Stanley și ale altor exploratori, au fost prevăzute în planul lui Dumnezeu ca mijloc de pregătire pentru marea lucrare a predicării I evangheliei, întreprinsă de puternică mișcare adventă în toată lumea, la toate popoarele. Pretutindeni, pe urma marilor exploratori au pătruns îndată misionarii adventiști, la timpul hotărât de Dumnezeu pentru minunata lucrare de evanghelizare a lumii. Astăzi, de la polul nord până la polul sud și de la răsărit până la apus, nu există nici măcar un singur ținut pe lăta pământului, unde să nu răsună cu putere și cu mare succes solia Evangheliei, dusă de această mică grupă de credincioși, care – deși puțini – au ajuns totuși cunoscuți pretutindeni, tocmai din cauza zelului lor misionar, de a duce tuturor popoarelor vestea cea bună: „Că Dumnezeu a iubit lumea atât de mult, încât a dat pe Fiul Său unul născut, pentru ca oricine, care crede, să nu piară, ci să aibă viața veșnică”. Iar despre ei înșiși, acești soli declară tuturor cu deplină umilință: „Noi vă rugăm, în numele lui Hristos, împăcați-vă cu Dumnezeu!”; „Temeți-vă de Dumnezeu și păziți poruncile Lui!”

Negreșit, lucrarea aceasta se face cu mari greutate și lovindu-se de batjocori și împotriviri tocmai din partea celor care ar trebui cei dintâi s-o sprijine. Totuși în mijlocul tuturor greutăților, se adevărește cu acești soli credincioși cuvântul Domnului care zice: „Cât de frumoase sunt pe munți picioarele celor ce vestesc Evanghelia, celor ce vestesc pacea și împăcarea cu Dumnezeu!”

* * *

Cartea aceasta prezintă cititorilor experiențele misionarilor adventiști cari au predicat și predică Evanghelia tocmai prin ținuturile Africii, pe unde a călătorit pe timpurile sale Livingstone.

Românii noștri vor citi cartea cu și mai mult interes, când vor auzi cât de minunat a condus Dumnezeu lucrurile așa, ca și neamul nostru românesc să ajungă a se face părtaș la marea lucrare de luminare a popoarelor prin Evanghelie.

Pentru prima dată în istoria țării noastre, Adventiștii din România au trimis anul trecut o familie de misionari cu destinația pentru Madagascar. Urmăriți pe hartă mișcările misionarilor noștri și veți vedea că – dacă în Colonia Capului și în Rhodesia au lucrat și

lucrează misionari englezi și americani – este cazul să mulțumim lui Dumnezeu, că la o oarecare distanță mai spre răsărit, în Madagascar, se găsesc acum în minunata lucrare a predicării Evangheliei la neamuri păgâne și fii și copii ai țării noastre. Dumnezeu să-i binecuvânteze și să-i ajute! Ei să poarte acolo pretutindeni stindardul Evangheliei Domnului Hristos; iar noi să-i susținem cu rugăciunile noastre și cu obolul nostru.

* * *

Iubite cititor! Dacă Dumnezeu a făcut asemenea minuni pentru pregătirea terenului, ca Evanghelia să ajungă cu adevărat în toată lumea, la toate popoarele, s-ar cădea oare ca numai neamul nostru românesc să rămână în aceasta mai pe urmă? Avem destule dovezi din istorie că Dumnezeu a avut numai gânduri de bine și planuri mari cu țara noastră și cu neamul nostru; iar rugăciunea noastră să fie totdeauna, ca bunul nostru Mântuitor, Iisus Hristos, să pregătească și în inima românilor noștri terenul pentru primirea și rodirea minunată a cuvântului Evangheliei care să ne câștige pentru împărăția Domnului și să ne facă părtași de fire dumnezeiască!

București.

Ștefan Demetrescu.

Introducere a 29 martie 1895 ne-am luat rămas bun de la prieteni și de la patria noastră plecând în Africa de Sud. Pentru ultima dată vedeam pe tatăl și pe singurul meu frate. Cu toții într-un grup de șase misionari, în seara zilei de 22 mai 1895, am luat trenul din Cap-Town pentru a începe călătoria noastră spre centrul Africii. Curând, după Cap-Town, treceam printr-o regiune deluroasă. Ajungând la munții Hexriver, se oferea privirilor noastre peisajul cel mai pitoresc pe care l-am văzut vreodată în Africa de Sud. De pe vârful muntelui aveam o minunată priveliște deasupra văii fluviului. În depărtare înfloreau tocmai portocalii.

După munții Hexriver am ajuns pe platoul Caru. Aici crește pe alocurea peliniță, restul însă este pustiu, și numai rar se găsește câte un colonist olandez. La Kimberley am vizitat una din renumitele mine de diamante. Într-o duminică dimineața trenul nostru ajunsese în gara Mafeking, care era atunci situată la capătul liniei ferate.

Frații noștri de credință din Africa de Sud fuseseră așa de amabili, încât înainte de sosirea noastră ne cumpăraseră toate cele necesare pentru continuarea călătoriei. Astfel, am găsit pregătite două

care și o căruță pentru a putea înainta mai departe. Carele erau destinate pentru transportul bagajelor noastre de la Mafeking până la stațiunea misionară din

*

Bulavaio, situată la o depărtare de aproape 1.000 km, iar căruța avea să servească pentru transportarea soțiilor noastre.

În seara zilei de 2 iunie, după apusul soarelui, am pornit la drum. Carul cel mai greu încărcat era tras de un „rând” de boi, celălalt de un „rând scurt”, și trăsură de patru boi. În limbajul sud african prin „un rând” se înțelege șaisprezece boi. Un „rând lung” se compune din optsprezece, iar unul „scurt” din paisprezece boi.

Noi am tras la sorți cine să conducă în prima seară boii de la căruță și sorțul a căzut asupra mea. Abia ieșisem din Seminarul misionar și mă credeam bogat în cunoștințe. De aceea îmi închipuiam că voi putea mâna boii tot atât de bine ca și un băștinaș. Am ajutat, deci, soțiilor noastre să se urce în căruță și am vrut să ne ținem exact după carele din fața noastră. Însă boii mei n-au vrut să știe nimic despre lucrul acesta. Ei au scăpat de sub controlul meu și au luat-o peste câmp. Soțiile noastre au început să strige. Am fugit cât puteam după căruță, încercând să aduc boii iarăși pe drum. Îi ajunsesem, când iată că m-am agățat de un tufiș de mărăcini, pe care olandezii îl numesc „wachteen-beetje”, ceea ce înseamnă „așteaptă puțin”. Acești mărăcini sunt în formă de cârlige. Căzând peste tufiș, a trebuit să aștept într-adevăr „puțin” că mult, până ce am reușit să scap de acolo, și aceasta numai după ce am lăsat în tufiș câteva bucăți de stofă din hainele mele.

Noi călătoream seara, căci boii nu puteau să suporte căldura din timpul zilei. În afară de asta ei trebuiau să pască ziua. De obicei, înjugam târziu după prânz, făcând apoi un drum de aproximativ trei ore; legam după aceea animalele pentru noapte și porneam din nou dis-de-dimineată pentru a dejuca iarăși după câteva ore de drum.

Cineva a zis odată că, dacă un călător, în timpul drumului de la Cap-Town spre nordul țării aruncă trei priviri prin fereastra vagonului, după ce trenul a părăsit munții Hexriver, el poate să vadă toate câte sunt de văzut acolo: la sud, Caru, sau pustiul sud-african; pe la Vryburg și Mafeking, stepa; și în țara beciuană, mărăcini. Mărăcini, spini și iarbă – iarbă, spini și mărăcini – aceasta e tot ce oferă acel ținut.

La 25 iunie am făcut un popas pe malul râului Palia. Curând,

după ce am dejugat pentru a ne odihni în timpul zilei, atenția mi-a fost atrasă de niște pocnete de bice, care se auzeau la vale. Ele veneau din locul unde râul Palia se unește cu Limpopo. Pornind spre zona aceea, am găsit mai multe familii olandeze care se găseau în drum dinspre Transvall spre Africa portugheză de Apus. În timpul traversării râului, căruțele de înămoliseră acolo, iar boii încercau să le scoată la celălalt mal. De fiecare căruță trăgeau patru „rânduri”, adică 64 de boi. Cu toate acestea căruța nu se urnea din loc.

După ce cam doisprezece țărani olandezi au învârtit bicele lor duble și după ce băștinașii au început să strige și să țipe, boii au pornit. Urmarea a fost că inima căruței s-a rupt și boii au ieșit din nămol numai cu roțile din 'nainte. În curând, însă olandezii au tăiat un copac, l-au cioplit și au făcut din el o inimă nouă. Când a înserat, ei erau gata de plecare.

Apa este un lucru rar în țara beciuană. De aceea a trebuit să parcurgem distanțe lungi, câteodată chiar 30 de km. pe zi, înainte de a găsi un loc cu apă. Într-un loc, unde ne-am oprit, a trebuit să scoatem apă dintr-o fântână; boii noștri însă nu băuseră până atunci niciodată apă dintr-un jgheab, și de aceea nici n-au vrut să bea, cu toate că le era tare sete. Misionarul Tripp, conducătorul expediției noastre, a săpat împreună cu mine o groapă, pe care am căptușit-o cu o bucată de foaie de cort, acoperind marginile cu pământ, și apoi am cărat apă acolo. Videnia noastră a izbutit. Toate vitele au băut până s-au săturat.

În timpul secetei râurile din țara beciuană sunt numai niște albi mari de nisip. Ajungând la Sași, am coborât până la râu pentru a căuta apă, însă n-am putut descoperi altceva decât nisip. În apropierea unui văd am văzut pe un băștinaș în genunchi, care scobește cu amândouă mâinile în nisip. Fiindcă doream să aflu ce caută el, m-am dus acolo. La o adâncime de circa 45 cm., nisipul era umed și cam pe la 60 cm. a găsit apă. Cu această ocazie am învățat, deci, cum se poate scoate apă dintr-un râu african.

După ce am traversat țara beciuană, am ajuns în țara Matabele, unde aveam să ne stabilim. Regatul Matabele a fost înființat de Umzilicazi care a fost primul rege. Umzilicazi a fost un renumit subșef de trib al lui Tiaca, regele din Zulu. Tiaca l-a trimis pe Umzilicazi într-o expediție, la anul 1828, în nordul țării Zulu. Umzilicazi a făcut cu această ocazie o pradă de câteva mii de vite și s-a reîntors cu o mare mulțime de sclavi. Ajungând la hotarul Natalului, el a convocat pe

Indunașii săi – acesta este numele comandanților de trupe la Zulu – și i-a întrebat de ce ar preda ei acum toată această pradă regelui Tiaca care nici nu i-a însoțit în campania lor și, deci, ei au câștigat-o prin vitejia lor proprie. Comandanții s-au declarat de acord să țină prada pentru ei. Umzilicazi a tăbărât apoi câteva zile la hotarul țării. Când regele Tiaca văzu că nu primește niciun dar, el și-a dat seama că Umzilicazi l-a trădat și că s-a răsculat împotriva sa.

Tiaca a mobilizat imediat o armată mare pentru a aduce la ascultare pe șeful rebel. Umzilicazi se temea de o luptă și se îndoia de fidelitatea multora dintre Indunașii săi. De aceea și-a luat drumul prin partea mijlocie a Transvaalului de astăzi, nimicind tot ce se afla în calea sa. Intenția sa a fost, după cum a mărturisit el însuși, să creeze un pustiul întins între sine și fostul său domnitor. De aici s-a îndreptat apoi spre nord, pustiind țara și răpind toate vitele care îi cădeau în mână. După ce a trecut în cele din urmă râul Limpopo, a supus pe Masona, Macalanga și alte triburi, întemcând regatul Matabele.

Umzilicazi a fost un domnitor crud și setos de sânge. Băștinașii mi-au arătat cum Matabelii îndoiau pomișori până aproape de pământ și legau apoi de ramurile lor pe pruncii care nu puteau fi purtați de mamele lor în timpul marșurilor grele, iar apoi aprindeau un foc dedesubt, arzându-i de vii. Matabelii trăiau din război și pradă. Ei socoteau chiar timpul după expedițiile lor războinice, căci ei invadau regulat în fiecare an vreun ținut.

În anul 1893, Lobengula, fiul și urmașul lui Umzilicazi, a trimis trupele sale după pradă în țara Masona. Cu ocazia aceasta s-au ciocnit cu coloniștii, care se stabiliseră acolo după îndemnul Societății Britanico-Sud-Africană. Guvernul englez a cerut din partea lor reparația pagubelor cauzate atât supușilor englezi, cât și locuitorilor din Masona. Lobengula a declarat că el n-a restituit niciodată unui Masona vreun lucru. Aceasta a avut ca urmare declararea războiului. În noiembrie 1893, Lobengula a fost silit să părăsească reședința sa din Bulavaio, iar regatul Matabele a încetat să existe. Nimeni nu cunoaște soarta ultimului său rege, Lobengula.

Apropiindu-ne de Bulavaio, am zărit munții Matoppa. La răsărit de localitatea numită „Smochin” se poate vedea când timpul e frumos, înălțimea stâncoasă numită World View, (Vederea lumii), unde a dorit să fie înmormântat bărbatul al cărui nume! poartă Rhodesia. În locul cel mai înalt, pe o stâncă uriașă, mormântul a fost săpat în granit.

Deasupra se găsește o tablă cu inscripția simplă: „Cecil John Rhodes”. La cele patru colțuri ale mormântului se găsesc patru blocuri mari de stâncă, fiecare având mărimea unei case mici.

La 23 iulie am ajuns la râul Chami, cam la 30 km. de Bulavaio, abătându-ne de la drumul principal. La 25 iulie am ajuns pe proprietatea misiunii noastre. Ne-am bucurat că se terminase în cele din urmă călătoria cea lungă! În noaptea aceea am dormit sub un mare smochin. În dimineața zilei următoare am plecat mai departe, mergând până la locul destinat pentru stațiunea noastră misionară. Acolo am dejugat boii, dându-le drumul să pască.

Cam după vreo două ore au venit indigenii, care auziseră de sosirea noastră și ne-au urat bun venit. Ei ne-au zis că au construit pentru noi o colibă, la o depărtare de circa 500 m. spre apus, crezând că locul acela ar fi cel mai potrivit pentru o locuință. Misionarul Tripp a pus numaidecât să se aducă boii și să fie înjugați. Astfel, am ajuns la prânz, în ziua de 26 iulie 1895, în căminul nostru cel nou. Era o mică colibă de lut cam de 4 m. în diametru. Pereții erau înalți de 1, 1/2 m. Acoperișul era dintr-un strat subțire de iarbă, oferind într-adevăr umbră suficientă, se dovedea însă în timpul ploii cam neîndestulător.

Un conlucrător, care a vizitat mai târziu proprietatea misiunii noastre în iulie 1903, a descris-o în modul următor: „Vederea proprietății misiunii noastre era o surpriză plăcută pentru mine, fiindcă așteptam să văd un ținut pustiu. Am găsit însă contrariul, cu toate că ajunsesem acolo în timpul secetei. Casele făceau o impresie foarte plăcută. Ochiului i se oferă un orizont larg, un bogat relief cu coline și văi, vârfuri de munți și o floră abundentă. Vizitând proprietatea misiunii noastre, am avut impresia că această suprafață de teren de 4.800 ha. Întindere ar putea fi privită ca un parc natural desăvârșit, dacă ar fi situat în apropierea unui oraș mare. Varietatea florilor și a ierburilor în timpul ploii, diferiții copaci, blocurile uriașe de granit, așezate în mod pitoresc, dintre care multe fac impresia că ar ajunge o slabă atingere pentru a le scoate din echilibru, făcându-le să se rostogolească de pe vârful colinei pe care-l încoronează, numeroasele soiuri de animale precum și posibilitățile pentru agricultură, contribuie la a entuziasma pe orice prieten al naturii pe această întindere de pământ al Misiunii noastre.

Plantări și culturi

Cine vizitează astăzi stațiunea misionară Solusi nici nu-și poate

închipui în ce stare se afla ea când am înființat-o. Acolo, unde sunt azi casele, exista pe atunci un tufiș des, atât de des, încât ne-am rătăcit de mai multe ori. Săpând odată o fântână, misionarul Tripp a mers la o mică depărtare pentru a tăia un copac din care voiam să facem o axă cu o roată. Dar, la reîntoarcerea sa, s-a rătăcit prin desiș. Cu toate că era numai la o depărtare de vreo 200 m. de la corturile noastre, el a trebuit să se urce într-un copac și abia astfel a putut să descopere vârful copacului celui mare sub care se găseau corturile noastre.

După sosirea pe proprietatea misiunii noastre, ne-am adus adeseori aminte de experiența făcută de Cezar, care a zis: „Toate trebuiau făcut în același timp”. Grădina trebuia imediat plantată, casele trebuiau construite, legăturile comerciale trebuiau începute cu indigenii și lucrările de croitorie trebuiau făcute pentru femeile negre. Afară de asta a trebuit să mai săpăm o fântână și să executăm încă multe alte lucrări în legătură cu viața unui pionier.

Ne-am instalat în corturile noastre cât se poate de comod; când însă am plantat grădina și am căutat să obișnuim pe indigeni cu cultivarea pământului, misionarul Tripp împreună cu mine am început să cioplim bârne pentru construirea unor case provizorii.

Copacii din Africa sunt foarte strâmbi și noduroși. Numai cu mare greutate am putut să scoatem din ei bârne de o lungime de 2, 1/2 m., mai mult sau mai puțin drepte, înfigându-le vertical în pământ și îmbrăcându-le cu lut, ele aveau să formeze pereții casei noastre. Mergând într-o zi cu un tânăr băștinaș prin pădure, am descoperit un număr de copaci foarte frumoși și drepti care puteau fi, după părerea mea, lemne excelente de construcție. Băștinașul căuta să mă convingă despre contrariul, zicându-mi: „O lună e bun; două luni nu e bun; trei luni nu mai e bun”.

Eu n-am putut să pricep spusele lui și de aceea am tăiat unul din cei mai frumoși trunchi, întrebându-l pentru câpriori la casa mea. A trebuit să constat însă, că lucrurile erau așa, după cum zicea negrul: timp de o lună lemnul a fost bun, tot astfel și după luna a doua, însă în cursul lunii a treia a crăpat, fiind ros de viermi. Am recunoscut că, deși venisem în Africa pentru a instrui pe băștinași, totuși existau încă multe lucruri pe care eu trebuia să le învăț de la ei.

Casele noastre aveau o suprafață de 3, 1/2 pe 7 m. Acoperișul era din iarbă. Stâlpii, care țineau pereții, fiind foarte strâmbi, era nevoie de mult lucru pentru a-i tencui și a astupa toate crăpăturile. Din

ce trebuia făcută dușumeaua? Băștinașii și mulți coloniști albi o fac numai dintr-o amestecătură de pământ și din balegă de vite. La sfârșitul fiecărei săptămâni toată dușumeaua trebuie din nou acoperită cu un strat de pământ cu balegă. Noi însă am preferat să întrebuițăm numai pământ, fără a mai adăuga ceva la el.

Casele noastre aveau și câte două ferestre, în fiecare parte a ușii din față câte una. Fiecare fereastră avea două geamuri mici. De asemenea, am făcut și o deschizătură pentru aerisirea încăperii. Pe timp de ploaie, ea putea fi închisă cu o bucată de pânză de cort. Interiorul era despărțit în două camere, printr-o perdea, atârnată de o bârnă. Prima cameră servea pentru primirea de oaspeți și pentru dormit, iar a doua, după perdea, era bucătărie, sufragerie și cămară în același timp.

În prima săptămână a lunii noiembrie, casele au fost gata. Pe ziua de 8 noiembrie am instalat soba, am înnegrit-o și ne-am propus în ziua următoare să facem un dejun în stil european. Sora Tripp și soția mea au prețuit, desigur, foarte mult perspectiva de a putea găti iarăși pe o mașină. Ele trebuiseră aproape o jumătate de an să gătească toate mâncărurile deasupra unui foc, pe o vatră în câmp deschis.

În seara zilei de 8 noiembrie ne-am culcat devreme. Noi făceam lucrul acesta plini de așteptare veselă pentru dimineața următoarea. Dar, chiar în noaptea aceea ne-a surprins prima ploaie torențială. Pereții caselor noastre n-avuseseră destul timp pentru a se usca în soare și, astfel, învelișul acoperișului a fost doborât jos de ploaie. Frumoasa noastră mașină de gătit, atât de elegant poleită, a fost acoperită de un strat de 20 cm. de lut. Pe jos, în bucătărie, apa era până la glezne. Locuința întreagă făcea impresia unei ruine. Dezamăgirea a fost așa de amară, încât am surprins pe soția mea vărsând câteva lacrimi. În curând, însă, fața ei a devenit din nou senină și noi ne-am apucat să reparăm stricăciunile.

Patru luni după ce sosisem pe proprietatea misiunii noastre terminasem casele, ridicasem o capelă, săpasem o fântână și deștelenisem și plantasem 12 ha. de pământ. Începusem, de asemenea, să conversăm puțin în limba băștinașă. O sută cincizeci la două sute de indigeni vizitau serviciile noastre divine în fiecare Sâmbătă. Venisem în acel loc pentru a lucra și ne simțeam, într-adevăr, foarte fericiți în activitatea noastră.

Scurt timp după ce ne-am mutat în căminul nostru cel nou, unul

dintre tinerii băştinaşi, care lucrase la noi, ne-a invitat la nuntă să deoarece noi bărbaţii eram prea aglomeraţi cu lucrul, au putut să meargă numai soţiile noastre. Când ne-am dus după ele seara, băştinaşii ne-au însoţit după obiceiul lor, o bucată de drum. Ei observară că misionarii

fai în

§MW§»

Cum se prezintă astăzi staţiunea Solusi. În faţă două rânduri de boi

*

pl); – îi

Şeful de trib Urmevu (la stânga) înaintea peşterii, în care a ascuns lucrurile noastre în timpul războaielor Matabele.

sărutau pe soţiile lor când îşi luau rămas bun de la ele. De aceea, bătrânul Chaba Chaba, conducătorul acelui grup de negrii, a crezut că se cuvine ca şi el să sărute cu această ocazie pe sora Tripp şi pe soţia mea. El a început cu sora Tripp; soţia mea, în schimb, a scăpat cu fugă, înainte de a-i veni rândul.

Ploile au venit atunci chiar la timp. Porumbul, fasolea şi secara noastră au răsărit curând după aceea şi au crescut repede. Dar, într-o zi, ne-au făcut lăcustele o vizită. Porumbul nostru crescuse aşa de mare, încât numai cu greutate se mai putea vedea tufişul învecinat. La o jumătate de oră după apariţia lăcustelor nu se mai vedea nici urmă de plantă pe tot întinsul câmpului nostru. Porumbul a crescut din nou, fasolea, însă, a fost complet distrusă. După un timp de la cele petrecute, abia începuse să crească porumbul nostru, şi din nou ne ameninţa o asemenea plagă. De data aceasta, am făcut pregătiri.

Imediat ce s-a apropiat o ceată de lăcuste am strâns pe toţi băştinaşii şi i-am trimis cu cutii de tinichea pe câmp pentru a provoca un zgomet mare şi a urla în timpul acesta ca sălbaticii. Afară de asta, au zvârlit cu pământ după lăcuste, astfel încât ele au pornit mai departe, şi recolta noastră a fost salvată.

Foarte neplăcute sunt lăcustele, când nu au aripi şi înaintează sărind. Îndată ce aceste lăcuste mici năvălesc asupra unui câmp cu bucate, indigenii dau de veste sosirea lor. Mişcându-se numai sărind, ele înaintează încet. Noi în partea din care veneau lăcustele am făcut un şanţ de circa 50 cm. adâncime, prevăzându-l la anumite distanţe cu gropi. Căzând lăcustele în şanţ, ele săreau înapoi şi încolo, până ce

cădeau în gropi. Noi le acopeream apoi cu pământ, îngropându-le cu milioanele.

Câteodată, veneau așa de numeroase, încât umpleau foarte repede șanțul și gropile. Atunci am înjugat un bou de un trunchi de copac, să-l tragă prin șanț, astfel încât lăcustele

2!

erau toate strivite. Uneori numărul lor era atât de mare, încât, în ciuda tuturor măsurilor de prevedere, ajungeau pe câmp, iar noi eram siliți să le urmărim cu nuiile, bătându-le până ce păraseau câmpul și recolta noastră era astfel salvată. Lăcustele nu se întorc niciodată, ci zboară sau sar totdeauna în aceeași direcție mai departe.

În timpurile trecute, lăcustele distrugau deseori recolta indigenilor din țara întreagă. Au fost de ajuns însă trei ani de combatere energetică cu arsenic pentru a stârpi aproape cu desăvârșire plaga lăcustelor din Rhodesia

Răscoala Matabelilor.

În decembrie 1895, Rhodesia a trecut prin mare agitație din cauza năvălirii pusă la cale de dr. Jameson în Transvaal. Dr Jameson, administratorul societății engleze din Africa de Sud, care avea sub stăpânirea ei întreaga Rhodesie, a concentrat toată poliția ținutului, invadând în Transvaal, pentru a răsturna guvernul Republicii Africane de Sud. La apus de Johannesburg l-a întâmpinat armata Burilor. După o luptă scurtă și înverșunată, el a fost prins împreună cu toată ceata sa.

Această veste s-a răspândit cu iuțeala fulgerului între indigeni. Până atunci matabelii aveau un respect deosebit față de englezi. Ei luptaseră deseori împotriva olandezilor, dar nu fuseseră niciodată învinși. Negrii au văzut însă acum că „micul englez”, așa numeau ei pe Dr. Jameson, fusese învins cu toată armata sa, fiind luat prizonier de vechiul său inamic, Paul Krueger, care în alte rânduri suferise înfrângeri. Desigur că englezii pierdeau astfel cu desăvârșire reputația lor războinică.

La scurt timp după expediția lui Jameson, țara întreagă a fost bântuită de epizootie și anume de pestă bovină. Imediat ce s-a declarat această boală, guvernul a încercat să împiedice propagarea ei prin faptul că vitele din turmele molipsite au fost împușcate. Aceasta a stârnit mânia indigenilor, căci vitele erau toată bogăția lor care era distrusă în felul acesta.

Englezii, care se aflau în țară, au început în curând cu

exploatarea minelor, cât și cu desțelenirea pământului, înființând întreprinderi întinse de agricultură. Din cauza aceasta au trebuit să angajeze un număr mare de lucrători băștinași. Dacă regele Lobengula dorea ca cineva să lucreze pentru el, atunci trimitea solii săi pentru a invita pe șefii de trib și pe bătrânii satelor să trimită atâția oameni la lucru câți avea nevoie; însă el nu plătea niciodată munca prestată. Șefii și bătrânii erau obligați să dea la orice ocazie numărul cerut de lucrători, și vai de căpetenia aceea care ar fi neglijat datoria sa în această privință. Pentru băștinași această prestație de lucrători era o povară grea.

Punându-le minele în exploatare și începându-se cultivarea pământului, guvernul cel nou a trimis de asemenea soli la șefii de trib și la bătrânii satelor spre a angaja un număr de oameni pentru lucrarea minieră, oferind însă pentru aceste servicii o bună plată. Guvernul invita deci, numai pe băștinași să participe la lucru. Indigenii vedeau însă în aceasta aceeași constrângere ca cea din zilele lui Lobengula. În ținutul nostru însă, n-am putut să aflăm despre niciun caz, că indigenii ar fi fost constrânși împotriva voinței lor să lucreze în mine. Cu toate acestea s-a produs neliniște și nemulțumire între băștinași.

Către sfârșitul lunii martie s-au înmulțit zvonurile despre izbucnirea unei răscoale. Misionarul Tripp a plecat la Bulavaio spre a se informa cu privire la starea lucrurilor. I s-a dat răspunsul că guvernul a convocat la o consfătuire toți bărbații de seamă dintre băștinașii țării. Foarte puțini însă, dintre șefii de trib au primit această invitație. Gambo, o rudă a lui Lobengula, a venit; însă a fost imediat arestat după sosirea sa la Bulavaio, fiind trimis apoi la închisoare, unde a rămas tot timpul, cât a durat răscoala. În săptămâna care a urmat după vizita Misionarului Tripp la Bulavaio, m-am dus la oraș pentru a face târguiești. Toate vitele noastre fiind în carantină, exista numai o singură posibilitate pentru a face această călătorie de peste 50 km.: adică a merge pe jos. Astfel am părăsit stațiunea misionară cam la ora 3 după masă, fiind însoțit de doi hamali indigeni, dintre care fiecare purta o povară de circa 25 kg. Am ajuns la ora 6 dimineața la Bulavaio și după ce am vândut untul și ouăle noastre pe piață, am început să aranjez celelalte chestiuni ale noastre.

Cam pe la ora 9 am văzut un călăreț, pe Seventh Avenue (Strada a șaptea), galopând pe un cal, acoperit cu spumă. El n-avea nici pălărie,

nici haină și striga: „Matabelii s-au răsculat și nimicesc toate în ținutul Filibuzi!”

Doream să aflu dacă măcelul se mărginește numai asupra aceluia ținut sau dacă s-a sculat poporul întreg într-o singură noapte pentru a omorî pe toți coloniștii albi. Fiind foarte mult îngrijorat de soarta soției mele și a celorlalți misionari, m-am dus la funcționarii guvernului pentru a mă informa cât se poate de exact. La ora 2 după masă m-am întors la stațiunea misionară împreună cu cei doi băștinași, în care nu puteam să am încredere, fiindcă nu-i cunoșteam mai de aproape. Eu i-am trimis pe indigeni înainte, pe drumul care forma un arc, rugându-i să mă aștepte la râul Chami, circa 20 km. mai departe. În caz că nu voi sosi până la apus de soare acolo, ei aveau să rămână peste noapte la râul Chami și să plece în ziua următoare singuri pe drumul spre stațiunea misionară.

Îndată ce ei nu se mai vedeau, am apucat pe o cărare mult mai scurtă și am traversat râul Chami la scurt timp înainte de a-l putea ei traversa. De acolo am mers cât puteam de iute spre stațiunea misionară, unde am ajuns pe la ora 2 dimineată. Cât de bucuros am fost când am văzut încă clădirea noastră stând în picioare și pe soția mea strigându-mi bun venit. Făcusem circa 110 km. În 36 de ore fără să dorm de fel și fără să mănânc decât foarte puțin în acest timp. Eram, deci, foarte obosit. Imediat am chemat pe misionarul Tripp cu soția sa și am avut o lungă convorbire cu privire la situația noastră.

Am ajuns la concluzia că lucrul cel mai potrivit ar fi să părăsim imediat stațiunea misionară.

În dimineța zilei următoare am convocat pe indigeni, dându-le sfatul să nu ia parte la răscoală. Restul zilei l-am întrebuințat pentru a încărca cărțile, paturile și alimentele noastre în carul nostru. În timpul acela aveam numai un car. Celălalt car și căruța le vândusem. Fiindcă era imposibil să găsim loc pentru toate bagajele a patru familii într-un singur car, am îngropat sobele, farfuriile și toate celelalte obiecte, despre care credeam că nu le vor putea distruge furnicile albe. Aproape tot ce se găsea în cămara noastră am vândut în ziua aceea indigenilor. Celelalte lucruri, precum și vitele, le-am încredințat pazei băștinașilor.

În Bulavaio mi s-a dat sfatul să ne îndreptăm spre trecătoarea Mangve, situată la o depărtare de 145 km. spre Sud-Vest, la hotarul țării beciuane. Astfel am părăsit proprietatea misiunii noastre la scurt

timp după sosirea celor doi băștinași pe care-i lăsasem în urma mea. În noaptea aceea am făcut 20 km. și dimineața ne-am oprit în apropierea unui râu mic care era greu de traversat. Boii noștri erau foarte obosiți, fiindcă mersesem tot timpul peste câmpuri, în același timp înaintarea fiind îngreunată prin ploi violente. Am lăsat boii să se odihnească până pe la ora 2 după masă. Abia înjugasem din nou, când a sosit un băștinaș care ne-a adus înștiințare: „Înapoiți-vă la stațiune”. Această știre ne fusese trimisă din partea unui grup de bărbați înarmați, trimiși din Bulavaio, să fie escorta noastră până la acest oraș.

Noi le-am răspuns printr-o scrisoare că ne vom înapoia și îi vom aștepta la încrucișarea râului Gvaai, fiindcă aceasta era pentru noi o scurtare a drumului cu mai mulți kilometri. Ajungând însă la Gvaai, n-am văzut nicio escortă însoțitoare. Am făcut o tabără pentru noapte. La ora trei dimineața am pornit din nou la drum. După ce am mers vreo 12 km., ne-au ajuns doi din trupa aceea care avea însărcinarea să ne aducă la Bulavaio. A trebuit să ne înapoiem 8 km. pentru a ne întâlni cu ceilalți.

În timpul zilei am rămas pe loc. În acest timp s-au apropiat de tabără 20 de polițiști indigeni, care veneau dintr-un ținut, situat la o depărtare de vreo 50 km. spre apus. Toți acești bărbați aveau puști și erau aprovizionați cu muniții. Noi eram îngrijorați de apariția lor. Înainte de a sosi ei, conducătorul trupei noastre a dat ordinul că albi să pregătească armele, dar să nu se arate deloc neliniștiți. El însuși a mers în întâmpinarea acelor băștinași fără nicio armă. El i-a salutat cu amabilitate și, ajungând ei în tabără, i-a invitat să depună armele și centurile lor cu muniții pentru a se așeza la foc, unde se frigea un bou ce fusese tăiat pentru ei. Prin această stratagemă ei au fost dezarmați fără nicio greutate și au primit apoi permisiunea să se întoarcă în satele lor.

Seară am continuat călătoria noastră spre Bulavaio. Drumul nostru ducea printr-o strâmtoare, care avea în amândouă părțile înălțimi mari. Mai târziu am aflat că un bătrân șef de trib, cu numele Mayeza, a sosit în locul acela cu două ore în urma noastră cu intenția de a ne omorî și a ne prăda pe toți.

În noaptea următoare ne-am oprit la râul Chami. Cei mai mulți dintre noi se culcaseră, numai o strajă puternică fusese postată în jurul taberei. Cu puțin înainte de începutul zilei o santinelă a auzit un sunet, asemenea țipătului unei păsări de noapte, care părea că vine din susul

văii. Imediat s-a auzit răspunzându-se cu un țipăt la fel. Și din partea dealurilor din spatele nostru a răsunat același răspuns. Aceștia erau luptători din tribul lui Mayeza, care ne urmăriseră de unde pornisem, până la tabără.

Santinelele ne-au înștiințat numaidecât. Toată tabăra a fost deșteptată. Jur-împrejur au fost aprinse focuri, iar bărbații s-au întins pe pământ, în întuneric. Indigenii ar fi trebuit să se expună luminii, înainte de a putea zări pe cei albi. Această măsură de prevedere ne-a salvat viața. Îndată ce s-a luminat de ziuă, indigenii s-au retras și noi am ajuns cu bine în Bulavaio.

Noi n-am mai putut găsi locuință în Bulavaio. Totul era ocupat și, în afară de asta, chiriile erau extrem de scumpe. Astfel ne-am hotărât să locuim în căruța noastră. Am despachetat bagajele și am așezat lăzile pe niște pietre pentru a ne feri de furnicile albe. O perdea despărțea căruța în două apartamente. O familie cu un copilăș de șase săptămâni își instalase dormitorul în „prima cameră”. Misionarul Tripp și soția sa aveau patul lor în partea dinapoi a cărații. Ei au așezat somierele lor cu 60 cm. deasupra părții de jos a caroseriei căruței, în timpul ce fiul lor George se culcă chiar pe scândurile podelei. Soția mea și eu n-am putut face altceva decât să dormim sub căruță.

După vreo două săptămâni m-a deșteptat soția mea într-o noapte, zicându-mi: „Harry, plouă!” Eu am răspuns: „Da”. „Să ne sculăm?” – întrebă ea. „Dar unde să ne ducem?” am zis eu. Patul nostru era astfel situat, încât ploaia de pe acoperișul căruței se revărsa în el. Neștiind încotro să ne îndreptăm, am rămas până dimineața în ambalajul cel ud. În ziua următoare însă, a răsărit soarele pe un cer senin și în scurt timp daunele au fost reparate.

Toate legăturile cu lumea din afară erau întrerupte. Timp de cinci luni orașul Bulavaio a rămas în stare de asediu. Au fost făcute două lagăre. Unul aproape de piață, unde este astăzi gară; el a fost ocupat de coloniștii olandezi. Celălalt se găsea chiar pe piață și cuprindea primăria. În tabăra aceea și în primărie aveau să doarmă soțiile și copiii englezilor; familiile populației olandeze, dormeau în tabăra olandeză. Noi am preferat să rămânem în căruța noastră.

Pentru a forma un lagăr sau o tabără, căruțele sunt astfel așezate una lângă alta, încât închid un loc pătrat. Afară se așază saci cu nisip unul peste altul, formând un fel de parapet de redută.

Apărarea orașului lăsa mult de dorit. Pentru defensivă fuseseră

așezate la colțurile străzilor lăzi cu dinamite care puteau fi aprinse prin curent electric ca să explodeze.

Căruța noastră a stat la colțul imobilelor, care formau spitalul, unde au fost îngrijiți un mare număr de soldați răniți. Focurile taberei inamice a băștinașilor se puteau vedea în fiecare seară, formând un semicerc în jurul orașului. Neexistând o armată propriu-zisă, toată apărarea se afla în mâna coloniștilor care se refugiaseră la Bulavaio pentru a se adăposti aici.

Într-o zi maiorul care conducea apărarea, ne-a povestit despre o inspecție pe care o făcuse în noaptea trecută, fiind însoțit de trei adjutanți, pentru a se convinge cât prețuiesc într-adevăr măsurile de apărare ale orașului. Acești patru bărbați au trecut mai întâi prin tabăra olandeză și au găsit pe toți cufundați într-un somn adânc. Apoi s-au îndreptat spre spital și, neobservați de santinele, au trecut peste îngrădirile de sârmă ghimpată și au mers prin toate părțile, găsind de asemenea pe toată lumea dormind, astfel au putut lua santinelelor adormite și armele și muniția lor.

De acolo au coborât spre piață. Au trecut peste gardul de sârmă, făcându-și drum printre tunurile de repetiție; au luat închizătoarele de la tunuri, apoi au trecut peste sacii cu nisip dinaintea taberei și s-au dus direct la primărie, fără a fi descoperiți de cineva.

Eu n-am putut înțelege niciodată cum puteau să doarmă acești oameni, având în fața lor focurile de bivouac ale indigenilor, mai ales când mulți dintre ei erau cu soțiile și copiii lor, a căror viață atârna de vegherea lor. Părea însă că tocmai neglijența acestor ostași voluntari fusese salvarea lor. Indigenii mi-au povestit mai târziu, că, în trei rânduri, patrulele lor, către ora două dimineața, au cutreierat orașul în lung și în lat, fără a vedea sau a auzi în timpul acela pe cineva. Ei s-au întors apoi în tabăra lor dând sfatul să nu se întreprindă niciun atac. Au fost pe deplin convinși că albi se încred în vreo vrăjitorie sau într-o altă putere supranaturală, căci altfel ei n-ar fi dormit așa de siguri, cu primejdia în fața lor. Astfel superstiția băștinașilor servise spre salvarea albilor.

În curând problema hranei a început să ne umple de griji. Toate alimentele veneau cu căruțele cu boi de la Mafeking la Bulavaio. Murind însă atâtia boi de pestă bovină, costul pentru transportul a o șuta de kg. pe distanța Mafeking – Bulavaio a urcat până la 25 dolari. În cele din urmă a încetat orice transport, astfel încât nici pentru prețul

acesta nu se mai aducea nimic din oraș. N-a durat mult timp și am început să suferim de foame.

Misionarul Tripp și cu mine ne-am gândit într-o zi să căutăm în jurul cărămidăriei poate vom găsi câteva încolo, un fruct mic indigen, care seamănă cu mărul. Curând după ce părăsisem orașul, s-a auzit că băștinașii se adunau în număr mare în apropierea cărămidăriei, pentru a întreprinde un atac. În scurt timp a fost îndreptat în acea direcție un tun de un calibru mai mare și inamicii au fost bombardați.

Noi ne-am îndreptat mai întâi spre cărămidarii și, apoi, negăsind acolo fructul căutat, am pornit spre câmpul deschis, ieșind astfel din bătaia tunului. În acel loc se aflau fructele căutate din abundență. În curând ne-am umplut gălețile, și rămânând încă un număr mare și dorind să luăm cât se poate de multe, ne-am dezbrăcat de rufăria noastră făcând din ea desagi, am umplut cu acele fructe și ne-am întors la ai noștri. Abia după masă am ajuns la căruță, făcând o mare bucurie soțiilor noastre îngrijorate. Însă n-am mai primit permisiunea să mai mergem a doua oară după fructe.

Asediul, ajungând acum să țină zece săptămâni, misionarul Tripp a zis că lucrul cel mai bun ar fi să ajungă prin rândurile rebelilor la stațiunea misionară pentru a vedea dacă n-ar putea să aducă de acolo ceva alimente. În aceeași zi au venit niște indigeni de la stațiune în oraș, aducându-ne știrea că rebelii au prădat stațiunea noastră misionară, luând aproape toate vitele.

Dar șeful de trib, Urmevu, care purta grija vitelor, auzind despre apropierea lor, a împărțit numaidecât cireada la diferiți oameni de încredere. Fiul cel mai mare a mânat o parte prin tufișuri dese și peste pietriș, îndreptându-se o dată într-o direcție, și altă dată într-alta; astfel rebelii n-au fost în stare să le urmărească Toate celelalte vite, afară de 14 boi, au fost răpite.

Băștinașii au întrebat dacă să urmărească pe rebeli pentru a încerca să readucă vitele. Misionarul Tripp le-a dat sfatul să lase vitele acolo unde se găsesc, căci, presupunând că ar recâștiga vitele, matabelii s-ar reîntoarce în cele din urmă și n-ar lua numai vitele, ci ar da foc și satelor, nimicind totul.

Înainte de a se reîntoarce solii la stațiune, Urmevu a readus vitele, adunându-le în satul său. Primind el apoi înștiințarea că poate lăsa liniștit vitele în mâna rebelilor, el și-a dat atâta silința, să se arate credincios față de noi și să facă numai ceea ce dorea misionarul, încât a

dat de bunăvoie vitele noastre rebelilor.

Scurt timp după aceea, într-o noapte, misionarul Tripp a părăsit căruța noastră, furișându-se în întuneric printre rândurile rebelilor care înconjuraseră aproape în întregime în timpul acela orașul Bulavaio. El a reușit să ajungă cu bine la stațiunea misionară. Apoi a convocat pe băștinași și a cumpărat de la ei alune, secară, găini, ouă, dovleci, fasole și tot ce ne trebuia de mâncare, după părerea sa. După ce trecuseră patru nopți, de când plecase el, auzirăm către ora patru dimineața vocea sa la căruța noastră. Noi ne-am sculat repede și am lăudat pe Dumnezeu că fratele nostru s-a reîntors cu bine și sănătos și că oamenii, care îl însoțeau, aduceau provizii atât de multe încât ajungea pentru mai multă vreme.

Terminându-se însă proviziile noastre, mi-a venit mie rândul să fac această încercare îndrăznească. Am plecat în timpul nopții pe jos, prin rândurile asediatorilor, până la stațiunea misionară pentru a aduce alte provizii. Sosind eu acolo, băștinașii mi-au comunicat că pot să cumpăr alimente într-un sat la vreo 6 km depărtare față de al nostru. Eu m-am dus într-acolo, pentru a vedea, ce-aș putea cumpăra. La înapoiere, am auzit o voce, care mi-a zis: „Grăbește-te, căci ești în pericol!”

M-am întrebat de unde ar putea să vină pericolul, însă am început să fug, cât puteam de repede. M-am temut să dorm în noaptea aceea în casa noastră și astfel mi-am luat păturile și m-am culcat la o distanță de câteva sute de metri, într-un tufiș des.

Dimineața următoare au venit câțiva indigeni prieteni și m-au întrebat pe ce potecă am apucat când m-am întors aseară din satul Solusis și unde am fost când apunea soarele. Eu le-am spus că am fost în apropierea râului. Ei au privit plini de mirare unul la altul interesându-se dacă n-am văzut pe unul dintre cei răsculați. Eu am negat. Atunci abia am aflat din ce pericol am fost salvat, deoarece cu câteva minute mai târziu după ce auzisem glasul de avertizare, au venit cam 300 de rebeli pe o altă cărare, care se împreună cu aceea pe care mergeam eu, și au luat-o apoi spre satul Solusis. Atunci m-am gândit la făgăduința: „Îngerul Domnului tăbărăște în jurul celor ce se tem de El și-i scapă din primejdie”. Ps.34, 7

De la jumătatea lui iunie până la începutul lui septembrie misionarul Tripp și cu mine am părăsit de mai multe ori Bulavaio pentru a ne aproviziona cu cele necesare din stațiunea misionară. În

luna august ne-au adus chiar băștinașii, care erau prietenii noștri, cantități mari de secară, rugându-ne să le cumpărăm de la ei. Astfel, de atunci am fost mai bine îngrijiți.

Băștinașii au adus la stațiunea misionară între altele și șase asini pe care îi luaseră de la rebeli. A parcurge cei 52 km. până la oraș pe spinarea unui asin îmi părea mult mai plăcut decât a merge toată distanța pe jos. În curând am plecat, dar cu așteptarea îmbucurătoare de a mă plimba călare și de a nu mă mai întoarce complet istovit. Era noapte când am ajuns în fața orașului. Deodată, asinul a întins capul înainte și a scos un zbieret. Am renunțat atunci la plăcerile călăritului și l-am predat asinul băștinașului care mă însoțea. M-am strecurat prevăzător prin iarba cea înaltă și am dispărut în întuneric. Am ajuns cu bine la Bulavaio.

Cât de mult ne-am bucurat când răscoala a fost înăbușită și când funcționarii guvernului ne-au dat permisiunea să ne înapoiem la stațiunea noastră misionară, asigurându-ne că vom rămâne nestânjeniți. La 5 septembrie 1896 am trimis boii la Bulavaio pentru a aduce carul înapoi. Boii nu mai lucraseră nimic în timpul cât am stat la Bulavaio. De aceea n-a fost de mirare că ei nu mai puteau să scoată căruța, când am ajuns la râul Cvasiz și când trebuia să tragă carul prin nisipul adânc și peste malul cel foarte înalt. Ei au rămas înțepenii acolo o zi întreagă și au încercat în zadar să scoată căruța din râu. În cele din urmă, către ora 9 seara, ei s-au încordat cu toată puterea și deodată au pornit. Cu ușurință au scos apoi căruța.

Ce frumoase erau casele noastre! Băștinașii nu le dăduseră foc și, afară de pagubă provocată de furnicile albe, toate erau intacte. Noi fuseserăm nevoiți să lăsăm unele din lucruri în casă, fiindcă nu avusesem destul loc în car ca să le luăm la Bulavaio. Nici nu putusem să le îngropăm, fiindcă în cazul acesta ele ar fi fost roase de furnicile albe. La scurt timp după ce părăsisem proprietatea misiunii noastre, Urmevu scosese toate aceste lucruri din case și le ascunsese într-o peșteră mare. El le-a adus acum pe toate înapoi. Nici măcar un singur obiect nu s-a pierdut. Sobe și farfuriile noastre le-am dezgropat.

Urmevu dusesse la loc sigur o cireadă de 20 de vaci cu vițeei lor. Acestea însă, au fost lovite mai târziu de o epizootie și, afară de 2 vaci tinere cu un vițel, toate muriseră. O lună după întoarcerea noastră la stațiunea misionară s-au îmbolnăvit ultimii noștri boi și au murit și ei. Băștinașii s-au aruncat asupra lor ca niște vulturi.

Pentru a înăbuși răscoala matabeilor, guvernul englez a nimicit alimentele băştinaşilor şi a dat foc la multe din satele lor. Acum suferinţele indigenilor ne făceau nouă inimă grea. Îşi poate cineva închipui ce înseamnă că zilnic să vină 15 – 20 persoane la uşa noastră pentru a cerşi după hrană. Mulţi erau atât de slabi încât mergeau clătinându-se. Noi eram nevoiţi să le spunem că din nefericire, nici noi nu avem nimic de prisos. Ei au trebuit să plece şi să moară. Soţia mea a scris în timpul acela mamei sale:

„Să se mai mire cineva dacă noi căpătăm peri albi văzând cu ochii? Tocmai acum 5 femei înfometate sunt înaintea uşii noastre. Copiii indigeni, pe care i-am luat la noi, spre a-i salva de moarte şi de foame, pregătesc hrana lor la 5 paşi de la uşa bucătăriei; cu toate acestea, trebuie să avem mereu pe cineva care să vegheze că băştinaşii flămânzi să nu fure nimic din oală. Odată, au pus mâna pe un cazan şi au început să fugă cu el. Închipuieşte-ţi acum că ai fi nevoit să ai faţă de toate acestea o inimă de piatră şi să procedezi astfel: parcă n-ar avea nicio importanţă dacă ei trăiesc sau mor; atunci ai un tablou fidel despre situaţia noastră. Tocmai trebuie să încetez de a scrie pentru că un bărbat flămând a venit la uşă. El vrea numaidecât ceva de mâncare”.

Băştinaşii ne-au adus copiii lor pentru ca noi să-i salvăm de foamete. Într-o dimineaţă am cumpărat un tânăr sclav pentru o pătură. Sună cam straniu să auzi despre un misionar că el ar face negoţ cu oamenii; însă eu am cumpărat pe acest sclav numai pentru a face din el un bărbat liber şi eu sper că el va dobândi într-o zi şi libertatea în Domnul Iisus Hristos.

Noi n-am putut îngriji pe mulţi dintre copiii flămânzi, fiindcă preţurile alimentelor au fost foarte ridicate. Într-o zi ni s-a adus un mic băieţaş cu numele Malomo (Gură). Bietul băiat era numai piele şi oase şi aproape că nu putea să meargă. El era un sclav şi stăpânul său cerea 3 saci de grâu pentru el. Eu i-am explicat stăpânului său că eu nu pot cumpăra un sclav; el trebuie să-i dea libertatea şi să-l lase la noi pentru ca noi să purtăm grijă să după ce am discutat mai mult de o oră, el a lăsat în cele din urmă pe băiat la noi.

Cine a avut vreodată tifos îşi poate închipui durerile pe care le au suferit aceşti oameni din cauza foametei. Acest băiat a suferit chiar după ce era de mai multe luni la noi şi, fiind întărit, totuşi el simţea încă foame şi, din cauza aceasta, a furat într-o seară câţiva pesmeţi pe care i-a ascuns sub plapumă sa. Înainte de a mă culca, eu m-am mai

după o dată în dormitor. Fără să vreau m-am agăţat de plapumă şi, dând-o la o parte, am descoperit pesmeţii.

După ce băieţii au intrat în cameră, venind de la ora rugăciunii de seară, eu am luat pe acest mic copil deoparte şi am vorbit mult timp cu el despre apropiata revenire a Domnului Hristos. Apoi i-am citit din Apocalips care sunt oamenii ce vor rămâne înaintea porţilor. Între alţii sunt amintiţi şi hoţii, şi eu l-am făcut atent că Domnul Iisus va permite numai aceluia care nu fură să intre în Ierusalimul ceresc. Apoi i-am arătat pesmeţii, pe care i-am găsit.

Cu lacrimi în ochi a apucat micuţul mâna mea zicând: „Tată, eu nu mai vreau să fur niciodată”. Şi sughiţând el a adăugat: „Am fost aşa de flămând!” Noi ne-am rugat apoi împreună ca Domnul să-l întărească să poată rămâne credincios poruncilor Sale. Băiatul n-a mai luat de atunci niciodată un lucru care nu-i aparţinea.

Într-o zi am observat un băştinaş fugind după una din găinile noastre ca să o prindă. Eu l-am urmărit şi l-am ajuns în apropierea unei ridicături, la o depărtare cam de 500 m. de casa noastră. El m-a rugat să vin cu el de cealaltă parte a ridicăturii fiindcă vrea să-mi arate acolo ceva. Deodată am auzit ţipetele unui copil. M-am uitat în toate părţile, dar nu puteam vedea nimic, până ce mi-am dat seama că ţipetele se auzeau ca din pământ, la picioarele mele. Într-o vizuină părăsită am găsit corpul unui copil cam de 3 ani. Am dat la o parte crengile aruncate pe deasupra, am prins biata fiinţă de picioare şi am scos-o. O parte a feţii era mâncată de viermi: partea din spate a capului avea o umflătură groaznică, iar tâmplele purtau semnele unei lovituri de bardă. Mama copilului crezuse că el e mort. De aceea îl aruncase în groapa aceea. Mai târziu am întrebat pe mamă de ce făcuse acest lucru. Ea mi-a răspuns: „Copilul strigase 3 zile după hrană. Eu însă n-aveam nimic să-i dau şi, fiindcă nu mai puteam să sufăr ţipetele lui, i-am dat o lovitură cu o bardă, l-am aruncat în groapa aceea, mi-am ţinut urechile şi am fugit”.

Într-o clipă masă de Sabat am făcut o plimbare cu copii negrilor. Deodată am auzit nişte gemete. Eu am cercetat de unde vin şi am găsit în cele din urmă o fetiţă de vreo 12 ani într-o stare jalnică. Avea 3 coaste rupte, osul pieptului turtit şi grave leziuni la cap. Am ridicat-o, am luat-o în braţele mele şi am dus-o la medicul nostru. Trei zile am îngrijit fetiţa, în tot acest timp micuţa aiura, rugând mereu pe mama ei să nu o omoare.

De abia ne depărtam 500 m. de la stațiunea misionară și găseam cadavrele celor înfometați. Chiar astăzi găsim încă pe câmp cranii sau alte părți din scheletul omenesc, amintiri triste din timpul răscoalei matabelilor.

Mergând într-o zi la o depărtare de 1.500 m. de stațiunea misionară, prin tufiș, am zărit un băiat de vreo 3 ani care se juca în nisip. Apropiindu-mă de el, am văzut că mama sa zăcea moartă lângă el. Bietul micuț! Mama sa murise de foame. El însă era prea mic pentru ca să simtă această pierdere. Noi am luat pe acest copil în casa noastră și l-am îngrijit timp de o lună până ce a venit tatăl său și ni l-a cerut.

Tatăl a lăsat copilul la surorile soției sale, și, după ce le-a adus alimente și bani, a plecat să lucreze la linia ferată, atunci în construcție și care avea să meargă până la Bulavaio. După ce i-a expirat contractul de 6 luni, el s-a întors acasă. Aici însă a găsit că mătușile copilului mâncaseră numai ele alimentele și cheltuieseră și banii, în timp ce băiatul său slăbise ca un schelet. Numai decît l-a luat și l-a adus iar la noi.

Băiatul ne-a povestit mai târziu că, în tot timpul cât a lipsit tatăl său, el a fost nevoit să fure ca să mănânce. Furatul devenise a doua sa natură, și a continuat să fure chiar când avea destulă mâncare. L-am observat cum ședea lângă oală cu mâncare, care fierbea pe foc. Când credea că nu-l observă nimeni, el scotea câte o bucată, o pune la o parte acoperind-o cu cenușă și apoi o mănca pe furiș, la un moment potrivit.

N-a încetat să fure nici până astăzi. L-am rugat deseori să rupă cu acest obicei urât și, în cele din urmă, l-am trimis de la stațiunea misionară. A rămas 2 ani afară. Apoi s-a înapoiat și m-a asigurat că s-a îndreptat. Eu l-am pus iarăși la încercare, am constatat însă, că oriunde i se oferea ocazia, el practica vechiul său obicei. De aceea am fost nevoit să-l concediez din nou. A primit apoi supravegherea peste o moșie, care aparținea unui australian. Întrebându-l pe acesta, mi-a spus, că fură mai fură chiar și azi; el însă îl ține, fiindcă este de altfel un lucrător destoinic și credincios, cum rar găsești altul, și puținul ce-l înstrăinează, nu se prea observă.

Murindu-ne boii, am dus lipsă de animale de muncă la arat. De aceea misionarul Tripp împreună cu mine am început cu cei treizeci de copii ai băștinașilor să lucrăm cu hârlețe ogorul nostru de 12 ha. Apoi am semănat porumb și secară, obținând o recoltă foarte frumoasă.

În timpul orelor calde ale fiecărei zile adunam pe copii la școală și am pus astfel temelia pentru lucrarea cea mare care se face astăzi la stațiunea misionară din Solusi. Mai mulți băieți, care au fost atunci salvați de moartea foametei, predică astăzi poporului lor Evanghelia. Unele dintre fete sunt soții credincioase și creștine ale evangheliștilor noștri indigeni. Sacrificiile aduse atunci în primii ani au produs o bogată recoltă de suflete câștigate pentru Domnul și Mântuitorul nostru.

În umbra morții.

În septembrie 1897 a sosit o nouă pereche misionară la stațiune. Între timp calea ferată fusese prelungită spre nord până dincolo de Mafeking. Cu toate acestea, perechea cea nouă – cu căruța lor trasă de asini – a trebuit să călătorească mai mult timp până la stațiunea noastră decât noi cu boii noștri.

Starea sănătății celor de la stațiune lăsa mult de dorit. Urmările unei munci încordate de 2 ani în mijlocul lipsurilor de tot felul începuseră să se arate. Casele, în care locuisem în primul timp, fuseseră umede, lăsând chiar să treacă ploaia prin ele. Deseori trebuia să deschidem umbrela în timpul nopții deasupra patului și să întindem mantalele de ploaie ca să nu fim udați de tot. De asemenea, ne lipsea și o hrană puternică. Prețurile de război continuau să rămână ridicate. La începutul anului 1898 s-a ivit malaria (friguri palustre) mai rău decât am putut observa vreodată în Rhodesia de Sud. Toate spitalele din Bulavaio erau pline de pacienți. Dr. Vigne, un medic renumit din acea localitate, mi-a zis în ianuarie, că, după părerea sa, nu există nici un singur om sănătos între cei 7.000 de locuitori albi ai orașului. Pe la mijlocul lui februarie s-a îmbolnăvit și medicul nostru misionar. Soția mea și eu l-am adus în casa noastră și l-am îngrijit cât se poate de bine. El însă slăbea tot mai mult, și, în seara de 28 februarie 1898, a încetat din viață. Sărmanul doctor! El, care îngrijise de toți ceilalți, ajutându-i în caz de boală, a fost primul din mijlocul nostru, care trebui să fie pus în mormânt! La înmormântarea doctorului, misionarul Tripp abia se mai ținea pe picioare. El se plângea de dureri grozave de cap, care îi răpeau tot somnul. Întreaga noastră stațiune misionară, socotind și alte cazuri de boală, se transformase într-un spital. Orice muncă încetase. Chiar școala pentru copiii indigenilor fusese închisă. Tot timpul, și toată atenția noastră trebuiau îndreptate numai asupra bolnavilor. Cu toate străduințele noastre, misionarul Tripp a murit la 7

martie 1898, exact la 3 ani după ce i se adresase chemarea să ia în primire conducerea Misiunii noastre din țara Matabelilor. În același timp când am înmormântat pe fr. Tripp, am îngropat și copilul unui alt conlucrător.

Apoi s-a îmbolnăvit tânărul George Tripp. Cu toate că, după o cerere telegrafică, a sosit ajutor din Cap-Town, el a murit totuși la 4 aprilie.

Apoi s-a constatat o agravare în starea sănătății surorii Tripp, și noi am sfătuit-o, să părăsească țara. La jumătatea lunii aprilie a plecat împreună cu soția mea, ducându-se amândouă la sanatoriul nostru din Cap-Town.

După plecarea lor din stațiunea misionară, s-a îmbolnăvit John Tabă. El era un zulu, care venise în Rhodesia și ocupase postul de traducător la Bulavaio, stând în serviciul guvernului. Prin legături cu o societate stricată, el devenise un bețiv, și acest viciu i-a ruinat viața. Medicul nostru misionar se îngrijise de el și-l adusesese la stațiunea noastră misionară, pentru a-l salva de influența mediului din Bulavaio. Aici el s-a convertit. El a părăsit obiceiurile sale rele și a devenit un lucrător și ajutător conștiincios și vrednic de încredere. El a fost imediat următorul atacat de malarie. Eu l-am îngrijit, cât mi-a fost posibil. Și el părea că se însănătoșește.

Într-o zi însă, a venit fiul său la mine, să-mi spună că starea tatălui său s-a agravat. Eu am mers la el și l-am găsit fără cunoștință. În acea noapte a și murit. Nu mi-am putut explica nicidecum care ar putea să fie cauza acestei înrăutățiri.

Mai târziu am aflat că la scurt timp după plecarea mea, în dimineața aceea, îl vizitase un băștinaș aducându-i câțiva știuleți verzi de porumb. John a crezut, că nu-i vor face rău.

Fără a mă întreba pe mine, soția sa a fiert 6 știuleți, și el i-a mâncat pe toți; însă lucrul acesta a avut urmări dăunătoare.

În cele din urmă s-a îmbolnăvit aproape în același timp perechea misionară care sosise cu puțin mai înainte.

Conlucrătorul nostru s-a însănătoșit în curând. Dar starea soției sale s-a agravat în așa măsură, încât ne-am hotărât să o ducem în altă parte. Aceasta a fost o ultimă încercare pentru a salva viața ei. Soțul a dus soția sa la Bulavaio și s-a suit cu ea într-un tren care mergea la țarm. În timpul călătoriei ea a devenit așa de slabă încât nu departe de Kimberley, fratele, îngrijorat, a rugat pe Dumnezeu să-i dăruiască viața

cel puțin până ce vor ajunge la gară, fiindcă i-a fost greu să suporte gândul că dânsa să moară în tren. Domnul a ascultat rugăciunea sa; însă câteva ore mai târziu, după ce au ajuns la Kimberley, ea a închis ochii pentru totdeauna.

Acestea au fost într-adevăr zile întunecoase pentru misiunea noastră din țara Matabele. În timpul cel scurt de mai puțin de 2 luni, au murit 5 conlucrători și 3 au plecat la țarm; am rămas numai eu singur la stațiunea noastră.

Trebuia să înceteze acum lucrarea? Trebuia să fie părăsită acum stațiunea? Nu, niciodată!

În seara zilei de 4 aprilie 1899, a sosit misionarul Mead cu familia sa la Bulavaio. El avea să conducă stațiunea în locul fratelui Tripp care decedase. Misionarul Mead era un predicator cu experiență, soția sa o femeie evlavioasă și creștină, un caracter foarte plăcut și o gospodină excelentă. Ei aduseseră și pe copiii lor, Valter și Lena. Împreună cu ei venea și Dr. Green, un tânăr plin de energie și entuziasm și medic îndemânat. Soția sa era soră de caritate și un sprijin deosebit pentru soțul ei.

Medicul nostru a fost mereu foarte ocupat, fiindcă băștinașii suferă de multe boli. De obicei ei veneau la el cu răni vechi, cu dantură stricăță, iar în anotimpul călduros, cu dureri de stomac, pricinuite de hrana rea. În acest anotimp ei suferă și de aprindere de ochi. Această boală este foarte molipsitoare și se răspândește repede de la unul la altul prin musca obișnuită, pe care o avem și în țara noastră. Dr. Green n-a ajutat numai băștinașii, ci și coloniștii albi care au început să se stabilească în apropierea noastră. Prin activitatea sa, el a făcut stațiunea noastră misionară renumită.

Misionarul Mead a început imediat o împărțire a lucrării la stațiunea misionară între diferiții lucrători și a înființat de asemenea, unde se părea foarte necesar, stațiuni exterioare. În 20 de zile după sosirea sa am înființat o stațiune exterioară la Isivabeni, și o alta la Umcupuvula.

La scurt timp după aceea unul dintre conlucrătorii noștri a plecat cu căruța cu boi spre răsărit la Bulavaio pentru a căuta un loc nimerit, pentru a ridica o nouă stațiune misionară. După ce călătorise mai multe săptămâni, trecând prin ținuturile Belingve și Filibuzi, el a întemeiat în cele din urmă stațiunea misionară din Somobula, cam la 32 km. Nord-Vest de Gvelo. Abia s-a stabilit și băștinașii au venit la el

în număr mare pentru a primi învățătură, deci lucrarea a fost însoțită de la începutul ei de succes. El a trecut în diferite rânduri prin timpuri grele și a avut de suferit ispite mari; însă era un bărbat practic și a învins toate obstacolele. Odată a avut nevoie de câteva vaci, pentru a avea lapte. Nefiind în stare să le cumpere de la indigeni, el a adus rugămintea sa în fața lui Dumnezeu. Nu mult după aceea a venit o cireadă de boi, cari au fost goniți de lei dintr-o depărtare mare, până la proprietatea sa. Cu ajutorul băștinașilor el i-a înconjurat și i-a îngrămădit într-un loc.

Cu câteva zile mai târziu a venit omul care pierduse boii. Văzându-i bine păstrați și îngrijiți, el a vrut să răsplătească cu ceva această faptă. Fratele nostru i-a zis că el nu cere niciun ban pentru ceea ce făcuse. Observând omul că lucrătorul nostru n-are nicio vacă i-a trimis recunoscător câteva vaci, permițându-i să le mulgă până când le va avea pe ale sale. Astfel, Domnul pregătește pentru copiii Săi o masă în pustiu și un drum unde nu există niciunul.

În timpul deschiderii stațiunii noastre la Somabula, am înființat primele noastre școli exterioare în care erau băștinașii ca învățători. Copiii, pe care îi scăpasem de la moarte în timpul foametei, crescuseră în acest timp. Mulți dintre ei s-au întors la Domnul Hristos și au fost gata să ducă semenilor lor solia mântuirii. Școlile exterioare conduse de învățători băștinași au fost bine vizitate. În unele cazuri învățătorii noștri au trebuit să învețe copii înainte de masă într-un sat, și apoi să meargă într-un alt sat, situat la 3 km., pentru a continua învățământul după masă și abia seara veneau acasă. În acest fel lucrarea noastră s-a întins în toate direcțiile.

Începând să recoltăm roade bogate de pe urma seminței semănate atâția ani, stațiunea noastră misionară a fost din nou lovită. Dr. Green și soția sa s-au îmbolnăvit de malarie și au trebuit să părăsească câmpul misionar. În timpul călătoriei pe mare, Dr. Green s-a îmbolnăvit și mai rău și, dacă soția să n-ar fi fost o îngrijitoare așa de îndemnatică, poate că el n-ar mai fi ajuns pe pământul patriei sale. Timp de zile întregi viața sa a fost în mare primejdie și chiar în patria sa i-a trebuit mult timp până ce s-a însănătoșit complet. Și un alt conlucrător s-a îmbolnăvit. El a fost adus la Natal, unde este o climă mai sănătoasă. Aici el și-a continuat lucrarea să intre zuluși.

În octombrie 1901, misionarul Mead a părăsit stațiunea noastră misionară pentru a pleca la Cap-Town unde avea să participe la o

conferință. El a plecat de la noi fiind pe deplin sănătos. Când la 2 săptămâni mai târziu a venit poșta de la Bulavaio, corespondența noastră avea 2 telegrame. Una era adresată soției sale și conținea o manifestare de condoleanță. Telegrama mea avea următorul conținut: „Fratele Mead a murit de apoplexie. Înștiințează familia sa despre această cu băgare de seamă”.

Cititorul își poate închipui cu câtă delicatețe trebuia să aduc această știre familiei decedatului. Sărmana soție a căzut pe o canapea și eu m-am temut că inima ei va înceta să bată din cauza acestei emoții îngrozitoare.

Cu îmbolnăvirea și moartea misionarului Mead lucrurile s-au petrecut în felul următor: Pentru a face economie, el a plecat într-un vagon de clasa a treia la Cap-Town. Înainte de Mafeking a venit o ploaie strașnică. Vagonul a fost așa de defect, încât toți călătorii din clasa a treia au fost complet udați. Misionarul Mead s-a îmbolnăvit chiar pe drum, astfel încât doi prieteni din Bulavaio, care călătoriseră împreună cu el, au trebuit să-l ducă în Kimberley în casa unuia dintre misionarii noștri de acolo. Fiind bine îngrijit de gazdă sa, a început să se însănătoșească. În cele din urmă, a sucombat totuși din cauza unei apoplexii. Familia sa a părăsit curând după aceea stațiunea.

În felul acesta, după mai puțin de 3 ani de la sosirea conlucrătorilor noștri, niciunul dintre ei nu se mai afla la stațiunea noastră.

Peste Zâmbezi.

În anul 1898, societatea engleză din Africa de Sud a întins stăpânirea ei și asupra Rhodesiei de Nord. Până atunci Levanica, regele din țara Baroțe, domnise și peste toată Rhodesia de Nord. Asemenea tribului matabelilor, el întrebuițase o mare parte din timpul său pentru a prăda triburile mai slabe. Avea mii de vite și un mare număr de sclavi. Când stăpânirea engleză a ocupat acest ținut, a oprit tribul Baroțe să mai atace triburile învecinate și restabili pacea între băștinași. Prin faptul acesta situația triburilor mai slabe a fost simțitor îmbunătățită.

În anul 1899, trecând pentru prima dată pe teritoriul zambezilor, pe lângă cascadele Victoriei, am găsit cu greu o călăuză care să fie gata să plece cu mine dincolo de hotarul propriului lor teritoriu. Nimeni nu voia să se îndepărteze prea mult de satul său natal, fiindcă se expunea pericolului de a fi omorât pe drum. Din cauza

acestor stări primejdioase, negrii numiți Batonga nici nu-și țineau toate vitele lor în sate. Vitele erau împărțite în întreg ținutul. Dacă negrii numiți Baroțe prădau un sat, atunci să mai rămână cel puțin în altă parte câteva vite. La fel erau împărțiți și copiii pentru ca să nu fie omorâți toți membrii unei familii și numele de familie să nu fie șters cu desăvârșire.

Englezii ocupând țara, toate aceste prădăciuni au încetat. De aici încolo triburile supuse se puteau bucura de roadele muncii lor și nevestele și copiii lor puteau să locuiască în siguranță. Rezultatul administrării țării de către englezi, timp de douăzeci de ani, a însemnat o creștere neîntreruptă a prosperității populației. Vitele, bogăția lor principală, au ajuns curând la un număr împătrit de mare. Acuma ei erau gata să are și să cultive bucăți mari de pământ, știind că recolta le este asigurată. Afară de aceea, ei găseau pentru orice surplus o bună ocazie de vânzare.

Levanica la început nu a arătat multă bunăvoință față de ocuparea țării de către englezi, ci s-a împotrivit, mai ales fiindcă Anglia exercita puterea ei numai printr-o mână de funcționari de la sediul situat la 480 km. În timpul încoronării regelui Eduard VII în Anglia, s-a crezut de cuviință ca Levanica să fie invitat la o vizită în Anglia pentru ca să-și poată face o adevărată idee despre puterea națiunii engleze. Regele Eduard i-a acordat 600 lire sterline pentru acoperirea cheltuielilor de călătorie.

În timpul șederii sale în Anglia, Levanica a vizitat marele câmp de instrucție și de paradă al armatei engleze, numit Aldershot. Acolo a asistat la manevrele trupelor. Apoi a fost adus la Pâymouth. Acolo l-au suit într-un vas de război și i-a arătat o parte din flota engleză. Când se găsea pe bord, a asista la un exercițiu de tragere. El mi-a descris mai târziu călătoria sa, povestindu-mi și despre această tragere. A fost ales ca țintă un obiect pe mare la o distanță așa de îndepărtată încât el nu l-a mai putut vedea cu ochiul liber de pe bordul vasului. Apoi a fost deschis focul cu una din puștile cele mai mari – astfel numea el tunurile – și abia cu ajutorul unui ochian i-a fost posibil, să vadă ținta și să observe cum nimereau proiectilele.

De asemenea i-au fost arătate Manchester, Sheffield, Leeds și alte centre mari industriale. Indigenii aveau la început idei foarte greșite cu privire la obiectele de care se folosea omul alb. În limba Zulu, cuvântul elwandhie înseamnă Ocean, și elwandhleni înseamnă de

peste Ocean, deasupra Oceanului, sub Ocean, din Ocean, și de cealaltă parte a Oceanului. Dacă oamenii cei albi le spuneau băștinașilor că lucrurile pe care le văd ei – adică locomotivele, mașinile de tipar, și multe altele – vin de peste Ocean, atunci băștinașii au crezut că albii pescuiesc toate acestea din Mare. Mulți dintre ei mi-au zis că numai Dumnezeu și altul nimeni nu poate să facă un lucru așa de complicat, cum este de exemplu o locomotivă.

Regele Levanica a fost instruit în mod temeinic cu privire la fabricarea acestor lucruri. După întoarcerea din Anglia, el a convocat pe toți șefii săi de trib și i-a trebuit mai mult de o lună pentru a le povesti despre minunile pe care le văzuse în timpul șederii sale în Anglia. Părerea mea e că cei mai mulți dintre băștinași au crezut că albii poate că au fermecat pe regele lor negru, dându-i un medicament care-l aduce în stare să vadă lucruri ce nu există în realitate.

L-am vizitat pe Levanica după reîntoarcerea sa în Africa și l-am întrebat care lucru i-a făcut o deosebită impresie în timpul călătoriei sale. Domnitorul cel negru mi-a răspuns: „Înțelepciunea englezilor și ce a făcut Evanghelia din ei”. El m-a rugat apoi stăruitor să trimit misionari în ținutul său ca și supușii săi să se bucure de binecuvântarea Evangheliei, căreia omul alb îi datorează atâtea lucruri. Pe baza acestei invitații m-am adresat comitetului nostru misionar în aprilie 1903, să-mi permită a trece peste Zâmbezi și a găsi în acest ținut un loc potrivit pentru înființarea unei stațiuni misionare.

Calea ferată mergea atunci numai câțiva kilometri dincolo de Bulavaio până la o localitate care poartă denumirea Mbanii, ceea ce înseamnă a sta pe loc. În acest loc se termina linia ferată, în fața lanțului de dealuri al căror povârniș spre Zâmbezi era foarte prăpăstios. Construirea unei linii ferate peste acest obstacol cerea mult timp.

Mergând în călătoria mea într-un ținut neatins încă de civilizație, am fost nevoit să mă aprovizionez bine cu alimente. M-am pus în legătură cu un brutar din Bulavaio ca să-mi umple cu pesmeți două cutii mari de zinc. Acești pesmeți trebuiau să-mi servească în loc de pâine pentru cele patru luni viitoare. Afară de aceea mi-am mai luat puțin zahăr și sare, o mică cantitate de fructe uscate și altele de felul acesta. De asemenea, purtam o armă cu muniții ca să fac rost și în felul acesta de hrană în timpul drumului. Un număr de hamali indigeni de la stațiunea misionară, tineri, cu care eram bine cunoscut și în care

puteam să am încredere, m-au însoțit.

Noi am părăsit Bulavaio într-o seară, cu trenul, și am ajuns în dimineața zilei următoare la capul liniei ferate. Când am împărțit acolo pachetele noastre, care constau din proviziile amintite mai sus precum și din muniții, păture și alte obiecte, am observat că hamalii mei erau prea încărcăți pentru a putea căra timp de săptămâni întregi câte 40 – 50 km. zilnic. De aceea eu am angajat un alt băștinaș pentru a purta unul din pachete și am însărcinat pe un Matabele bătrân să-l supravegheze.

În ziua următoare după plecarea noastră, am luat-o înaintea caravanei pentru a încerca să găsesc o bibilică spre a o vâna. După ce am împușcat 3 păsări, m-am așezat lângă cărare pentru a aștepta sosirea hamalilor mei. A trecut o oră, însă nimeni n-a venit. Atunci m-am întors pentru a cerceta cauzele. Ei toți pusese rășarile lângă drum și lăsaseră un om de pază. Ceilalți plecaseră să caute prin tufiș pe băștinașul pe care-l angajasem și care dispăruse cu ceea ce îi încredinșasem.

Noi am continuat urmărirea noastră până la apus de soare, fără vreun rezultat. Împreună cu el au dispărut de asemenea proviziile noastre de sare, zahăr, poame uscate și alte lucruri, astfel încât nu mi-a rămas altceva, decât să trăiesc timp de 4 luni de zile fără sare, fără zahăr și fără poame.

Sosind la cascadele Victoria, am întâlnit un funcționar care venise tocmai din nordul țării. Acesta era dispus să-mi dea hamalul său băștinaș care să mă conducă mai departe la sediul Guvernului din Calomo, cam la 135 km. mai departe.

Amabilitatea să mi-a servit foarte mult, fiindcă eu nu înaintasem încă niciodată așa departe peste Zâmbezi înspre nord și astfel multe lucruri îmi erau în această țară noi și străine.

Am plecat dis de dimineață și am parcurs în prima zi 40 de km. Apoi am făcut o tabără de noapte și am dormit adânc căci: „Dulce este somnul pentru cei ce lucrează”. Ecl.5, 12

A doua zi foarte de dimineață am pornit iarăși la drum și am continuat marșul nostru până la ora 10. Apoi ne-am oprit, pentru a ne odihni în timpul orelor calde ale zilei. Conducătorul mi-a zis că nu va mai fi posibil să pornim după masă pentru că locul următor de apă este încă foarte departe, și noi nu suntem în stare să ajungem acolo înainte de ora 10, în ziua următoare.

Eu i-am zis, că trebuie să înaintez și, că – dat fiindcă el n-avea să ducă nicio povară – de apă să nu ducă grijă, căci m-am îngrijit eu pentru acele ținuturi. Apoi am scos doi saci mari de pânză impermeabilă, am mers cu ei la râu, i-am umplut cu apă și i-am dat lui să-i ducă.

Atunci el a lăsat capul trist în jos, însă numai pentru un moment, căci apoi i-a venit deodată în minte că totuși vom găsi la o mică distanță apă. Eu am stăruit ca el să ducă cei 20 de litri de apă, care erau în saci, căci noi n-aveam voie să ne expunem pericolului de a rămâne fără apă. În acea după amiază am mai mers 3 ore și jumătate, timp în care am trecut pe lângă 4 locuri cu apă. La cursul al 5-lea de apă ne-am oprit și am instalat tabăra noastră. Ceilalți hamali au râs de conducătorul nostru, fiindcă el purtase atâta apă, cu toate că noi o găsisem în drumul nostru din belșug. El a trebuit să înțeleagă de atunci că nu e spre binele lui să caute a ne înșela. Continuarea călătoriei a avut loc în perfectă regulă.

În Calomo m-am dus la cel mai înalt funcționar al guvernului și i-am comunicat dorința mea. El mi-a dat sfatul să plec în ținutul Monze, care se află la o depărtare de 150 km. spre nord-est, și să încep acolo lucrarea misionară. După ce am părăsit Calomo pentru a pleca la Monze, am pierdut cărarea și n-am mai găsit apă. Am mers din zorii zilei până la ora 2 după masă prin nisip adânc, până ce am sosit în cele din urmă la niște băltoace, a căror apă era acoperită cu un strat verde, însă, ce bucurie – era apă! Apă prețioasă! Fără a o mai fierbe, cum se face de obicei, eu m-am culcat pe pământ și am băut cât am putut. După 10 minute am mai băut o dată, înainte de a veni băștinașii cu cazane și înainte de a fi făcut foc.

Această apă era stricăță și, după 5 sau 6 zile, m-am îmbolnăvit de dizenterie. Pe cât știam, eram singur în partea aceea, la o depărtare de aproape 150 km. de oameni albi, și părea că viața mea era pe sfârșite. Indigenii mă îngrijeau foarte credincios. Sigur că ei nu puteau să facă mult pentru mine. Afară de aceasta am dus lipsă și de hrana de care aveam nevoie în aceste împrejurări. Nu era deci multă speranță că mă voi însănătoși.

Într-o seară, crezând că mi-a venit sfârșitul, am chemat pe indigeni în jurul meu și le-am zis că eu nu cred să mai trăiesc până a doua zi. Le-am arătat un copac mare în apropiere, rugându-i să sape acolo mormântul meu, să mă înfășoare în păturile mele și să mă

înmormânteze acolo. Apoi le-am dat însărcinarea să înștiințeze pe soția și copilul pe meu, să comunice misionarilor de la stațiunea misionară, ca ei să nu părăsească nicidecum lucrarea în această țară din cauza morții mele. Mormântul meu lângă cărare le va arăta drumul înspre noul nostru ținut.

Apoi m-am culcat pentru a mă odihni. Indigenii creștini care mă însoțeau, s-au strâns în jurul meu și au intonat un imn creștin în limba Sentebele. Curând după aceea am adormit și am dormit toată noaptea. Deșteptându-mă către dimineață, am văzut că unul dintre credincioșii mei, cu numele Detia, ședea la căpătâiul așternutului meu pe pământ și mă păzise toată noaptea.

Către ora 9 dimineața, a venit un indigen în tabăra noastră și a adus știrea că la 13 km. depărtare și-a instalat tabăra lângă râu un om alb. Numai decît indigenii au construit o targă și m-au dus la el în tabără. Acel alb era un domn numit Walker, un vânător bătrân, care petrecuse aproape toată viața sa cu vânărea animalelor mari din Africa centrală și de Sud. El m-a primit cu multă politețe și m-a îngrijit pînă ce m-am însănătoșit și am căpătat puteri noi. Chiar după două săptămâni, am putut să plec cu bucurie mai departe, cu toate că mă simțeam încă slab.

Țara aceea era cu totul nouă pentru mine; de aceea mi-a fost greu să găsesc o poziție potrivită pentru stațiunea noastră. Mi-am asigurat însă ajutorul tuturor băștinașilor, prin ale căror sate mă ducea drumul. Le-am promis o sumă de bani (cam 800 lei), dacă îmi vor arăta un izvor puternic care să nu sece niciodată, chiar în cel mai secetos anotimp, și a cărui apă să ajungă pentru a uda o mare grădină. Ei au vrut să câștige banii și m-au condus în toate părțile prin regiunea aceea și mi-au arătat orice petec de pământ de unde ieșea apă.

Când am ajuns în satul lui Monze, eu i-am făcut aceeași propunere. El a crezut că poate să-mi arate ceea ce voiam eu. În dimineața următoare, el mi-a dat un indigen care m-a condus 13 pînă la 14 km. spre sud-est. Am mers toată ziua de-a lungul colinelor, cercetînd un număr întreg de izvoare mici, care ieșeau dintre stînci. În niciun loc însă n-am găsit izvoare destul de puternice, nici destul pământ pentru irigarea în jurul izvoarelor. Târziu, după ce se înserase deja, și noi ne înapoiam în satul șefului de trib, am zărit la o oarecare depărtare o ridicătură înaltă, care părea a fi o colină, însă tocmai în vale, la râu. Eu am întrebat pe conducătorul meu ce este acolo. El mi-a

spus că tocmai acesta ar fi locul, unde avea intenția să mă conducă. Tocmai când a apus soarele, am ajuns la un grup de copaci numiți mezeta, care mi-a atras atenția în mod special. Aici am găsit un izvor minunat și înaintea lui aproximativ 16 ha. de pământ excelent, care aștepta să fie arăt.

La o depărtare de vreo 500 m. de la acel izvor am instalat tabăra noastră de noapte. Dis de dimineață am început o

48.

cercetare temeinică. Am ajuns la convingerea că am găsit ceea ce îmi trebuia. Pământul era bun, apă se găsea din belșug, și sate numeroase de indigeni se aflau în apropiere. Fiindcă locul era la o depărtare de numai 5 km. de linia de despărțire a apelor, exista speranța ca linia ferată să treacă mai târziu pe acolo. Cele 2 zile următoare le-am întrebuințat pentru a marca hotarele proprietății Misiunii noastre, având o întindere de 2000 ha. Apoi m-am întors la Calomo, am prezentat stăpânirii cererile mele în scris și m-am întors spre casă.

În partea aceea a țării se găsește din abundență vânat. Nu era lucru rar să vezi cirezi de câte 300 de antilope africane. De asemenea, am văzut și o cireadă de 70 – 80 de antilope mai mari. Pe un animal bătrân de parte bărbătească, cu niște coarne frumoase, l-am luat la ochi și am tras; el însă a fugit cât a putut. Atunci mi-am luat arma pe umăr și am mers mai departe. Hamalii mei m-au întrebat de ce las eu antilopă, pe care am împușcat-o, pe câmp. Eu am răspuns că glonte n-a nimerit și antilopa a fugit. Ei însă susțineau că au văzut cum a căzut. Antilopele erau așa de numeroase, încât vânătorul, dacă nu nimerea animalul, pe care-l ochise, putea fi aproape sigur că a nimerit un alt animal din cireadă.

După ce am părăsit Calomo, m-am îndreptat spre sud-est și am trecut peste râul Zâmbezi în apropierea vadului Walker (care a primit numele său după vânătorul ce m-a îngrijit atât de amabil în timpul bolii mele), cam la o depărtare de 160 km. la Răsăritul Cascadelor Victoria. Aici, lângă satul Singioba, am găsit o stațiune misionară metodistă, condusă de domnul Valter Hogg. Am rămas în aceea sâmbătă la el, iar duminică dimineața am predicat în comunitatea sa. Apoi am trecut cu o barcă peste râu și m-am pregătit să pornesc luni dimineața spre stațiunea care era la capătul liniei ferate. Sărmanul domnul Hogg! Stațiunea sa, care tocmai atunci fusese înființată, a

trebuit să fie părăsită chiar în anul următor, fiindcă el a murit de friguri negre.

După ce am trecut peste Zâmbezi, pentru a ajunge la mina Wankie, regiunea a devenit foarte accidentată și deluroasă.

Soarele dogorea și ținutul era foarte puțin locuit. Alimente se găseau cu mare greutate. Ne-au trebuit 3 zile pentru a parcurge cei 140 km. până la mină. Au fost zile de foamete. Eu am avut pentru aceste 3 zile de-abia 250 gr. de mămăligă și două ouă ca mâncare. Nici indigenilor nu le-a mers mai bine. De aceea cu toții eram slăbiți și istoviți când am ajuns la ținta călătoriei noastre.

Eu am sosit primul. Când m-am apropiat de colonie, am văzut de departe o mică firmă, cu inscripția: brutărie. Tocmai ieșise pâinea din cuptor. Eu mi-am cumpărat o pâine mică și câteva clipe am înghițit-o. Apoi am mai cumpărat o altă pâine mică, am mers puțin mai departe într-o băcănie, mi-am cumpărat o cutie de marmeladă și am mâncat și a doua pâine cu marmeladă. Apoi am cumpărat o cantitate mai mare de făină și am însărcinat pe un indigen să pregătească 35 de litri de terci pentru cei 7 hamali, care au sosit cu 3 ore mai târziu la mine.

Cât fusesem în acea călătorie în Nord, linia ferată de la Mbanii fusese prelungită până la mina de cărbuni, ceea ce însemna 55 km. În fiecare săptămână circula câte un tren între mina de cărbuni și Bulavaio. Și trenul urma să plece chiar în seara aceea. Dorul mă împingea spre casă, fiindcă în timpul celor 4 luni de absență nu primisem nicio știre de la stațiune. Însă mi-au lipsit cele 70 de mărci (2800 lei), cât costă călătoria. M-am dus atunci pe jos, cât puteam de repede de-a lungul liniei. Când m-a ajuns trenul, eu parcursesem deja 24 de km. pe jos. Am mai plătit apoi 1600 lei pentru a avea privilegiul să pot călători cei 31 de km. până la Mbanii pe un vagon cu apă, care se afla imediat după locomotivă.

De la Mbanii am călătorit cu trenul personal spre Bulavaio, unde am sosit vineri seara către ora 7. Eu m-am dus la locuința unui prieten, care se afla în apropierea gării și am mâncat la el în acea seară. Acolo am lăsat arma, cartușierele și păturile mele și am plecat chiar în acea seară spre stațiunea misionară, la o depărtare de vreo 51 km. Sâmbătă dimineața am ajuns la ora 5 acolo, după ce făcusem un marș de aproape 4 luni de zile. Cu toate că mersesem mai mult de 1600 km. pe jos și trăisem în cea mai mare parte din vânat, greutatea corpului meu era totuși mai mare, iar eu pe deplin sănătos.

A.

Între Batonga.

Nicio societate misionară n-a început înaintea noastră lucrarea între negrii din tribul Batonga, care locuiește platoul dintre Zâmbezi și râul Cafu. Nici noi nu puteam să ne așteptăm la un mare succes, numele lor de altfel însemnând în traducere directă: morocănoșii.

Cam la un an după acea călătorie pe jos prin țară spre a alege un loc potrivit pentru stațiunea misionară, am trecut iarăși peste Zâmbezi; de data aceasta însă pentru a înființa noua noastră stațiune misionară. În cursul acestui an linia ferată a fost prelungită până la cascadele Victoria ale fluviului Zâmbezi. Aici construcțiunea a stat 2 ani de zile, pe loc, fiindcă era nevoie de un pod, care trebuia făcut deasupra strâmtorii numaidecât, imediat după cascade. Am dus bagajele noastre cam 6, 1/2 km. În susul râului și apoi am trecut pe malul de nord.

La vreo 15 km. mai sus de cascade, fluviul Zâmbezi seamănă cu un lac. În locul acesta el are o lățime mai bine de 1500 m. Și multe insule acoperite cu plante tropice – desiș de nepătruns, prin al cărui labirint duc numai cărările pe care le făcuseră hipopotamii cu ocazia vizitelor lor nocturne. Râul conține o mare bogăție de pești, pe insule clocesc rațe și găște sălbatice în timp ce crocodilii stau la soare pe bancurile de nisip. La capătul de răsărit al acestei formațiuni de lac, fluviul, fără să lase să se vadă ceva despre intenția lui, se precipită de o dată într-o adâncime de 125 m.

Primul alb, care a avut ocazia să vadă aceste cascade, a fost Dr. David Livingstone, care le-a dat numele reginei

Victoria. Indigenii le numesc foarte potrivit Mozaitumva, ceea ce înseamnă ape fumegânde, căci spuma se ridică, asemenea unei coloane de fum, până la o înălțime de peste 300 de m. spre cer și formează în fața spectatorului nori de abur.

Formarea cascadelor este deosebită. Râul curge fără a arăta vreun curent însemnat; pe neașteptate, însă, pare că albia încetează și apa scade în adâncime. Nu departe de acolo începe o strâmtoare îngustă care se continuă într-un coridor întortocheat, lung de aproape 130 km. Acolo unde apa intră în acest coridor adânc și îngust, la o mică depărtare de cascade, s-a construit un pod de fier, unul dintre cele mai înalte poduri din lume, căci el este la 125 de metri deasupra nivelului apei.

La o mică distanță de pod, în josul fluviului, se găsește un loc numit „tingire”. Aici fluviul, care, după căderea sa peste stânci, are încă o lățime de 2000 de metri, trebuie să treacă printr-o strâmtoare care este așa de îngustă încât poți să arunci cu ușurință o piatră de pe un mai pe altul. Inginerii, care au supravegheat executarea construirii podului, n-au fost în stare să găsească în acel loc fundul albiei râului. Din mulțimea maselor de apă, ce trec prin această strâmtoare, se deduce că râul ar avea o adâncime de 800 de metri.

Noi am traversat râul deasupra cascadelor într-o barcă ușoară, care aparținea unui alb ce locuia pe malul de nord. Indigenii au sosit mai târziu cu bagajul nostru, însă i-a apucat noaptea înainte de a ajunge la locul de trecere. Când au trecut râul, au fost opriți de un hipopotam. Chiar înaintea bărcii el a ieșit deasupra apei. Indigenii au vrut să o ia în josul râului; însă hipopotamul era mai iute și a apărut din nou înaintea bărcii.

După ce indigenii au repetat acest joc de 2 sau de 3 ori în jos și în sus, hipopotamul s-a apropiat așa de mult, încât i-a apucat frica și ei au cârmuit repede spre malul unei insule din apropiere. Aici au rămas până aproape de ora 11. În cele din urmă hipopotamul s-a îndepărtat și drumul spre mal a rămas liber. Repede au trecut acum cu bagajele noastre peste râu.

Se pare că hipopotamul găsește o plăcere să răstoarne o barcă și să arunce în apă pe pasagerii din ea. Fiindcă bagajul din barca aceea era aproape toată averea noastră, ne-am bucurat foarte mult când oamenii noștri au debarcat pe la miezul nopții pe malul unde noi ajunsesem deja.

La nordul lui Zâmbezi ne-a fost imposibil să cumpărăm boi învățați la căruță, care ar fi putut trage căruța noastră pe distanța de 320 de km., ce mai erau până la proprietatea misiunii noastre. Nu ne-a fost permis să trecem boii peste râu, fiindcă în Rhodesia izbucnise o epizootie. După ce am așteptat mai multe zile, am reușit în cele din urmă să cumpăr de la un negustor alb 18 boi.

Am început apoi să-i învățăm la jug. Într-o seară spre apus de soare, i-am înjugat și i-am legat de căruță cu curele din piele netăbăcită. Doi sau trei dintre ei au petrecut noaptea războindu-se cu roțile carului și mugind întruna. În noaptea aceea n-am putut dormi mult.

În dimineața următoare am ales 6 dintre cei mai liniștiți boi și,

folosind toate puterile noastre, am izbutit să-i punem la jugurile fixate de căruță. Noi i-am lăsat să fugă imediat, și ei au luat-o la goană peste stepă, cât puteau de repede. Fugeam după ei și i-am gonit până ce au obosit. Apoi am întrebuintat biciul până când s-au supus voinței noastre. I-am readus în locul de unde plecaserăm și am adăugat alți 4 boi. Acest fapt a dat tuturor viață și o nouă speranță și pentru a doua oară ei au pornit peste stepă.

Cititorul se va mira poate de ce înjugam noi atâtea boi la o căruță. Când a sosit misionarul Mead în Africa, el a fost de părere că un om, care înjugă 10 boi la o căruță, e nebun; după ce însă a stat 3 ani în țară, a ajuns la altă părere. Ei obișnuia să zică acum că e nebun acela care nu înjugă cel puțin 16 boi buni la o căruță, dacă vrea să transporte poveri sau să călătorească undeva.

La nord de Zâmbezi pe atunci nu existau drumuri. Numai poteci sucite ale indigenilor duceau prin tufişuri și prin iarbă înaltă. Noi ne-am luat după acestea, evitând cât puteam trunchiurile de copaci și tăind pe acelea care ne închideau drumul. Râurile n-aveau poduri. Malurile erau prăpăstioase și pe cât era de ușor să te rostogolești în jos până la râu, era foarte greu să te urci de cealaltă parte.

După ce am învățat boii să tragă timp de o săptămână, am înjugat 12, am încărcat căruța cu 2 tone și am pornit spre stațiunea misionară. În prima zi am parcurs decât 450 de metri. La sfârșitul săptămânii făcusem 11 km. Apoi am rămas cu roțile în nisip. Eu am mers înainte pentru a constata până unde se întinde nisipul. Am mers 4 km. Am dejugat boii și am lăsat pe un indigen de pază la căruță. Apoi am dus poverile pe rând prin nisip. Pentru aceasta ne-a trebuit ziua întreagă și o parte din noapte.

Când trebuie să treci prin asemenea experiențe, cum sunt cele de sus, atunci viața misionarului pierde caracterul ei romantic. Cine crede că o călătorie în Africa centrală din zilele acelea s-ar putea asemana în vreo privință cu un voiaj de plăcere n-are idee ce înseamnă o călătorie cu căruța cu boi. Farmecul care înconjoară o asemenea călătorie, dispare îndată în ziua a 4-a când te-ai oprit în nisip sau ai rămas pe loc într-o mlaștină.

În mijlocul săptămânii a doua, după ce plecasem de la Zâmbezi, am instalat tabăra noastră de noapte într-un tufiş des, unde aveam destule lemne la dispoziția noastră pentru a întreține focul, prin ajutorul căruia trebuia să apărăm vitele noastre de fiare sălbatice,

precum: lei, leoparzi, hiene și câini sălbatici. În fiecare noapte unul dintre noi avea datoria să supravegheze focurile din jurul taberei noastre. Când ne aflam într-un loc deschis, unde nu puteam să ne procurăm lemne, datoria străjerului era să supravegheze lanternele pe care le așezam în jurul taberei.

În timpul acela a trebuit să mă gândesc deseori la cuvintele apostolului Petru: „Potrivnicul vostru, diavolul, dă târcoale ca un leu care răcnește și caută pe cine să înghită”. 1 Petru 5, 8. Pe de altă parte mi-am adus aminte de făgăduința după care

Domnul vrea să fie „un zid de foc” în jurul poporului Său. (Zah.2, 9). Leul niciodată nu năvălește prin foc.

Pe când ne aflam într-o dimineață tocmai la ridicarea taberei noastre – scurt timp înainte de a se lumina de zi – am stat puțin la foc, pentru a mă încălzi. În timpul acela am auzit trecând un animal înapoia căruței noastre peste niște frunze uscate. Eu am luminat în partea aceea cu un tăciune și am văzut dispărând în tufiș ceva ce semăna cu o hienă. Ajutând puțin mai târziu indigenilor la înjugatul boilor, prima pereche de boi a venit spre căruță fugind. După ce am însărcinat pe unul dintre indigeni să ațâțe din nou focul pentru a putea vedea mai bine, am căutat să așez iarăși boii în șir, spre a-i înjuga. Ei s-au smuls însă pentru a doua oară și s-au îngrămădit în jurul căruței, căutând adăpost.

Băștinașul, care mâna boii, a zis că, după părerea sa, trebuie să fie ascuns un leu în tufișul dinaintea noastră. Eu i-am spus că poate o fi numai o hienă și am adăugat că am văzut animalul cu câteva minute mai înainte după căruță.

Indigenul se uită uimit la mine și m-a întrebat, dacă am văzut vreodată vitele manifestând atâta neliniște, când era în apropierea lor numai o hienă. Hiena este un animal laș care atacă pe om numai atunci când îl găsește dormind.

Acum am încercat pentru a treia oară să înjugăm boii. Deodată însă, la nici 100 m. Înaintea noastră a început să ragă teribil „hiena” aceea. Băștinașul mi-a făcut un semn cu ochiul și m-a întrebat dacă am auzit vreodată o hienă făcând un asemenea zgomot. Indigenii erau așa de îngroziți, încât fiecare a rămas pe loc, până ce s-a luminat de-a binelea de ziuă. Chiar atunci a trebuit să iau o armă și să merg înaintea boilor prin iarbă. Numai așa am putut să înduplec pe conducătorul indigen să pornească.

Către ora opt dimineața am zărit mai multe bibilici la o oarecare distanță. Repede am schimbat arma mea cu o carabină de vânatoare și m-am luat după ele, căutând să vânez câteva pentru dejunul indigenilor. Am reușit, într-adevăr, să împușc una și să rănesc pe alta care a dispărut însă repede în iarba cea înaltă. Eu am urmărit-o și am lăsat-o pe seama indigenilor să meargă cu căruța până la râul situat la o depărtare de circa 1500 metri, unde aveam apoi de gând să poposim în timpul zilei. În iarba cea înaltă și în desișul acela am pierdut urma bibilicii rănite. Când m-am apropiat iarăși de căruță, am auzit pe indigeni țipând. Îndreptându-mi privirile în direcția aceea, i-am văzut pe toți suiți pe acoperișul căruței.

Ei dejugaseră prima pereche de boi și-i legaseră de căruță, apoi se suiseră pe acoperiș, căutând acolo adăpost. Căruțașul venea înaintea mea cu arma. Eu l-am întrebat de ce sunt așa de înspăimântați. El mi-a povestit că au întâlnit în drumul lor trei lei. Am început atunci să fug către căruță, m-am suit în ea și am sondat terenul. Îndată am văzut cum a dispărut ultimul leu în iarba cea înaltă, dar n-am apucat să trag după el.

Când am pornit seara, leii au venit după noi. Chiar îi auzeam cum veneau după căruță. Am tras două sau trei focuri în direcția aceea pentru a-i goni. Apoi indigenul, care conducea boii, m-a rugat să trag câteva focuri înaintea boilor și spre dreapta, fiindcă el auzise cum s-au mișcat leii în iarbă după o movilă. În cele din urmă ne-am văzut siliți să dăm foc ierbii din acea stepă pentru a-i pune pe fugă.

Vineri seara, am instalat tabăra noastră lângă drum, la o depărtare cam de 65 km. la nord-est de Calomo. Soția mea, eu și mica noastră fetiță dormeam totdeauna pe pământ pentru ca mama mea, care m-a însoțit în Africa la întoarcerea mea din concediu, și care se afla la noi, să poată întrebuița patul din căruță. În timpul nopții, boii s-au arătat foarte agitați, s-au sculat de două sau trei ori și au venit la căruță. Fiindcă ziua următoare era Sabat, noi nu am mai continuat călătoria. La începutul zilei, indigenii s-au sculat pentru a duce boii la pășune. Scurt timp după aceea i-am auzit exclamând: „Ah! Ah!” M-am interesat care era cauza strigătelor lor și am primit răspunsul: „Șunbava”, ceea ce înseamnă lei. Am constatat acum că în timpul nopții au trecut trei lei aproape de vitele noastre pe o cărare spre râu. Ei s-au dus acolo pentru a se adăpa și apoi unul dintre ei s-a reîntors pe o potecă. Am găsit urmele sale la o apropiere de patru până la cinci metri

de la locul unde soția mea, fetița noastră și eu dormeam la pământ.

Într-una din serile următoare, am rămas înțepenii într-un râu cu căruța noastră, în apropiere de satul Siasintundula. Am renunțat să scoatem carul încă în aceeași seară. Când am dejugat boii, a început tocmai un leu să scoată răcnete îngrozitoare pe malul dinaintea noastră. Fiindcă aici nu aveam lemne pentru a aprinde un foc, am legat boii strâns în jurul căruței și am atârnat apoi lanternele noastre de sulițele indigenilor.

Acel leu bătrân era probabil foarte flămând. Toată noaptea el a înconjurat tabăra noastră. În acest timp a scos răcnete puternice pentru a speria pe unul din boi așa de mult, încât să se smulgă de la căruță. Mai întâi leul răcnea din marginea malului care se afla înaintea noastră. Apoi a coborât prin stuf până la albia râului și s-a apropiat mult de căruțăm, s-a arătat chiar în lumina lanternelor. Văzând că nu se poate ataca din partea aceea, el a început să scoată așa niște răcnete, încât pământul se cutremura. La primele raze ale luminii din răsărit, el ne-a părăsit și curând după aceea am continuat veseli drumul nostru.

La 5 septembrie 1905 am ajuns la proprietatea Misiunii noastre; 3 zile după sosirea noastră am văzut doi albi apropiindu-se de stațiune, în timp ce eu ridicam o casă. Atunci era lucru rar să vezi în acea parte a țării un alb. Am pregătit o masă pentru ei și i-am invitat să rămână la noi peste noapte. Ei însă au refuzat, căci, după cum ziceau ei, se grăbeau foarte mult. După o oră, ei au pornit din nou la drum.

Mai târziu am aflat că acești doi bărbați erau iezuiți. Ei fuseseră cu doi ani mai înainte aici în țară și vizitaseră același ținut, înainte ca eu să fi ales această bucată de pământ. Funcționarul guvernului, însă, le-a zis că linia ferată va rămâne la o depărtare de 150 km. spre nord-vest. De aceea ei au renunțat la acest loc și și-au ales o bucată de pământ lângă râul Cafue. În timpul acela linia ferată a fost terminată. Ea trecea tocmai prin dosul proprietății noastre. Venind ei acum să ocupe locul, l-au găsit deja ocupat.

Mai târziu acești bărbați s-au stabilit pe o bucată de pământ din apropierea noastră. Ne-au rugat să le închiriem căruța noastră pentru transportul lucrurilor la stațiunea lor. Eu le-am trimis boii cu căruța, împreună cu un căruțaș și el le-a ajutat o săptămână întreagă până ce s-au stabilit și au început lucrarea lor. Sigur că noi nu ceream niciodată plată pentru un ajutor de felul acesta. Astfel cu acești vecini ai noștri am legat relații prietenoase, care durează până astăzi.

Începând lucrarea mea între oamenii din tribul Batonga, m-am hotărât să stau mai întâi 2 ani între ei pentru a învăța limba lor, pentru a-i cunoaște și pentru a cerceta țara. Dar chiar a doua zi după sosirea noastră la stațiune au fost răsturnate aceste planuri. Un indigen dintr-o localitate apropiată, care lucrase în minele din Rhodesia de Sud și care învățase acolo câteva cuvinte din limba tribului Sentehele, a venit la mine tocmai când eu eram ocupat cu cioplirea grinzilor pentru construirea casei noastre și mi-a zis: „Învățătorule, am venit la școală”.

Eu i-am răspuns că noi n-avem școală. Chitonga, limba tribului Batonga, încă nu era fixată prin scris, și, de aceea, nu exista nicio literatură în această limbă. El m-a întrebat acum dacă nu sunt un învățător. Eu i-am răspuns că într-adevăr aceasta este ocupația mea.

„Ei bine, a zis el, atunci învață-mă! În toată țara s-a răspândit vestea, că tu ești învățător și că ai venit să ne înveți. Eu sunt aici. Eu am venit la școală”.

Am încercat să înduplec pe acest tânăr să plece acasă și să mai aștepte un timp, până ce ne vom pregăti îndeajuns pentru lucrarea noastră. El însă n-a vrut să plece: „Dacă ești învățător, mi-a spus el, atunci trebuie să mă înveți”.

Când am mers la prânz la căruța noastră, el a venit la noi. M-am sfătuit în privința aceasta cu soția mea și i-am spus cât de mult doresc să învăț limba indigenilor și să fac cunoștință cu populația, înainte de a începe cu predarea la școală. Aici însă a venit un băștinaș, doritor să învețe imediat Evanghelia. Eu am crezut că ar fi mai bine ca el să meargă acasă. Soția mea m-a întrebat dacă Mântuitorul a refuzat o rugămintă a unui om. Eu nu mi-am adus aminte de niciun loc din Sfânta Scriptură, care să menționeze acest lucru.

Astfel, am primit pe primul nostru elev. Indigenii n-au nici ziare, nici telefoane. Cu toate acestea ei știu toate câte se petrec în țară. Prin toate satele dimprejur s-a răspândit vestea că noi avem o școală la stațiunea noastră misionară. Și chiar în ziua următoare au sosit alți 5 tineri spre a fi primiți la școală. Fiindcă promisem deja pe unul, n-am putut să-i respingem pe ceilalți.

Tot ce ne stă la dispoziție era căruța noastră cu boi: n-aveam nici casă, nici carte, niciun alt lucru. Singurele obiecte de învățământ la dispoziția noastră erau o mică tablă, o cutie cu cretă pentru profesor și un număr de tăblițe și creioane pentru elevi. Ei vorbeau o limbă pe care eu nu o cunoșteam; eu vorbeam alta, pe care ei nu o cunoșteau. Vă

puteți închipui ce fel de învățământ a fost acesta.

Toată ziua eram ocupat cu construirea casei noastre. Seara m-am așezat ca de obicei în mijlocul indigenilor și mi-am dat toată silința să învăț limba chitonga de la ei pentru ca să pot povesti în ziua următoare elevilor la școală o istorioară simplă din Biblie, cam în felul cum o povestim noi copiilor noștri mici. Îmi trebuiau de obicei 3 ore ca să mă pregătesc pentru o istorisire, pe care apoi o spuneam în aproximativ 3 minute. După ce le-am povestit-o, îi puneam să scrie istorisirea pe tăblițele lor; cu această ocazie i-am învățat să scrie și să citească. După ce elevii au scris istoria, eu i-am lăsat să o și citească. Simultan am început să-i învăț să socotească.

Indigenii numără în modul următor: *omwe, bobi lo, oțatwe, one, osanwe*, apoi mai departe: cinci și unu (*osanwe a omwe*), cinci și doi, cinci și trei, până la zece; apoi zece și unu (*cumi a omwe*), zece și doi, zece și trei, până la cincisprezece; apoi zece și cinci și unu (*cumi a osanwe a omwe*), zece și cinci și doi, zece și cinci și trei, și așa mai departe, până la douăzeci, în felul acesta ei continuau până la o sută. Tot ce trece de acest număr este pentru un indigen ceva indefinit. El întrebuințează pentru acesta cuvântul *mânie*, ceea ce înseamnă mulți.

Eu mi-am dat silința să învăț limba indigenilor cât mai repede, însă, fără gramatică și dicționar, era un lucru greu. Astfel, am arătat într-o zi unui indigen o sapă și l-am întrebat cum o numește el. El mi-a răspuns: „*Tu la cu amba cuti iamba*”. Mi-am zis: acesta e un nume cam lung pentru o sapă, și am întrebat de aceea pe un alt băștinăș același lucru. Acesta s-a mirat că eu am repetat întrebarea și, de aceea, mi-a dat următorul răspuns: „*Tu la cu amba cuti iamba, cunyina inina omwi*”. Primul indigen îmi răspunsese la întrebarea mea: „Noi numim acest obiect o sapă”. Al doilea însă fiindcă s-a mirat că eu am repetat întrebarea, mi-a zis: „Noi numim acest obiect o sapă. Nu există alt nume pentru el”. Eu n-am știut care cuvânt înseamnă „sapă” și care sunt cuvintele lămuritoare.

O lună după începerea lucrării noastre, aveam 40 de tineri elevi interni la școala noastră. Terminându-se anotimpul cel uscat, ne-am văzut siliți să ridicăm locuințe pentru ca ei să fie adăpostiți. Noi am construit o clădire de 5 metri pe 9 metri ca bază, care era din pereți de lut și avea o dușumea de pământ și un acoperiș de iarbă. Într-o pa”. te-a casei era un orificiu ca fereastră, în cealaltă o deschizătura ca ușă. Această singură încăpere servea ca dormitor, clasă, capelă, sufragerie

și bucătărie în același timp. Când veneau seara și era timpul de culcat, indigenii se înveleau cu păturile lor și a-urneau pe dușumea.

Din lăzile, în care adusesem lucrurile noastre, am făcut o masă, care ducea dintr-un capăt al casei până la celălalt. Vesela consta dintr-o farfurie, un castron mic de supă și o lingură pentru fiecare elev. De obicei, elevii caută să ascundă lingurile printre lucrurile lor și să le păstreze pentru a le aduce la sfârșitul anului școlar mamelor lor ca dar. În loc să se necăjească folosind lingură, ei preferă să mănânce cu degetele. Oale mari de fier serveau pentru a fierbe terci, care este hrana principală a elevilor.

Serviciile noastre divine din Sabat au fost în curând așa de bine vizitate, încât nu mai puteam primi pe toți cei adunați în casa noastră cea mică. De aceea țineam adunările afară, sub umbra unui copac mare. Reîntorcându-mă într-un Sabat acasă după serviciu! divin dinainte de masă, am văzut șezând 5 băieți în apropierea casei. Mi-am zis numaidecât că și ei vor fi venit la școală. Am trecut pe lângă ei, fără ca să-i bag în seamă, am intrat în casă și m-am așezat la masă. După ce am mâncat, m-am uitat afară și am observat că ei erau tot acolo. Apoi am citit câteva reviste, iar către ora 5 după masă m-am uitat din nou afară: rămăsese tot pe locul acela. L-am chemat pe Detia, învățătorul meu băștinaș, și m-am dus cu el afară pentru a vorbi cu ei; și într-adevăr ei veniseră aproximativ 240 km. pentru a vizita școala.

Nu știam ce să fac. Am zis către Detia: „Ce să începem cu acești băieți? Casa este plină. În fața noastră stă timpul ploilor. Iarba pentru acoperișul caselor e arsă. Este imposibil să construim în anul acesta locuințe mai mari. Elevii, pe care îi aveam acum, ocupau complet podeaua, când se culcau seara, și în timpul ploilor este imposibil ca acești băieți să doarmă afară”.

Detia a lăsat capul în jos, s-a gândit puțin și apoi a zis: „Învățătorule, eu știu că nu mai este loc pe podea, dacă ne-am culca toți; însă pe masă nu doarme nimeni”. Astfel am putut primi pe acești elevi noi și timp de 5 luni ei au dormit pe masă, până ce am putut să construim și pentru ei o locuință. N-am auzit niciodată că s-ar fi plâns vreunul dintre ei.

Afară de asta aveam de rezolvat problema hranei pentru acest număr mare. Fiindcă nu făcusem planul pentru întreținerea unei școli în timpul primilor 2 ani, nici nu cerusem fonduri pentru a putea cumpăra alimente. La început am vânat antilope. Dădeam o parte din

carnea lor în schimb pentru cereale, și restul l-am dat să-l mănânce elevii. Dar în curând a trebuit să constat, că vânarea de antilope pentru a hrăni mai mult de 40 de elevi, cere o prea mare parte din timpul meu. Indigenii nu sunt pretențioși cu privire la cantitatea hranei lor; cu atât mai mari sunt însă pretențiile lor cu privire la calitate.

Fiindcă indigenii dimprejurul nostru nu avuseseră niciodată ocazie să aducă cerealele lor la târg, ei semănau numai cât aveau nevoie pentru ei singuri. De aceea puteam să cumpăr foarte puțin de la ei. În cele din urmă am auzit că la o depărtare cam de 65 km., la nord, locuiește un negustor de cereale. Am înjugat boii și am plecat la locuința sa. Pe drum boii mei au fost atacați de lei și doi dintre ei au fost sfâșiați ziua în amiaza mare. Ceilalți au fugit și a trecut mult timp până ce i-am prins pe toți.

Când am ajuns la locuința celui negustor, am aflat că el plecase la vânătoare și că se va reîntoarce probabil după 4 sau 6 săptămâni. Fiindcă avusesem ocazia să cunosc pe acest om mai înainte în Rhodesia de Sud, am încărcat căruța mea cu atâtea cereale câte au putut boii să ducă și am lăsat indigenilor un bilet, prin care înștiințam pe stăpânul lor că am cumpărat cereale, rugându-l să vină la stațiunea noastră misionară ca să-i plătesc.

Reîntoarcerea prizonierului.

Pe la anul 1888 armata Matabelilor a invadat ținutul din Nordul fluviului Zâmbezi. Trecând prin satele tribului Mașuculumbve din șesul Cafue, a venit în satul Sigabaza. Când au auzit femeile satului strigătul de război al Matabelilor, au fugit în iarba înaltă de pe câmp. Curând după aceea tot satul era în flăcări, iar mulți dintre bărbați, omorâți de către dușmani. O femeie, care reușise să fugă cu micul ei copil de țâță în iarba cea înaltă, a observat că băiatul ei de 5 ani rămăsese în urmă. Numaidecât a predat pruncul surorii ei și s-a reîntors, preferând să ajungă sclavă, numai să poată fi împreună cu micul ei fiu.

Cei mai mulți din tribul Mașuculumbve au trecut cu vitele lor peste râul Cafue și scurt timp după aceea Matabelii și-au început retragerea spre Bulavaio. Expediția aceasta de pradă nu le-a adus mult folos; în schimb ei au dus o mulțime de femei și copii ca sclavi, între care și femeia aceasta împreună cu copilul ei cu numele de Mayinza (ceea ce înseamnă „vara”). După ce acest grup a intrat în orașul lui Lobengula, Mayinza și mama sa au fost predați unui Induna al

Matabelilor, cu numele de Mazibizia.

Amândoi erau abia de câteva luni prizonieri, și mama a încercat să fugă pentru ca să se reîntoarcă pe distanța de 480 km., care o despărțea de libertate. Dorul de libertate în pieptul acelei femei era așa de puternic, încât ea nu s-a dat înapoi de a întreprinde marșuri nocturne, care erau atât de periculoase prin puștiul acela. Trei sute douăzeci de km. au parcurs ei neopriți de nimeni. Ajungând la colinele Vankie și crezând că au scăpat de pericol, ea a micșorat precauțiunea de până aci. Într-o dimineață a pornit în continuarea drumului ei ziua în amiaza mare. După câteva ore ea a întâlnit o ceată prădătoare a Matabelilor, a fost din nou prinsă și retrimisă vechiului ei stăpân.

Curând după aceea mama a fost despărțită de copilul ei. Înainte de a lua rămas bun de la fiul ei, ea l-a învățat încă numele tatălui său, zicându-i că Matabelii nu sunt poporul său și că el să se reîntoarcă la Nord, când va fi mare, pentru a căuta acolo pe tatăl său și pe rudele sale.

După răscoala din țara Matabelilor, în anul 1896, toți sclavii printr-o hotărâre a guvernului englez au dobândit libertatea. Curând după aceea a venit Mayinza la stațiunea noastră Solusi pentru a căuta de lucru. Misionarul Tripp l-a angajat să ducă o sarcină la Bulavaio. Fiindcă nu s-a găsit însă nimic de purtat la înapoiere, el a părăsit orașul în direcția răsăritului și s-a angajat la un explorator de mine de aur. Acest om bea cu adevărat tot ce câștiga. Însă el a început să iubească pe Mayinza și l-a îndemnat să-și câștige o educație bună școlară pentru ca să devină un adevărat bărbat. Deseori i-a zis: „Mayinza, nu te obișnuie cu băutura; să nu ajungi ca mine. Du-te la misionar pentru ca el să te învețe și tu să devii un copil al lui Dumnezeu”.

Aceasta a făcut o impresie adâncă asupra tânărului și, după ce expirase contractul său, el a venit la stațiune și a întrebat dacă n-ar putea să viziteze școala. Eu i-am zis că noi îl vom primi la școală; în schimb prima sa datorie ar fi, să se coboare în puțul pe care tocmai îl începusem, și acolo să lucreze la săparea pământului.

De mai multe ori în timpul zilei veneam încet la marginea puțului să văd dacă înaintează. Totdeauna îl găseam vesel la lucru. Către ora 4 după masă el m-a chemat zicându-mi că a terminat. El singur a lucrat în ziua aceea mai mult decât doi bărbați cu o zi mai înainte. Și la învățat era tot așa de silitor ca și la săpat.

După ce a terminat prima și a doua carte de citire, a ajuns așa de

departe, încât putea să înceapă cititul Bibliei. Era tocmai în timpul războiului Burilor. Linia ferată era distrusă, deci nu puteau fi aduse mărfuri în țară. Din nefericire, s-a epuizat stocul Bibliilor noastre, și noi nu știam de unde am putea să ne procurăm câteva. Mayinza m-a întrebat, dacă n-ar fi posibil să primească o Biblie de la „Frații în Hristos”, care aveau stațiunea lor misionară la vreo 64 km. În sud-est de Bulavaio. Noi cunoșteam pe Misionarii acelei stațiuni, fiindcă transportasem toate lucrurile lor din Bulavaio la proprietatea lor.

Dis-de-diminează Mayinza a părăsit stațiunea misionară cu o scrisoare către domnișoara Davidson, învățătoarea din acea stațiune, pentru a o întreba dacă n-ar putea să-i vândă o Biblie. Plin de bucurie, el a parcurs cei 100 km. până la acea stațiune ca să-și procure Cartea lui Dumnezeu. Când s-a reîntors către sfârșitul săptămânii, făcând astfel 200 km. pe jos, am constatat că el învățase pe dinafară deja un număr de texte din Sfânta Scriptură. Se oprea deseori în drum, deschidea Biblia și citea un vers de atâtea ori până ce-i rămânea în minte. Apoi fugea o bucată de drum pentru ca să câștige timpul pierdut. În felul acesta el memorase diferite texte din Scriptură în timpul drumului spre casă.

Mayinza a fost primul convertit pe care l-a botezat misionarul Mead la stațiunea noastră. Când am plecat în anul 1903 la nordul Zambezelui, el m-a rugat să fac cercetări în toată țara după tatăl său Sigabaza; însă, cu toate că am călătorit 1600 km. În șesul Batoca și printre cei din tribul Mașuculumbve, n-am putut să aflăm nimic cu privire la Sigabaza și a trebuit să comunic lui Mayinza la întoarcerea mea că n-am găsit nicio urmă despre tribul său. Când am vrut să plecăm în anul 1905 din nou în țara de la nordul Zambezelui pentru a ne stabili acolo, ni s-a adresat Mayinza iarăși cu rugămintea să căutăm pe tatăl său. Din cauza aceasta eu m-am interesat totdeauna de el, ori de câte ori a trebuit să călătoresc în curs de 2 ani prin țară, și număram populația fiecărei localități. Cu toate acestea, n-am putut să găesc pe nimeni cu numele Sigabaza.

În cele din urmă într-o dimineță tocmai când stăteam noi la masă, a venit un indigen dintr-un sat situat la vreo 3

km. și ne-a comunicat că în seara zilei trecute a sosit în satul lor un om, care se numește Sigabaza. El a vrut să afle dacă acest om ar fi Sigabaza cel căutat. Imediat am trimis după acest Sigabaza și 2 ore mai târziu unul dintre băieții tribului Matabele, care cunoștea bine pe

Mayinza, a venit strigând plin de bucurie: „Tatăl lui Mayinza a sosit! Tatăl lui Mayinza a sosit! Vino și vezi!” Eu l-am întrebat de unde știe că acest bărbat e tatăl lui Mayinza. „O”, mi-a zis, „privește numai în fața sa! El are aceeași față ca și Mayinza!” într-adevăr asemănarea era așa de mare, încât o eroare era aproape imposibilă.

Am întrebat pe bătrân dacă n-a pierdut cu 20 de ani mai înainte un fiu. El a afirmat și a adăugat că totdeauna, când s-au reîntors prizonierii în patria lor, el stătea lângă drum pentru a vedea dacă nu cumva se găsește și fiul său între ei. Apoi s-a gândit că nu-l va mai putea recunoaște, fiindcă băiatul era mic de tot, când a fost prins. Astfel, el pierduse cu timpul orice speranță de a-l mai revedea vreodată. Eu i-am zis apoi că fiul său trăiește și că este sănătos, că a locuit un șir de ani la mine și că eu îl voi trimite numaidecât să vină pentru ca să poată saluta pe tatăl său. Unii oameni susțin că negrul n-ar avea sentimentul recunoștinței. Acel bătrân însă s-a reîntors acasă și mi-a trimis un bou mare și frumos, numai pe baza spuselor mele, că am avut pe acest băiat la mine și că vreau să fie readus la tatăl său.

Câteva luni mai târziu a sosit Mayinza la stațiunea noastră misionară, și eu m-am suit împreună cu el în căruță pentru a pleca la satul tatălui său, situat la vreo 80 km. Această călătorie a fost un cortegiu triumfal. A fost o călătorie cum n-am mai făcut altă în Africa. Când eram aproape la 25 km. depărtare de casă, am 11 recut printr-un sat de indigeni în ținutul Fufva, unde locuiau mai multe rude ale lui Mayinza. Imediat ce au aflat indigenii cine este el, i-au arătat tot felul de semne de favoare și peni în puma dată în viața mea m-au salutat „cu onoruri regale”.

Femeile indigene salută pe rege, așezându-se cu partea stângă pe pământ, bătând cu mâna dreaptă cealaltă parte, lovindu-și cu stânga gura și ținând în tonurile cele mai înalte. În curând pierdusem răbdarea la auzul neîntrerupt al acestor „semne de onoare” în timpul călătoriei încă destul de lungă până la satul lui Sigabaza.

După ce am sosit în apropierea satului, am făcut tabăra noastră sub un mare smochin sălbatic și am trimis după Sigabaza. Am fost apoi martorul revederii tânărului cu tatăl său, care mi-a adus foarte mult aminte de faptul cunoscut al întâlnirii lui Iosif cu tatăl său la hotarele Egiptului.

Am aflat acum că mama lui Mayinza fugise din sclavie și se afla de asemenea în sat. Am trimis și după dânsa. Întâlnirea între mamă și

fiu a fost și mai mișcătoare decât cea între tatăl și fiu. Fiind ea încă la o sută de metri departe de tabăra noastră, a început să fixeze pe fiul ei, și-a pus mâinile pe caji și a început să fugă încolo și înapoi, să joace și-s. i e fuiei Apoi s-a apropiat până la vreo 20 – 30 de metri. A fixat a<”.

nou pe fiul ei și a fugit iarăși 5 – 10 minute în olo...

jucând. După ce a durat această purtare pe Un „i... unii I

oră, a venit în ieale din urmă la noi lui Inh «I i iiii mi ni i fiul ei pierduti de H. Îți timp și în Îmi mul u îi... nptiitiH

și cu soțul ei foarte umil de minunții îi... > În...

Moravuri ale indij... i «» i

Toate triburile din Africa de Sud au <... I. lui de recunoaștere. Tribul Zulu, spre exemplu, a închinat li Itiftl înainte de circumciziunea. Astăzi semnul tribului lor conține li găurirea și lărgirea lobului urechii. Fiindcă Zulușii Mi puțin haine și nici nu au buzunare, este un obicei cunoscut ut între bărbați să bage lulelele lor în gaura din lobul urechii. Băieții și fetele Zulușilor, care frecventează școala, poartă creioanele lor în gaura din lobul urechii, iar nu după ureche, după cum procedăm noi.

Semnul caracteristic al unui bărbat din tribul Baila constă în faptul că el poartă părul său în forma unui con. Deseori aceste conuri de păr sunt înalte de 10 – 20 cm. Mulți bărbați lasă să crească părul lor astfel încât conul atinge o înălțime de 90 cm.

Semnul tribului Batonga este scoaterea celor 4 dinți incisivi din falca de sus. Acești dinți se scot, de obicei, când un băiat sau o fată a ajuns vârsta de 12 ani. Operațiunea aceasta face parte din ceremonia serbării pubertății.

Am fost odată martor la un asemenea tratament al dinților, aflându-mă în călătorie prin câteva sate. Am auzit pe un băiat țipând în mod îngrozitor și am trecut de aceea prin iarba cea înaltă de la marginea drumului pentru a constata motivul. Am văzut pe un băiat culcat pe spate; câțiva îl țineau. Pe fiecare braț se așezau câte un indigen robust; un altul ținea picioarele băiatului. Un al treilea îi apucase capul între mâini și genunchi.

„Dentistul” era tocmai ocupat să-i scoată dinți de sus cu o sulă lungă. În scopul acesta fixase sula de un dinte, și apoi a lovit cu o piatră cu toată puterea în sulă și astfel a scos dintele împreună cu rădăcina. În felul acesta el a scos repede cei patru dinți și așa a fost marcat băiatul pentru toată viața sa. Câteodată un dinte se rupe, în loc să fie scos din

rădăcini; victima vine apoi la stațiunea misionară și roagă pe misionar să scoată rădăcina cu un clește.

Unuia dintre creștinii noștri indigeni, care crescuse la stațiunea noastră misionară, nu i s-au scos dinții. Când a vrut să se căsătorească, părinții fetei i-au zis că ei se vor opune la această căsătorie atâta timp cât el nu se va lăsa să-i scoată dinții. I-au dat să înțeleagă că n-ar vrea ca fiica lor să se căsătorească cu o zebură. (Dacă întrebi pe un batonga de ce își scoate dinții, el răspunde, după cum a povestit Livingstone: ei ar vrea să se asemene cu boii, iar ceilalți să se asemene cu zebrele. Când Livingstone a rugat odată pe șeful de trib Monze să desființeze obiceiul cel urât al scoaterii dinților, acesta a început să râdă și a răspuns că moda este mai puternică decât el). Tânărul nostru însă, a rămas la hotărârea sa de a-și păstra dinții. Și i-au trebuit 2 ani pentru ca să dobândească consimțământul rudelor tinerei sale soții la căsătorie. El a trebuit să cheltuiască atunci aproape 2400 lei, ca „mită”, pentru a obține aprobarea lor.

Și tribul Baroțe înseamnă oamenii lui la dinți. Ei însă nu-i scot, cum o fac cei din tribul Batonga, ci pilesc cei doi dinți incisivi de sus, din mijloc, ascuțindu-i. Venind în atingere cu negustori albi, ei întrebuintează pentru această lucrare artificială de stomatologie o pilă mică în 3 muchii.

Unele dintre triburile din jurul lacului Tanganica și care au fost mai înainte mâncători de oameni, pilesc toată dantura lor, cu excepția măseselor, până când dinții devin așa de ascuțiți ca cei de câine. Cu toate că dinții sunt astfel tratați, ei totuși nu se strică, ci sunt mult mai sănătoși decât ai albilor, care îi tratează cu atâta îngrijire.

Aproape toate triburile indigene au anumite tulpini de familii, care se numesc de obicei cu nume de animale mamifere sau păsări. Așa de exemplu: un neam sau familie se numește a elefantului, alta a vulturului și așa mai departe. Fiecare băștinaș nu poartă numai numele, sub care îl cunosc oamenii tribului său, ci mai poartă și numele neamului său. Un explorator, bun cunoscător al stărilor de acolo, zice:

„Întrebarea cea mai importantă, care se poate pune unui indigen, este: Din care familie sau neam faci parte? Numele familiei este moștenit din partea mamei, și nu din partea tatălui; iar una din principalele datorii ale mamei este și aceea de a spune copilului ei cărei familii aparține el. Există anumite datorii și responsabilități prin

care membrii să-și arate dependența lor de un același arbore genealogic. Dacă cumpără, de exemplu un șef de trib pe un sclav, el este obligat să întrebe pe sclavul său: Din care arbore genealogic face parte? Dacă sclavul numește familia din care face parte în sus șeful, atunci acesta îi zice: „Tu ești fratele meu”, îl ia în satul său și îl pune în libertate, fiindcă nimeni n-are voie să țină ca sclav un om din familia sa.

Să presupunem că cineva pornește să-și caute o s-o >le. Dacă a găsit o femeie potrivită, el trebuie să întrebe atunci din care familie face ea parte. Dacă dânsa îi spune numele familiei sale, el trebuie să răspundă: „Ea este ruda mea de sânge”. Chiar dacă n-ar exista în realitate o înrudire apropiată, totuși nu este îngăduit să se căsătorească în cercul familiei sale. Această înrudire de sânge în interiorul unei familii pare a fi mai însemnată decât raportul de înrudire între tată și fiu. Dacă ar veni oameni din sate, situate la o depărtare de 3.000 km., și s-ar găsi rude de sânge, chiar dacă nu s-ar mai fi văzut înainte, ei ar trebui să îndeplinească toate îndatoririle frățești, care se obișnuiesc în familia aceea.

Deseori cineva, care face parte din același neam, e silit să plătească amenda hotărâtă pentru un alt membru al aceleiași familii, iar el nu se poate împotrivi. Mulți dintre membrii unei asemenea familii au chiar dreptul să constrângă pe rudele familiei lor să le plătească datoriile. Dacă cineva moare fără vite, atunci ceilalți membri ai familiei sale sunt obligați să dea boi de-ai lor de tăiat pentru pomană mortului. Astfel drepturile unuia se răsfrâng asupra drepturilor întregului neam. Toate aceste legi ale frăției dintr-o familie, cu o singură excepție, anume a legii cu privire la căsătorie, se pot aplica și la legăturile frățești dintre creștini. De aceea și noi la traducerea Bibliei în limba indigenilor întrebuițăm cuvântul mucoua pentru a exprima raportul care ar trebui să existe între frații Comunității”.

Aproape întotdeauna numele indigenului are o însemnătate. De exemplu: Chongo înseamnă curcubeu, Hanyabo înseamnă fasole, Tvambo povești, Myanda rădăcini, Maynza vara, Lunpenga grijă, Chibea oală, Mucuni lemne și așa mai departe.

Indigenii au apoi mare grijă să primească și din partea albilor câte un nume. Albii chiar le dau un nume care arată însușirile negrului. Dacă un negru cere de lucru, el obișnuiește să-și spună numele primit de la ultimul alb, unde a servit și zice spre exemplu: Eu sunt Lazy leneș,

Lice păduche, Crazy nebun, Jam marmeladă, Matches chibrituri și așa mai departe.

Indigenul ține mult ca stăpânul său alb să-i dea și un certificat sau o scrisoare de bună purtare, când părăsește postul său. Dar, pentru că negrul nu poate citi, omul alb își permite să-și exprime în toată libertatea părerea sa despre însușirile adevărate ale indigenului. Deseori, au venit la mine indigeni, căutând de lucru și mi-au prezentat cu multe cuvinte un certificat, care avea cam următorul conținut: „Acest tânăr are o predilecție de a fura linguri” sau: „Acest tânăr posedă o mare îndemânare în a fura zahăr”, sau: „Păstrați bine marmelada dumneavoastră, dacă se găsește omul acesta în apropiere”.

Indigenul primește de la mama sa primul său nume. El își dă însă un alt nume când trebuie să spună omului alb numele său; tot astfel întrebuințează un alt nume când, la vârsta de 18 ani, este trecut de funcționarul guvernului pe lista de impozite.

Numele, pe care și-l dă indigenul înaintea perceptorului, se uită deseori mai ales fiindcă impozitele sunt percepute numai o dată pe an. Când vine apoi agentul fiscal într-un ținut, apar sute de indigeni la stațiunea misionară cu rugămintea să li se citească numele de pe vechea chitanță pentru ca să poată ști sub ce nume să achite impozitele pe noul an.

Odată am vizitat pe un perceptor al ținutului nostru tocmai când făcea impunerile. El a întrebat pe un bătrân dacă i-a murit vreuna dintre soțiile sale din timpul ultimei impuneri, care se făcuse cu 3 ani în urmă. Bătrânul a răspuns: „Da, două dintre ele”. Apoi numele lor a fost șters de pe listă. Funcționarul s-a interesat acum dacă indigenul și-a mai luat alte neveste de la ultima impunere. El a zis că a mai luat o soție.

„Cum o cheamă?” l-a întrebat perceptorul.

Bătrânul a lăsat capul în jos și s-a gândit puțin. Apoi s-a adresat indigenului de lângă el, și l-a întrebat: „Spune-mi, Hanyabo, cum se cheamă soția mea – știi tu ultima mea soție, pe care am luat-o în vara trecută?”

Hanyabo a spus un nume, pe care nu l-a auzit probabil nici soțul nici soția vreodată, și acest nume a fost acum trecut în registru ca numele soției celei noi. Indigenii sunt foarte superstițioși și plini de bănuieli față de omul cel alb. Din cauza aceasta ei țin ascuns numele lor cel adevărat.

Soțul dă soției sale la căsătorie un nume nou. După ce s-a născut primul copil, mama își părăsește numele ei și se numește de acum numai „mama lui cutare”, numele copilului respectiv, de exemplu Nacahongo, ceea ce înseamnă „mama lui Curcubeu”.

Indigenii țin foarte mult să păstreze numele de familie. Aceasta în chestiuni de moștenire poate să aibă ca urmare dificultăți serioase. Dacă moare un bărbat și în urma sa rămâne un număr de femei (căci poligamia este aproape pretutindeni răspândită), atunci fiul său cel mai mare moștenește averea tatălui împreună cu femeii și cu copii. Acești copii însă nu poartă numele fiului. De aceea se întâmplă deseori că un tânăr renunță la moștenirea tatălui său, care constă din femeii și copii și îngăduie ca această moștenire să se piardă pentru familia sa.

Peșitul și căsătoria la indigeni nu se aseamănă de loc cu obiceiurile noastre. Îndată ce un tânăr are intenții serioase față de o tânără fată, el încetează să vorbească cu ea. Dacă simpatia să găsească răspuns bun, atunci tânărul fată încetează și ea să vorbească cu el. Nu numai că ei nu mai vorbesc unul cu altu', dar nici cu rudele celuilalt nu au voie să vorbească. Toată petitoria intră în mâna unei a treia persoane. La Școala noastră Misionară am sfătuit totdeauna pe tineri și pe tinere să-mi încredințeze mie mijlocirea. În felul acesta am putut să dau deseori sfaturi bune.

O căsătorie este mult mai serios privită la indigeni decât la noi; căci nu se cere numai învoirea tinerei fete, ci și aprobarea tuturor rudelor de ambele părți. Am văzut deseori cazuri când o căsătorie s-a amânat 2 – 3 ani, fiindcă vreo mătușă sau vreun unchi refuza să dea consimțământul său.

Dacă toate rudele își dau consimțământul la căsătorie atunci trebuie să se predea zestrea. De obicei, părinții opresc zestrea pentru ei. Legea zestreii este răspândită între toți băștinașii Africii de Sud și provoacă multe nemulțumiri.

În anul 1898 guvernul din Rhodesia de Sud a făcut o lege, după care datoria de a plăti zestrea se prescria după un an de la căsătorie. Înainte de această lege se întâmplă deseori, ca socrul unui tânăr bărbat să-i mai ceară bani, după ce acesta achitase toată suma. Tânărul soț refuza să plătească această sumă în plus și astfel problema rămânea nerezolvată până ce creșteau copii. Dacă murea socrul, atunci soacra pune imediat mâna pe fetele cele mai mari și cerea zestrea lor.

La unele triburi, unde guvernul n-a rezolvat încă până acum

problema zestrei, o parte a pretenției constă în aceea ca tânărul soț să lucreze în fiecare an atâtea și atâtea zile pentru soacra sa. Deoarece nu există nicio lege, care să fixeze exact zilele de lucru, se întâmplă deseori ca un tânăr să ajungă sclavul soacrei sale zgârcite, petrecând ani de-a rândul în serviciul ei, de unde îl scapă numai moartea.

Căsătoria se face foarte simplu. Mireasa fierbe puțin terci pentru viitorul ei soț și amândoi mănâncă dintr-o oală. Apoi dansează, mănâncă și cântă. La asemenea ocazii participă totdeauna un număr mare de oameni.

Dacă moare un indigen din tribul Tonga, el este numaidecât înmormântat. Corpul său e pregătit pentru înhumare, ungându-l cu unt râncezit, și apoi este învelit în piei sau pături. Toate podoabele, proprietatea decedatului sunt îngropate cu el. Nu se permite că mortul să stea întins ci el este adus într-o poziție ghemuită și așa este legat cu funii. Apoi se apropie o rudă de cadavru și cheamă de obicei de trei ori spiritul decedatului. Neurmând niciun răspuns, cel ce a chemat declară: „El a plecat; spiritul său a decedat”.

La tribul Batonga bărbatul se înmormântează de obicei sub pragul colibei sale. Apoi coliba este dărâmată. Copiii se înmormântează de regulă sub linia picăturilor de pe streășină acoperișului. Mormintele femeilor sunt făcute în staulul vitelor.

După ce cadavrul este pregătit pentru înmormântare, deseori se așază lângă el o femeie, care plânge și îl atinge cu păstăi cu boabe, care produc un zgomot ca sfârlea/. a tăcută de copii. După ce mormântul e gata, îl înconjoară un bărbat și îi atinge marginile tot cu o astfel de păstaie. Eu n-am putut afla niciodată adevărata însemnătate a acestui obicei, fiindcă indigenii îl țin secret.

Înainte de a îngropa cadavrul, se face o gaură în învelișul său, pentru a dezveli o ureche, și apoi se introduce o bucată de trestie în ureche. Această trestie este lăsată afară de vreo palmă de la pământ pentru ca spiritul mortului să mai poată auzi ce se întâmplă pe lume. La femei și la copii nu se face aceasta.

Îndată ce este așezat cadavrul în mormânt, se aruncă puțin pământ și o oală cu pământ uscat se sparge la capul cadavrului. Apoi sunt sparte vasele în care decedatul își gătea mâncarea, iar cioburile se aruncă în mormânt. După aceea se aruncă atâta pământ în groapă, până ce cadavrul este acoperit în toate părțile. Se coboară acum un bărbat în mormânt și bătătorește pământul în jurul cadavrului. Apoi se

aruncă puțin din pământul care forma pereții colibei, aruncând și alt pământ, și în cele din urmă se bate bine pământul cu grinzii.

Tot pământul rămas, după ce s-a umplut mormântul, se soațe afară din sat. După o oră nu mai poți vedea nici urmă de mormânt. Trestia cea mică se rupe mai târziu, iar partea din ea rămasă în pământ e în scurt timp distrusă de furnici.

Imediat după o înmormântare sunt încunoștințate satele învecinate, și rudele încep să se adune. Locuitorii întâmpină pe femei afară din sat, luând coșurile și pe prunci din spinarea lor, și apoi le conduc în sat prin poarta staulului vitelor. Îndată ei e încep apoi să joace și să țipe, aleargă spre mormânt, pe care li-l arată o femeie bătrână, și acolo se aruncă la pământ. Și bărbații aleargă încoace și încolo prin staulul vitelor, trăgând focuri de armă, bătând tobă și aruncând sulițe. O ceată de bărbați se postează lângă mormânt, înarmați cu sulițe.

Pe neașteptate ei încep să fugă repede, împungând mereu în aer, până în cele din urmă, după ce au fugit cam 150 m., înfig sulițele în pământ pentru a goni spiritele rele de la mormânt.

Apoi prepară mari cantități de bere. Indigenii scot colțurile cerealelor și le pun să fermenteze. După ce preparatul acesta a stat 3 – 5 zile, conține cam tot atât alcool, ca și berea. Dacă stă încă 2 săptămâni, atunci conține chiar 30 – 40 % alcool, astfel încât ei se îmbată rău cu ea.

La o pomană de acestea pentru morți nu se bea numai multă bere, dar aproape toate vitele decedatului sunt tăiate pentru această masă. Bietele animale sunt străpunse în modul cel mai crud cu sulițele și trebuie să moară din cauza rănilor lor. După închipuirea indigenilor, spiritele vitelor însoțesc spiritul omului pe cealaltă lume și, fiindcă ar putea să aibă nevoie și de lapte, ei omoară de asemenea totdeauna câteva vaci de lapte. Pentru că mortul ar avea nevoie și de câțiva boi și junei, se taie și din aceștia un număr oarecare. Pentru ca boul să nu apară pe lumea cealaltă fără piele, nu se trage pielea de pe el, ci el este despicat și apoi fieri cu pielea, I U părul și cu copitele.

Stomacul și intestinele boului suni foarte nuill preferate, Eu am văzut pe indigeni tăind stomacul unui animal, întorcând apoi partea interioară în afară și scuturând-o puțin tăiată în bucăți, aruncată pe foc, friptă puțin și apoi mâncată.

Într-o zi am întrebat pe un indigen de ce nu spală măruntaiele

înainte de a le fierbe. El mi-a răspuns că aceasta „le-ar lua tot gustul”.

Timpul doliului durează câteodată o lună întreagă. El ține până se termină berea și carnea. Dacă au carne și bere în abundență, se strâng oameni din mări depărtări. După moartea unui șef de trib bogat, nu este ceva neobișnuit să se taie 500 – 600 de vite și să le mănânce. Eu am asistat într-o zi la o înmormântare a indigenilor, la care s-au tăiat până la ora 11 înainte de masă 42 de vite. Doliul cu asemenea pomeni și ospete pentru morți se obișnuiește să fie repetat în mod regulat de două ori în fiecare an: odată în timpul semănatului, a doua oară după strângerea recoltei. Aceasta poate să dureze ani de zile.

Când un sat e nou clădit, și toate colibele încă în bună stare, atunci indigenii duc pe un bolnav afară din sat, pe câmp, lăsându-l mai bine să moară acolo, decât în casa lor, fiindcă la ei este obiceiul, să dărâme casa unde a murit cineva. După ce clădisem casa mea nouă din cărămizi la stațiunea Baroțe, am invitat pe mai mulți Indunași din ținutul acela și, arătându-le casă, i-am întrebat pentru ce nu construiesc case mai bune. Un șef bătrân mi-a zis: „Într-adevăr, casa dumneavoastră poate fi foarte comodă; gândește-te însă, cât timp și câtă muncă s-ar pierde dacă ar muri cineva în ea și ar fi nevoie să fie dărâmată și distrusă”.

Această superstiție îngreunează foarte mult lucrarea misionară medicală între indigeni. Ei numesc un spital „casă de moarte”. Cu toate că proprietarii minelor din Rhodesia au clădit în multe părți spitale și au angajat îngrijitoare de bolnavi, totuși una din cele dintâi condiții pe care le amintește un indigen în contractul său, este ca el să nu fie dus într-un spital, dacă s-ar întâmpla un caz de boală.

Dacă se îmbolnăvește un indigen, el crede că cineva l-a „fermecat”. Atunci se adresează medicului-vrăjitor negru cu rugămintea să arunce oasele și să miroase pe fermecător sau fermecătoare. Aceste oase sunt din șira spinării unei fiare sălbatice, de obicei de la un elefant sau un rinocer. Sunt 4 la număr. Unul reprezintă un bărbat, altul o femeie, al treilea un băiat și al patrulea o fată.

Medicul-vrăjitor aruncă oasele pe pământ, le ridică din nou și le miroase. După ce le-a aruncat de trei sau de patru ori, el hotărăște dacă fermecătorul a fost un bărbat, o femeie, un băiat sau o fată. Apoi el aruncă acest singur os și apoi „miroase” care anume băiat, care fată, care bărbat sau care femeie este vinovat. Vinovatul sau vinovata e pedepsit, iar doctorul încasează onorariul său. Pentru bolnav nu se

întreprinde nimic.

Odată s-a îmbolnăvit de reumatism omul care mâna boii misionarului Mead. El s-a dus la medicul-vrăjitor să constate cauza îmbolnăvirii sale. Vrăjitorul i-a zis că de data aceasta spiritul socrului său este rău-făcătorul. Cu câțiva ani în urmă fusese un timp de foamete în țară, iar omul acesta lăsase pe socrul său să moară de foame, cu toate că avea destule vite și oi pentru a-l ajuta în nevoia să acum zicea că s-a întors spiritul mortului și chinuiește pe ginere cu reumatism. Fiindcă nu poți să pedepsești un mort, vrăjitorul s-a oferit să ușureze suferința celui bolnav. El a dispus ca omul să se așeze pe mâini și pe genunchi, apoi vrăjitorul a luat loc pe spatele omului și a început să-l trateze cu un fier înfierbântat și cu un cuțit ascuțit de-a lungul șirei spinării. În cele din urmă l-a tras și l-a sucit câteva minute, pini ic i-a arătat câteva fire de lână de oaie și câteva fire din coada unei vaci, susținând că le-a scos din spatele bolnavului.

Doctorul i-a zis că acum ne \. i însănătoși complet, după ce i-au fost scoși toți perii din spate și i-a dat o rețetă de o reînținerire. bolii, i fte timp mai rămas un păi în oală Această operație a costat) i mii de lei

Indigenii sunt foarte superstițioși și pe>. îi și multe amulete. Ei cred că amuletele îndepărtează accidentele, vrăjitorii și bolile. Una din aceste amulete constă dintr-un nuc corn de capră, umplut cu un medicament, despre care se crede că nimicește orice influență rea a vrăjitoriei. El este purtat în jurul gâtului. O altă amuletă este o pungă făcută din piele de șarpe. Inima șarpelui se pune în această pungă și apoi se crede că aceasta ar fi un remediu împotriva mușcăturii de șarpe. O altă amuletă este un nasture mic, care se poartă în păr. O deosebită amuletă este o brățară din piele de șarpe de la care se așteaptă noroc la vânătoare. Despre o altă se presupune că purtătorul amuletei va fi iubit. Astfel, tinerii își cumpără un asemenea „medicament” când un tânăr vrea ca o fată să-l iubească. Dacă fata refuză iubirea tânărului, acesta îi spune că medicamentul o va îmbolnăvi. Un medicament, făcut din ploșnițe de apă luate de pe suprafața băltoacelor, are însușirea, după cum presupun ei, de a apăra pe spionul trimis în timp de război să nu fie descoperit de dușman. Dacă cineva, despre care se presupune că a comis o crimă, nu vrea să o mărturisească, atunci el este pus la probă, fiind silit să bage brațul său într-o oală cu apă în clocot. Dacă se formează bășici pe braț, atunci cel

în cauză este condamnat; dacă rămâne pielea însă ca înainte, el este achitat. Acest obicei este foarte răspândit, și chiar copiii mici zic deseori, dacă sunt bănuți că au făcut ceva: „Sunt gata să bag mâna în oală”.

La un altfel de judecată se întrebuințează otravă. Dacă cel învinuit moare, atunci el este vinovat; dacă însă rămâne învieță, el este nevinovat și este pus în libertate. E de prisos să mai spunem că în felul acesta au murit multe persoane nevinovate.

Indigenii cred că după moarte, spiritele oamenilor intră în animale. Cui îi dă mâna își poate cumpăra, de aceea, un medicament din partea medicului-vrăjitor, care asigură intrarea sa într-un animal ales de el. Deseori nu este omorât un leu, fiindcă se presupune, că ar fi un anumit om.

Despre alienați indigenii cred că au insecte în cap, care îi împiedică să cugete ca ceilalți oameni. Ei cred, de asemenea, că și cleiul din ureche este produs de viermi.

Ei țin foarte mult la medicamentele lor și au totdeauna grijă să încerce și medicamentul omului alb pentru a constata dacă este tare.

Începând misionarul Robinson odată într-un ținut nou lucrarea, învățătorul indigen a recoltat o mulțime de fructe. Misionarul Robinson a crezut că ar putea să câștige pe oameni, dacă le va povesti că învățătorul a învățat toate acestea de la misionar. După ce a terminat invitația sa, ca ei să viziteze școala, un bătrân i-a zis: „Crezi tu că noi nu știm că omul alb a pus o fermecătorie în grădină ca să o facă așa de roditoare?” Misionarul Robinson putea să zică orice. Nimic nu-i convingea pe indigeni să creadă altfel. Ei l-au rugat stăruitor să le dea și lor din fermecătoria aceea și au fost foarte supărați, fiindcă nu le-a dat.

Deseori se aude că un indigen vinde altor indigeni farmece pentru pământul lor, pentru ca ei să obțină recolte mari. Într-o zi un indigen a vizitat stațiunea misionară și a văzut cu ocazia aceasta un frumos câmp de porumb. El a întrebat pe misionar ce farmece a întrebuințat pentru a obține o asemenea recoltă. Misionarul lucrase tocmai atunci așa de greu, încât transpirase. Dând pălăria pe ceafă și ștergându-și sudoarea de pe frunte, a zis indigenului că aceasta e fermecătoria care aduce cele mai bune recolte.

Meseria și gospodăria indigenilor.

Negrii Batonga clădesc satele lor în formă de cerc sau în formă

ovală. Toate colibele, care formează un asemenea sat, sunt ridicate în jurul unei piețe libere. Toate ușile, una la fiecare colibă, dau în curte. Spre apărare împotriva fiarelor sălbatice, care se găsesc aici în număr mare, fiecare sat este înconjurat cu un gard înalt de pari.

În fața intrării principale în sat, se găsește casa șefului de trib sau a bătrânului satului. La stânga și la dreapta stau colibele nevestelor sale. Curtea întreagă servește în același timp ca staul pentru vite. Câteodată se ridică în jurul staulului un gard separat. Mărimea curții stă natural în proporție cu mărimea satului. Câteodată de abia încap 40 – 50 de vite în ea; altă dată însă este destul de încăpătoare pentru ca să intre și 2000 de vite.

Cititorul își poate închipui ce stări nesănătoase trebuie să domnească într-un asemenea sat, dacă o mie de vite au stat 3 ani de-a rândul, în fiecare noapte, în curte înaintea ușilor. În anul 1907, când au sosit vizitatori în stațiunea noastră misionară, eu i-am condus și la un sat, care se afla în apropiere. Noroiul la intrare era așa de adânc, încât indigenii au trebuit să scoată mai întâi pari din gard și să-i așeze de-a curmezișul pentru ca noi să putem intra în sat.

Dacă mă duceam în timpul ploilor la bolnavi, mă aștepta deseori un indigen puternic înaintea satului, mă lua pe spatele sale, și mă ducea prin noroiul până la genunchi, până în fața ușii unde se afla bolnavul meu. Îndată ce terminam cu tratamentul bolnavului, eram transportat în același fel afară. Cititorul va pricepe că inima mea bătea de teamă că nu cumva indigenul să facă un pas greșit și să cădem în așa noroi.

Colibele indigenilor sunt rotunde, cu pereți de lut înalți de un metru și sunt acoperite cu iarbă. Fiecare colibă are o ușă în mărime cam de 75 pe 90 cm., închisă în timpul nopții cu butuci de lemn pentru că fiarele sălbatice, chiar dacă ar veni până în sat, să nu poată intra în colibă.

Acoperișul este de obicei susținut de 6 bârne, care sunt așezate în formă de con și legate sus. Grinzile acoperișului ies cam un metru din perete din pari, care este câteodată învelit cu lut. Astfel, se formează un gang îngust și închis în jurul colibei care servește pentru a adăposti câteva oi și capre.

La intervale egale se leagă șipcile de grinzi. Apoi sunt umplute spațiile goale cu paie de secară sau cu bețe mici și în cele din urmă tot acoperișul se acoperă cu un strat de iarbă, care este câteodată fixat și

legat.

Indigenul face aproape toate altfel decât albul. Astfel, un alb dacă face un acoperiș, începe de la streășină și înaintează în sus. Indigenul însă, începe la vârful acoperișului și merge în jos cu el.

Înființând un sat nou, indigenii nu acoperă casele până ce nu va cădea prima ploaie. Ei ridică pereții, taie iarbă și așteaptă apoi două sau trei luni, până ce vine ploaia.

Inventarul interior al unei case băștinașe este foarte simplu. El constă dintr-o oală de fiert, un mare vas de apă, care este întrebuințat și pentru păstrat unt, un ulcior de lut, o suliță, o secure, o bardă, un pisălog pentru bătutul cerealelor, o măciucă de luptă, un mic scăunel și câteva coșuri din iarbă împletită, care servesc la transportul cerealelor.

De obicei, bărbatul locuiește singur într-o colibă; soțiile sale, fiecare împreună cu copiii ei, au casă lor aparte. Cu nevestele și copiii dorm noaptea și câinii, găinile, oile, caprele și vițeii. Fiindcă nu există fereastră, iar unica ușă e închisă, e foarte puțină aerisire. În ochii unui indigen însă, este un lucru neesențial dacă respiră în timpul nopții aer proaspăt sau nu.

O oală pe un par, care iese din acoperișul unei colibe, arată că locuitorul ei este un om cu vază în sat. Cine a omorât în luptă pe un dușman sau a vânat singur un leu are dreptul să pună un asemenea semn pe acoperișul colibe sale.

Alimentul principal al indigenilor din Africa de Sud este secara, care este pisată ca făină și fiartă ca terci. Cerealele sunt mai întâi treierate și apoi măcinate. Lângă ușa fiecărei colibe de indigeni se găsește câte o piatră de moară în pământ. Femeile și fetele toarnă secara pe piatra de jos și frecând-o cu altă piatră, scot o făină foarte fină. Această făină este apoi cernută, pentru a îndepărta tărața, și apoi strânsă cu o mătură într-o oală de pământ. Secara indiană nu e măcinată pe pietre, ci mai întâi udată și apoi turnată într-o puiă. Aceasta constră dintr-un trunchi de copac, scobit, în ea cerealele sunt pisate cu pisălog gros de 5 – 10 cm. și lung până la doi metri. La prepararea terciului indigenii lasă să fiarbă mai întâi apa, și apoi aruncă cu amândouă mâinile făină suficientă înăuntru pentru a-l îngroșa așa de mult, încât făcălețul cu care-l mestecă să rămână în picioare. Dacă s-a făcut atât de gros, el poate fi servit. De obicei indigenii nu-l lasă să fiarbă mai mult de trei minute. Sigur că aceasta nu e suficient.

Curând după sosirea noastră în Africa de Sud soția mea s-a gândit a învăța pe indigeni cum ar putea să fiarbă terciul lor mai bine. Astfel s-a sculat la ora 5 dimineața și a chemat pe băieții din bucătărie. N-a durat mult timp, și apa a fiert; ea a turnat acum făina în apă, mestecând mereu, pentru ca terciul să nu facă și cocoloașe. După ce terciul a fiert cam 2, 1/2 ore, ea l-a servit dimineața. Daicei mai mulți elevi ai școlii noastre n-au vrut să mănânce în dimineața aceea terciul, și acela a fost ultimul învățământ primit pentru fierberea lui.

Indigenul crește găini, însă nu poate să înțeleagă de ce mănâncă omul alb ouăle în aceeași zi în care sunt ouate. El este de părere că atunci încă nu este carne în ou; dacă e să mănânci ou, atunci trebuie să-l mănânci înainte de a ieși puiul, fiindcă atunci oul e plin de carne. Carnea formează de asemenea o parte din hrana băștinașilor. Negrii nu se interesează în ce stare se găsește carnea. Deseori mi s-a întâmplat în timpul călătoriilor mele din sat în sat ca hamalii, văzând un vultur în apropierea drumului, să depună sarcinile lor și să alerge acolo pentru a vedea dacă a mai rămas vreun rest din cadavrul din care mânca vulturul. Dacă mai găseau ceva, atunci nu mai rămânea cu nimic, chiar dacă acel cadavru era stricat de tot.

După ce toată iarba este arsă către sfârșitul anotimpului uscat, indigenii aranjează mari vânători. Trei mii până la patru mii de oameni înconjoară un mare ținut și face cercul tot mai mic. Astfel, ei prind tot vânatul de acolo.

Odată m-am dus împreună cu indigeni la o asemenea vânătoare. Cercul hăitașilor făcându-se tot mai mic, am putut atunci să vedem ce am prins. Într-un loc au fost încolțiți astfel chiar trei lei. N-a durat mult timp, și ei au trecut prin lanțul hăitașilor. Aceștia le-au dat drumul cu mare plăcere. Pradă a constat în ziua aceea din câteva antilope și alt vânat de genul acesta. Împărțindu-se însă aceste animale între numărul cel mare de vânători, s-a constatat că partea unui vânător n-a fost prea mare.

Ocupația principală a indigenilor în interiorul Africii este agricultura. Se seamănă porumb, secară, gulii, dovlecei și alune de felul celor americane. Acestea și cu laptele sunt hrana principală a indigenilor. Cu toate că negrii fac mari cantități de unt, totuși nu-l mănâncă niciodată. În loc să ungă corpul lor pe dinăuntru cu el, ei întrebuințează untul pentru a-l unge pe dinafară.

În cea mai mare parte a Rhodesiei plouă în mod neregulat, și

deseori ținutul acesta este bântuit de secetă. Din cauza procedului primitiv întrebuințat la arat, sămânța se usucă. De obicei pământul este răscolit cu un târnăcop la o adâncime de 4 cm., și apoi cerealele sunt semănate foarte des. După ce a răsărit bine, țăranii negri trec prin câmp, curățindu-l de buruieni. După un timp, ei mai ies o dată pentru a-l curăți. De obicei însă, prima plivire a buruienilor și rădirea firelor de sfecară este singura cultivare care se face în câmp.

Când câmpurile încep să se usuce sub influența razelor arzătoare ale soarelui, indigenii aleargă la mormintele strămoșilor lor pentru a-i implora să le-a dea ploaie. Ei toți cred în minciuna diavolului când a zis chiar în Paradis: „Hotărât că nu veți muri”, și de aceea ei sunt de părere, că omul, după înmormântarea că este mai viu decât cum a fost mai înainte.

Indigenii cunosc fabricarea fierului, precum și întrebuințarea sa pentru a face securi și vârfuri de sulite. Ei clădesc un mic cuptor din lut, pentru topit. Apoi bagă în el un strat de cărbuni de lemne, peste acesta un strat de mineral, apoi un alt strat de cărbuni și așa mai departe, până ce cuptorul e umplut.

Într-o parte a cuptorului ei lasă o mică deschizătură din care să poată curge fierul topit și să se verse într-o formă, care corespunde exact cu obiectul ce trebuie făcut. Pe cealaltă parte a cuptorului se găsesc două burlane de lut care ies circa 25 cm. din cuptor. În fiecare burlan se introduce piciorul unei piei de capră. Pieile de capră sunt foalele întrebuințate între atingerea temperaturii necesare topirii.

Un indigen se așază O între cele două foaie, apucă pe unul de gât, îl apasă în jos și trimite astfel acel burlan în cuptor. În același timp el ridică mâna cealaltă și lasă să intre aer în celălalt burduf. Apoi face același lucru invers, provocând astfel în cuptor un curent neîntrerupt. În felul acesta se topește fierul.

Imediat ce s-a răcit în forma sa metalul topit, el este scos pentru a fi roșit într-un foc de cărbuni și apoi oțelit.

Instrumentele pentru lucrarea să constau din două pietre, dintre care una servește ca nicovală, pe când cealaltă că ciocan. Cleștele necesar se fabrică din coajă verde a copacului Gâzi, care conține foarte mult suc și nu se aprinde.

Indigenii preferă cârligele și sulitele fabricate de ei celor făcute de albi. Ei zic că sculele omului alb sunt oțelite numai pe dungă, pe când ale lor sunt în întregime oțelite.

Femeile indigene au o mare îndemânare la fabricarea de coșuri pentru transportul cerealelor și de oale de lut pentru apă. Satele indigenilor sunt așezate deseori la o depărtare de 1, 5 km. de un râu. Astfel toată apa pentru fiert mâncarea trebuie dusă la o distanță așa de mare. Se întâmplă foarte rar ca un indigen să facă o baie. Dacă o face, atunci o face totdeauna în râu. Prin urmare nu este nevoie ca să transporte apa în sat pentru baie.

Îmbrăcămintea negrilor este foarte simplă. Mulți dintre bărbați între negrii Mașuculumve renunță la orice îmbrăcămintă. În prima mea călătorie la ei le-am spus, că-i voi învăța să citească și să scrie, arătându-le și cum să cultive pământul ca să aibă totdeauna ce mânca; îi voi învăța însă, mai întâi de toate despre Dumnezeu, Creatorul lor. Traducătorul meu a mai adăugat că eu vreau să le arăt, cum trebuie să se îmbrace cineva. Bărbații bătrâni au zis, că ei n-au nimic împotriva dacă copiii lor vor învăța să citească și să scrie, și chiar dacă vor fi învățați cu privire la Dumnezeu. Când a venit însă vorba despre îmbrăcămintă, ei nici n-au vrut să audă. Acum însă cei mai mulți bărbați au în jurul coapselor un petec de calico, la mărimea unei batiste.

O femeie căsătorită poartă o rochie din piele de antilopă. Ea vine cam până la jumătatea pulpelor și are pe amândouă părțile o deschizătură, care merge până la coapse. Fetele indigene poartă rochii scurte, din coajă de copaci. Ele sunt până deasupra genunchilor.

Prima îmbrăcămintă, pe care și-o procură un tânăr, este cămașa. Apoi își cumpără de obicei o haină, o vestă, o pălărie, mai târziu un guler, o cravată, o pereche de ghete și ciorapi. Ultima parte pentru completarea costumului său sunt pantalonii.

Predicând eu într-un Sabat în capela noastră din stațiunea Solusi, a venit la serviciul divin un grup de 5 tineri indigeni, dintr-un sat situat pe proprietatea noastră și care lucrau în Bulavaio. Acolo văzuseră cum se îmbracă albi din Bulavaio, și apoi, cu banii primiți pentru munca lor, își procuraseră câteva haine.

Acela era primul Sabat după reîntoarcerea lor în satul natal. Ei au așteptat până ce toți cei adunați ocupaseră locurile lor și până când serviciul divin a început. Abia acum au intrat în capelă. Voiau ca astfel toți cei prezenți să-i vadă în îmbrăcămintea lor nouă. Cel dintâi a intrat un tânăr de 16 ani. El avea o cămașă femeiască, ce îi venea până peste genunchi, și care era împodobită la gât și la mâneci cu broderie. Un

altul își cumpărase o cămașă bărbătească, însă o îmbrăcase, băgând picioarele prin mâneci, iar poalele cămășii le legase în jurul coapselor. Un al treilea își cumpărase o pereche de bocanci mari și grei cu țințe și o pereche de ciorapi, care-i veneau până peste genunchi. La mijloc era încins cu pielea obișnuită de șacal, iar deasupra un corset de damă, însă pus pe dos.

Înainte de a veni noi printre indigeni, ei încă nu văzuseră albi. De aceea nici nu știau cum lucrează omul alb. Într-o zi, fiind ocupat cu fabricarea de cărămizi pentru construirea casei noastre, a venit un tânăr la mine, și m-a rugat să fie primit la școală. Eu m-am declarat gata să-l primesc și l-am însărcinat să transporte la cuptor cărămizile uscate pentru a le arde. I-am arătat o roabă și i-am zis să aducă cu ajutorul ei cărămizile.

El a început foarte bine și a încărcat roaba cu cărămizi. În momentul următor am auzit cum toate au căzut din ea și s-au rostogolit la pământ. Când m-am uitat, roaba era răsturnată. El a pus-o din nou pe picioare și a încărcat – o din nou cu cărămizi. Curând însă, am auzit cum cărămizile au căzut din nou, de data aceasta pe cealaltă parte a roabei. A

treia oară el a încărcat roaba cu cărămizi, a venit apoi la mine și mi-a zis: „Trebuie să mai trimiți pe cineva să-mi ajute, căci singur nu pot să umblu cu ea”. Eu l-am întrebat, care e cauza. El mi-a răspuns, că toate merg foarte bine, cât privește așezarea cărămizilor în roabă; Dar îndată ce încearcă să ia roabă în cap, cărămizile cad; pentru că negrul este obișnuit să ducă toate pe cap.

Coloniștii albi din Africa de Sud au mult de suferit din partea „ajutorului” lor de la indigeni. Multe din aceste experiențe cu negrii aduc grele încercări asupra celui care trece prin ele; dacă au trecut însă, râzi de ele. Cei mai mulți albi de aici sunt necăsătoriți și de aceea siliți să-și facă menajul cu ajutorul unor băieți indigeni neexperimentați. Indigenii ocupă cu mare plăcere postul de bucătar la un alb, fiindcă ling cu predilecție farfuriile și strâng masa stăpânului lor.

Se zice că un alb, întorcându-se seară foarte flămând și însetat, și trebuind să fie servit de bucătarul său cu o gustare bună, a trebuit să constate că acesta pusese în vasul de fiert tutun în loc de ceai. Într-un alt caz, un indigen, vrând să adauge la un sos și foi de dafin, a pus din nefericire foi de tutun. Unul dintre vecinii noștri întorcându-se într-o zi

de la vânătoare, a găsit pe băiatul său de bucătărie, spălându-și cămașa sa murdară într-o tingire.

Un funcționar a trecut în timpul prânzului pe lângă bucătăria sa și a văzut cum băiatul din bucătărie ședea pe dușumea, ținând între genunchi o oală plină de dovleac fiert cu zahăr și scoțând câte o bucată cu mâna și aruncând-o într-o farfurie. El l-a întrebat: „Cine să mănânce acest dovleac?” Băiatul a răspuns: „Este pentru domnul meu”. Lucrul cel mai bun este când nu vezi ce se întâmplă în bucătărie și când nu știi cum scot ei mâncarea ca s-o aducă la masă.

Lumea animalelor.

Deseori se aude că fiarele sălbatice, care au gustat o dată carne de om, nu mai pot să mănânce altceva. Aceasta nu prea corespunde adevărului. Cele mai multe fiare au o teamă înăscută față de om. Dacă însă un leu sau un leopard îmbătrânește și slăbește, astfel încât nu mai poate să vâneze, atunci el începe să viziteze satele indigenilor, pentru a-și procura mai ușor prada sa: oi, capre sau oameni. Foamea, care l-a împins prima dată să vină până la locuințele oamenilor, îl silește să vină și altă dată.

Colibele indigenilor sunt rotunde; lemnele, care formează acoperișurile în formă de con, sunt legate la Vârf. În partea ascuțită de sus a acoperișului se găsește, în casele din tribul Batonga, o mică platformă, având un diametru de aproximativ un metru. Într-o noapte a venit într-un sat un leu, s-a ridicat înaintea unei case pe picioarele dinapoi și a început să descopere acoperișul de iarbă mârâind și pufăind în timpul acesta neîntrerupt. În coliba aceea, se afla un bărbat cu soția sa. Bărbatul s-a suit repede pe platforma cea mică și a căutat acolo adăpost, în timp ce soția sa putea să vadă singură cum va scăpa de leu.

Femeia a văzut numai decît că sus nu este loc pentru doi și că ea trebuie să se adăpostească în alt mod. A scos arma cea veche a soțului ei și a controlat praful de pușcă. Omul Batonga este destul de inventator pentru a-și fabrica singur praful de pușcă. În timpul secetei acest praf e foarte bun de întrebuințat. Când încep însă ploile, el trage umezeală și nu mai este așa de sigur.

Neexistînd în țară mine de plumb, indigenii sunt deseori în încurcătură, fiindcă nu știu de unde să-și procure gloanțele. Câteodată încarcă puștile lor chiar cu pietre. Când guvernul a instalat linia de telegraf, au fost întrebuințate pentru fixarea izolatoarelor piulițe, care

erau așa de mari, încât puteau fi întrebuințate pentru armele cele vechi ale indigenilor.

La intervale regulate de-a lungul liniei s-au depus apoi saci cu aceste piulițe cu ajutorul cărora să fixeze oamenii mai târziu sârmele. Indigenii au găsit acești saci și au constatat că piulițele din ei se potriveau de minune pentru puștile lor; de aceea au furat mai mulți saci, întârziind astfel cu 4 luni instalarea liniei telegrafice, până ce au venit din Anglia piulițe noi.

Această femeie însă, n-avea nici pietre, nici piulițe pentru a le întrebuința ca gloanțe. Ea a luat atunci cartușul de alamă, în care își ținea tabac deasupra pieptului, și l-a vârât tocmai în momentul acela în țeava puștii când leul își băgase capul prin iarba acoperișului. A fixat pușca sub gâtlee, a dat foc și fiara a rămas moartă.

Trecând în dimineața următoare prin acel sat, am auzit pe indigenul jucând și tipând. M-am interesat de motivul acestui zgomot și am văzut pe bărbatul care se suise pe platforma acoperișului său, plimbându-se cu capul leului subsuoară prin sat și povestind orișicui că el împreună cu soția sa au omorât pe leu.

Pavianii (un soi de maimuțe semănând cu câinii) sunt foarte numeroase în Rhodesia de Nord. Eu am întâlnit pentru prima oară una din aceste maimuțe, când călătoream prin ținutul râului Gvai, în apropiere de satul Livhati. Arătându-se câteva bibilici în tufiș, am pornit să vânez câteva. De pe o colină am observat că bibilicile au fugit de-a lungul cărării și eu m-am așezat pentru ca să aștept până ce voi putea împușca două deodată.

În așteptare, am auzit deodată cum se luptau două animale la o mică distanță de mine. Mi-am putut imagina ce fel de animale să fie. În cele din urmă mi s-a făcut părul măciucă. Repede am scos din armă cartușele pentru păsări și am încărcat-o cu alice mari. Apoi m-am așezat și am așteptat desfășurarea evenimentelor. În curând lupta s-a terminat și am auzit cum unul dintre animale venea fuga în direcția mea.

Tufișul era așa de des, încât eu nu puteam să văd mai departe de 20 de metri; animalul a intrat într-un luminiș și au am văzut atunci un pavian foarte mare. El m-a zărit de asemenea; s-a oprit, a stat în picioare lângă un copac și m-a privit, arătându-și dinții. Eu am îndreptat armă asupra lui, dar apoi m-am gândit să nu trag, dacă el își va vedea de drum. Însă, dacă s-ar fi apropiat numai cu un pas, aveam

să trag cu amândouă țevile.

El s-a oprit, a scrâșnit dinții, și apoi a apucat-o prin tușiș.

Tocmai când am ridicat în dimineața următoare tabăra, a venit la noi o femeie strigând tare. M-am dus înaintea ei și am întrebat-o ce i s-a întâmplat. Ea mi-a povestit că dânsa, soțul și fiul ei au venit din Bulavaio și au dormit peste noapte „pe câmp, la o depărtare de vreun kilometru de tabăra noastră. Până aproape de dimineață întreținuseră focurile lor cu îngrijire; apoi, gândindu-se că primejdia a trecut, au adormit și au lăsat focul să se stingă.

În zorii zilei femeia a fost deșteptată de un zgomot și abia a apucat să dea pătura la o parte, când am văzut cum un leu apucase pe soțul ei, iar o leoaică pe unicul lor fiu, dispărând cu prada lor în iarba cea înaltă.

Am strâns 150 de indigeni din satele învecinate și am cutreierat cu ei în cursul zilei tot ținutul. Iarba înaltă nu era destul de uscată pentru a-i da foc, și astfel, cu toate că am căutat toată ziua, n-am găsit nicio urmă a celor pierduți.

Călătorind într-o zi cu căruța prin ținutul Bvengva, am văzut în apropierea drumului tabăra unui negustor alb și m-am dat jos din căruță pentru a-l vizita. Le-am spus indigenilor să facă tabăra la vreo 500 m. de la cel mai apropiat văd și să strângă cantitatea necesară de lemne pentru focul taberei în timpul nopții. Seară am pornit apoi la drum pentru ca să petrec noaptea în căruța mea.

Ajungând la văd, căruța nu se vedea. Indigenii mei plecaseră un km. mai departe, pentru că acolo găsiseră mai multe lemne.

În regiunile tropicale nu există amurg. Douăzeci de minute după apusul soarelui se văd stelele. Eu mă grăbeam spre căruță pentru a mă convinge dacă au fost pregătite toate pentru noapte, căci știam că în ținutul acela există mulți lei. Doi câini mari mă însoțeau.

Fiind încă vreo sută de metri până la căruță, am fost salutat de un mârâit din iarba înaltă. Când mi-am îndreptat privirea în partea aceea, am zărit la vreo 3 – 4 metri înaintea mea un leu. M-am îngrozit de moarte și poate că și din spaima aceea părul mi-a albit înainte de vreme.

Am pus îndată mâna pe capul câinelui celui mai mare și i-am zis: „Apucă-l!” Câinele s-a repezit asupra leului, iar eu am fugit la căniță. Cred că am bătut un record pe acea distanță de o sută de metri. O jumătate de oră mai târziu a sosit și câinele, care se ocupase în acel

timp de leu. Cu toate că era cu totul istovit câinele totuși nu era deloc rănit.

Curând după aceea a venit și leul după noi și dădea ocol taberei răcnind. Către ora 11 noaptea unul dintre boi a fost astfel speriat prin răcnetele sale, încât a rupt cureaua cu care era legat și a fugit prin iarbă. Tocmai aceasta a vrut leul. Imediat a sărit în spatele boului și l-a sfâșiat.

În dimineața următoare am găsit cadavrul din care mâncase o mare parte. Noi am tăiat atunci o mulțime de tufiș spinos și am îngrădit cadavrul din toate părțile. Pe o parte însă am lăsat o mică deschizătură, pentru ca să se poată apropia leul. Aici am pus arma mea, legând de trăgaci o sfoară tare, pe care am tras-o peste locul acela și am agățat-o de o creangă în partea opusă. În seara următoare înserase de-a binelea, când s-a reîntors leul pentru a continua ospățul său. După ce a înconjurat de 2 ori gardul ridicat de noi, a descoperit deschizătura pe care i-o lăsasem. Încercând să se apropie prin deschizătură de cadavru, el pus arma în funcțiune și lovit de glonte, a căzut mort la pământ.

Ar fi poate bine să povestesc aici cum am ajuns în posesia câinelui care m-a ajutat să nu fiu sfâșiat de acel leu.

Așteptând în anul 1906 niște oaspeți la gară și venind cu ei apoi la stațiunea misionară am văzut venind în drum un număr de hamali indigeni, pe o cărare paralelă. Ei purtau bagajele unui alb. La umbra unui copac mare s-au oprit. Eu m-am dat jos din căruța noastră și m-am dus la ei să văd cine este acel alb; căci pe atunci erau puțini albi în ținutul acesta.

Acolo culcat la umbra aceluia copac, am găsit pe un om suferind de friguri. Era un negustor rus, pe care-l cunoscusem în Rhodesia de Sud. Hamalii mi-au zis că primiseră ordin de la stăpânul lor să-l ducă la colonia sa, la vreo 65 km. spre Miazănoapte. Eu le-am zis, că el poate să moară pe drum și că ei vor fi trași la răspundere pentru moartea sa. Ar face mai bine dacă l-ar aduce la stațiunea misionară, care se afla la vreo 10 km., iar acolo noi vom face tot posibilul pentru el.

Târziu, după masă, au sosit într-adevăr oamenii săi cu el la stațiunea misionară. Noi am îngrijit pe acest om trei săptămâni, și el a trecut cu bine prin această boală grea. Când mi-a dat mâna la despărțirea sa, lacrimi curgeau din ochii săi și mi-a zis: „Domnule Anderson, dumneavoastră mi-ați salvat viața; eu însă sunt numai un

om sărman și nu pot răsplăti ceea ce ați făcut pentru mine”.

El trăia singur în Africa și trebuia să câștige banii cu mare greutate pentru a-i trimite apoi acasă la soția și la copiii săi. De aceea i-am zis că sunt deja cu bogăție răsplătit pentru slabele mele străduințe prin faptul, că el s-a însănătoșit. El nu s-a liniștit, deoarece n-avea cu ce să se arate recunoscător pentru îngrijirea ce o primise din partea noastră. De aceea m-a întrebat în cele din urmă dacă n-aș vrea să am un câine bun. Eu m-am declarat de acord, căci singurul câine pe care-l aveam, era ca și fără valoare pentru noi. Curând după ce s-a reîntors la colonia sa, el i-a trimis un câine dintr-o rasă deosebită. Acum s-a întâmplat ca acest câine, al cărui stăpân îi salvasem viața, m-a scăpat pe mine de moarte, când leul era gata să sară asupra mea.

Unul dintre conlucrătorii noștri, vizitând misiunea noastră din țara Baroți, a dorit să cunoască mai ales lucrarea noastră din stațiunile exterioare și să vadă o dată marile cirezi de vite sălbatice, din apropierea râului Cafue. Astfel, am părăsit stațiunea noastră misionară într-o mică trăsură, plecând spre stațiunile Fufva și Bvenva. În drumul nostru am fost însoțiți de soția mea, care și-a luat angajamentul să se îngrijească de cerințele stomacului nostru în acest timp.

Chiar în prima noapte, în care am plecat de acasă, boii noștri au fost foarte neliniștiți. Conlucrătorul meu s-a îndepărtat la o mică distanță de la tabără, s-a reîntors curând și mi-a zis că a auzit umblând un animal prin tufiș. Bătrânul nostru câine a lătrat aproape neîntrerupt toată noaptea. În dimineața următoare am găsit urme de leopard în jurul taberei.

În ziua a treia am găsit către ora 8 dimineața cadavrul unei antilope în apropierea drumului. Acest animal fusese omorât de un leu puțin timp înainte de a trece noi pe acolo. Cadavrul era încă cald. Probabil leul plecase în iarba cea înaltă, auzind că s-a apropiat trăsura noastră.

Noi am mers încă vreo doi km. mai departe până la râu, și aici am făcut tabăra noastră de noapte. Indigenii au strâns mari cantități de lemne pentru focul taberei.

Când m-am reîntors cu conlucrătorul meu târziu după masă la cadavrul antilopei, am constatat că leul fusese deja acolo și-l dusese până sub un copac. De aici ne putem face impresie despre puterea unui leu. Cadavrul acelei antilope avea cu siguranță 500 kg., iar leul l-a dus pe o distanță de 30 m., trecând o movilă mare de furnici, până la un loc

izolat, sub un copac.

Până la o înălțime de 4, 5 m. acest copac n-avea nicio creangă. De aceea n-a fost ușor să ajut oaspetelui meu să se agațe de crengi. Se pare că din copilăria sa el nu se mai urcase într-un pom și de aceea n-avea destul exercițiu. În cele din urmă, el a reușit să se așeze comod pe o creangă la o înălțime de 6 m. deasupra pământului. Eu am aruncat arma mea peste umăr și m-am urcat în copac, până ce am găsit loc potrivit pe o altă creangă, de unde puteam să văd bine cadavrul, ce se afla sub mine. Astfel, am stat acolo până la apusul soarelui și ne-am uitat amândouă în toate părțile.

Cam o oră după ce a înnoptat, am auzit cum s-a apropiat leul mârâind și pufăind întruna. Curând după aceea, leul era chiar sub noi și a început să mănânce. Noi zăream conturul capului său, în timp ce el sfârâma oasele și rupea carnea.

Am îndemnat acum pe oaspetele meu să tragă. El însă a obiectat că nu poate să vadă destul de bine. Eu i-am dat sfatul să se îndrepte după zgomot, însă el nu s-a lăsat înduplecat să tragă. Între timp leul a mâncat în tihnă vreo 20 de minute mai departe și apoi a dispărut în iarbă. Atunci am spus prietenului meu ce părere am eu despre talentul lui de vânător.

Plin de voie bună am mai așteptat alte 2 ore, până ce am auzit că leul se reîntoarce. Leul a mâncat din nou vreo 20 de minute. În acest timp eu l-am silit, l-am certat și l-am compătimit pe prietenul meu, fiindcă nu voia să facă nicio încercare de a omorî fiară. În cele din urmă a dispărut leul pentru a doua oară în iarbă. Oaspetele meu era de părere că aproape de ora 2 dimineața răsare luna și el crede de cuviință să aștepte până ce se va lumina mai bine. Afară de asta el dorea să observe purtarea leului.

Cinci minute înainte de ora două, leul s-a reîntors pentru a continua ospățul său. Se părea că-i trebuie totdeauna 20 de minute pentru a-și potoli foamea. Apoi el obișnuia să dispară încet în iarbă. În timp ce leul mânca noi puteam auzi fiecare respirație a lui cum și mormăiturile prin care își exprima satisfacția.

Către ora două dimineața a răsărit luna și ne-a oferit lumină în abundență. Eu am aprins un chibrit, m-am uitat la ceasul meu și am observat că venise tocmai timpul pentru vizită obișnuită a leului. În toate celelalte ocazii din trecut, puteai să-l auzi de departe pufăind și mârâind. Acum însă după ce s-a luminat, s-a putut numaidecât observa

că aveam de a face cu un animal care iubește mai mult întunericul decât lumina. Când s-a apropiat de data aceasta, n-am mai auzit niciun mormăit și niciun alt zgomot în iarbă de sub noi.

Pe neașteptate tovarășul meu de vânătoare a căpătat un atac de tușă și a tușit. În timpul celorlalte vizite când era întuneric, leul mânca liniștit mai departe și nu ne dă nicio atenție, cu toate că noi stăm de vorbă chiar deasupra lui. De data aceasta el însă s-a speriat așa de tare, când a auzit tușitul, încât a făcut stânga împrejur și a luat-o la fugă. Noi îl auzeam aproape de la un km. depărtare fugind peste pământul cel tare.

Așa s-a terminat vânătoarea noastră de lei. Fiindcă ne-a fost frică să ne dăm jos din copac, am rămas acolo până dimineața și apoi ne-am întors rușinați la trăsura noastră.

Râurile Africii centrale sunt pline de crocodili. De-a lungul cursului lui Zâambezi și Cafue se pot vedea aceste animale stând la soare pe băncile de nisip. Râurile mai mici, afluenți ai celor mai mari, sunt în timpul ploilor, tot fluvii cu un curent puternic, dar în timpul secetei numai albiile de nisip.

Îndată ce încep timpurile ploilor, crocodilii vin în susul râului. Însă, când încep să sece râurile, crocodilii se retrag în fluviile mai mari. Câteodată ei merg chiar câte o bucată bună pe uscat. Cunoscut chiar un caz când a fost împușcat un crocodil pe o colină înaltă la o depărtare cam de 2,5 km. de râu.

Odată am vrut să vizitez școala noastră exterioară din Bvengva, după ce începuseră de o săptămână ploile. Plouase aproape trei zile de-a rândul, fără întrerupere. Toate fuseseră udate numai eu rămăsesem neatins, mulțumită mantalei mele cu ulei. La o depărtare de 3 km. Înaintea stațiunii am sosit la un râu care crescuse foarte mare. L-am îndemnat pe indigenul care mă însoțea să înoate până la malul celălalt, împreună cu coșul cu alimente și i-am zis că eu voi veni după el. Însă n-a vrut să intre în apă, fiindcă zicea că sunt crocodili în râu.

Eu am susținut că crocodilii n-au avut destul timp să vină din râul Cafue până aici, deoarece noi ne aflăm la o depărtare de 40 km. de apele sale. I-am zis atunci că, dacă se teme să înoate, voi înota singur și îi voi arăta că este posibil. El m-a reținut și m-a rugat să nu intru în apă. Dar eu voiam cu tot dinadinsul să ajung încă în seara aceea la stațiunea noastră. De aceea i-am spus să-mi dea drumul pentru ca eu să pot înota până la celălalt mal.

M-a rugat să aștept cel puțin câteva minute înainte de a intra în apă, fiindcă el vrea să-mi arate mai întâi ceva. Eu am început să mă dezbrac și pe când eram ocupat, el a alergat de-a lungul malului, până ce a găsit o piatră de mărimea unui cap de om. Apoi a aruncat această piatră în mijlocul râului. Abia s-a cufundat piatra și imediat și-au scos boturile trei crocodili.

„Iată!” a exclamat indigenul, „acum poți să vezi ce ți s-ar fi întâmplat, dacă ai fi fost tu în locul acelei pietre”.

Din nou a trebuit să recunosc că deși venisem în Africa să învăț pe indigeni, totuși eu aveam multe de învățat de la ei. Noi ne-am făcut o tabără pentru noaptea aceea și am rămas pe malul râului; iar în dimineața următoare am mers trei km. În susul râului, unde am găsit un văd și am trecut pe celălalt mal.

Căutând un loc potrivit pentru misiunea noastră în ținutul Baroțe, am ajuns odată în apropierea unui izvor cald. În ziua următoare indigenii mi-au zis că ar fi mai bine dacă mi-aș căuta un alt loc, fiindcă la izvorul acesta cald vin în fiecare noapte niște rinoceri pentru a se tăvăli în nămol, și atunci animalele acestea ar putea ataca tabăra mea.

Rinocerul este un animal foarte nesocotit și nu poți să știi niciodată ce are de gând. Eu eram cam îndrăzneț și doream să fac cunoștință și cu aceste animale. De aceea am lăsat tabăra mea acolo unde o stabilisem.

În noaptea următorea au venit rinocerii la izvor pentru a se tăvăli, ca de obicei, în nămol. Ei au plecat însă de acolo și au alergat spre tabăra și către focurile unora dintre indigeni.

Rinocerul se deosebește de celelalte animale sălbatice prin faptul că se simte atras de lumină sau de foc, în loc să se sperie. Văzând unul dintre animalele acestea focul, s-a repezit numaidecât la el. Indigenii, care dormeau în apropierea focului, s-au suit cu o îndemânare de maimuță în copacii din vecinătate.

Animalul cel mare a luat-o razna prin foc, a spart cu ocazia aceasta oală mare, în care indigenii își pregătiseră terciul lor pentru cină, a dat cu cornul său într-un copac de partea opusă, s-a întors, a mai trecut odată prin foc și a dispărut în întuneric, fără a mai face vreo altă stricăciune. Indigenii însă au început să facă o așa larmă, parcă ar fi fost uciși o jumătate de duzină de oameni.

În anul 1899 am vizitat pentru prima dată cascadele Victoria ale

fluviului Zâmbezi. Când ne-am întors în susul fluviului Gvai, am fost siliți să trecem printr-un ținut unde erau mulți lei. Era tocmai scurt timp înaintea sfârșitului unei secete extraordinare. Toate apele de pe platoul acela secaseră și astfel toate fiarele se coborâseră la râu. Leii, firește și ei.

Mergând noi într-o dimineață pe o cărare, am văzut un bou fugind. Ne-am gândit mai întâi că el s-a rătăcit de la căruța noastră. Și am încercat să-l mănăm înapoi. Se părea însă, că el era speriat și de aceea a trecut în fugă pe lângă noi. În aceeași zi am aflat că el s-a rupt din jugul unei căruțe a doi olandezi, ce aveau să transporte niște mărfuri la minele de cărbuni Vankie. Leii au atacat căruța în timpul mersului, lucru care se întâmplă foarte rar. Un leu a sărit în spatele unui bou și l-a omorât. Boul întâlnit pe cărarea noastră trăgea împreună cu acesta la jug. Doi ani mai târziu am aflat că acel bou a fost împușcat de un funcționar la o distanță de câțiva km., și o ceată de hamali flămânzi l-au mâncat.

Când am ajuns la tabăra olandezilor, i-am găsit ocupați să sape o groapă, de unde voiau să împuște un leu, în noaptea următoare. Ei au săpat o groapă, de aproximativ doi metri adâncime, au acoperit-o cu grinzi grele și, din acest loc întărit, puteau să observe cadavrul boului mort, care era la vreo 15 metri depărtare. Noi am făcut tabăra noastră în tufiș, la marginea câmpului, la vreun km în susul râului.

Era foarte întuneric în noaptea aceea când am auzit pe olandezi trăgând focuri și strigând ca sălbaticii. În dimineața următoare am aflat că leii veniseră să mănânce restul boului mort și că olandezii au tras în ei, dar n-au nimerit în întuneric și au fugit înspăimântați la căruțele lor. Tabăra noastră am înconjurat-o în mod prevăzător cu un gard înalt de tufiș spinos și în cursul nopții am întreținut apoi focuri puternice din cantitatea cea mare de lemne, pe care o adunasem.

Puțin înainte de a apune soarele, un bătrân indigen, îndrumătorul nostru, a scos un „medicament” dintr-un corn de capră pe care-l purta cu el, a înconjurat cu el tabăra și a strigat: „Leule, dacă vei veni astă noapte aici, atunci vei vedea farmecele mele și va trebui să pleci”. În același timp el a împrăștiat și puțin din acel medicament pe tufișul care se afla afară din focurile taberei noastre. El a înconjurat întreaga tabără, a repetat această provocare împotriva leilor de trei ori, și apoi a ocupat iarăși locul său în interiorul taberei.

L-am întrebat dacă este pe deplin convins că medicamentul și

vrăjitoria lui ar fi în stare să ne ofere vreo apărare, în loc să răspundă la întrebare, el m-a întrebat dacă oamenii albi posedă vreun medicament care este în stare să-i ferească de lei. Eu i-am arătat arma și pușca mea de vânătoare și i-am zis că acesta este medicamentul omului alb împotriva leilor.

Abia apusese în seara aceea soarele și leii începură să răcnească în jurul taberei noastre. Mai întâi au început doi spre apus de tabără. Apoi le-au răspuns doi din sud-est. S-au mai adăugat alți doi în nord, și în cele din urmă șapte ne-au făcut o serenadă în toată regula. Este emoționant să vezi dincolo de focul taberei lucind ochii unui leu și să-l auzi răcnind de se cutremură pământul. Dacă răcnesc deodată șapte, atunci perii se ridică măciucă. Cât timp însă, se întreține un foc bun în tabără, te poți simți oarecum sigur. Eu n-am aflat vreodată că un leu ar fi trecut peste un foc.

Îndreptându-ne în dimineața următoare spre casă, am fost martorul unei întâmplări foarte plăcute, care mi-a adus convingerea că și animalele sălbatice sunt dispuse să se joace, precum fac și unele dintre cele domestice. Noi ieșeam dintr-un tufiș pe un loc mare și deschis, unde toată iarba era arsă, astfel încât puteai să vezi departe.

La o mică depărtare de noi doi porci sălbatici răscoliseră pământul. În apropierea lor se afla un șacal care-i tachina mereu. El urmărea pe unul din porci și căuta să-l apuce de piciorul dinapoi. Porcul s-a întors atunci și a început să alerge după el, iar șacalul fugea tocmai înaintea nasului mistrețului. După ce porcul se obosise de atâta alergat, a început din nou să răscolească pământul și să mănânce. Imediat s-a apropiat atunci șacalul și l-a pișcat din nou. Eu m-am așezat pe o movilă și am observat de acolo jocul lor mai mult de o oră. Cine știe cât timp l-au mai continuat?!

Într-o seară am tras în Broken Hill la un restaurant, căci acolo era pe atunci ultima stație a liniei ferate. Restaurantul avea o mică berărie și o ospătărie. Dormitoarele erau mici colibe de lut, construite în stilul indigenilor, numai cu pereți și uși mai înalte, prin care puteai să intri fără să te pleci. Dușumeaua era din pământ. Mobilierul se compunea dintr-un pat de fier cu saltea, cearșaf și pătură. De perete atârna o mică oglindă. Sub ea se afla un lavoar de fier cu un lighean smălțuit și cu o cană. Acesta era tot confortul și pentru aceasta se plătea suma de 160 lei pe noapte.

În dimineața următoare am mers la oficiul telegrafic pentru a

trimite o telegramă la Cap-Town. Funcționarul mi-a zis că sârmele sunt rupte și el nu știe când îi va fi posibil să trimită telegrama. L-am întrebat care este cauza. Răspunsul său a fost scurt: „Elefanții”.

În noaptea precedentă trecuse o cireadă de elefanți peste linia de telegraf. Posibil că stâlpii de fier ai liniei ațâțase curiozitatea lor. În acea parte a Africii nu se întrebuințează niciodată stâlpi de lemn, pentru că furnicile albe i-ar roade în timp de o jumătate de an. Dar acești stâlpi de fier au fost pentru elefanți ceva nou. Ei i-au cercetat de aceea cu atenție, i-au apucat apoi cu trompa lor, i-au scos din pământ și i-au aruncat la o parte. După ce au înconjurat orașul, au dat din nou de o linie de telegraf. Aici au găsit de asemenea aceste bețe caracteristice de fier și au scos alte cinci. Astfel orașului i-a fost tăiată orice legătură telegrafică în dimineața următoare și a trebuit să rămână așa până ce s-a reparat paguba.

În aceeași dimineață, când am sosit la Broken Hill, a fugit un leu tocmai când trenul se apropia de gară. Acest fapt mi-a adus aminte de o telegramă, care a sosit odată de la o gară din centrul Africii la capitală districtului și care avea următorul conținut: „Un leu ține peronul ocupat. Trenul trebuie să sosească în trei minute. Rugăm trimiteți instrucțiuni”.

Aproape cu un an înainte de a părăsi Africa în 1916, pentru a pleca într-un concediu, soția mea a vizitat împreună cu mine stațiunea noastră exterioară din Moya, situată la 65 km. la sud de stațiunea noastră principală din țara Baroțe. Această școală este situată în mijlocul unor coline și înălțimi locuite de sute de paviani. În dimineața după sosirea noastră au venit indigeni dintr-un sat situat în apropiere și ne-au comunicat că niște lei le-au făcut în noaptea trecută o vizită și au ucis cu ocazia aceasta patru oi și o capră.

Eu țineam foarte mult să-mi procur câteva piei de leu. Am cumpărat în ziua următoare o capră, am tăiat-o, iar carnea, după ce o otrăvisem, am pus-o în mai multe locuri din iarbă, unde fuseseră lei cu o noapte mai înainte. Leiul însă preferă să ucidă ei prada lor. Astfel au trecut în noaptea aceea pe lângă cadavrul otrăvit și au început să înconjoare staulul vitelor. M-am văzut în cele din urmă silit să trag mai multe focuri pentru a-i pune pe fugă.

Apoi s-au apropiat de sat din partea opusă școlii noastre, au trecut peste îngrădire și au omorât o vacă, un vițel, un câine și o capră. Indigenii au aprins focul și au gonit în noaptea aceea fiarele de la

cadavrul vacii. Astfel am avut pentru dimineața următoare destulă carne pe care am otrăvit-o.

În noaptea următoare, leii s-au reîntors. Unul dintre ei, foarte bine dezvoltat, a apucat o bucată de carne, a înghițit-o împreună cu otrava și a murit. Când l-am găsit în dimineața următoare, cadavrul său era încă cald și m-a apucat aproape un fior când am pus mâna pe el. Noi ani tras repede pielea de pe el, căci pielea unui animal sălbatic otrăvit se strică, dacă rămâne mai mult timp după moarte pe cadavru.

În noaptea următoare leii au venit din nou. Iarăși am tras mai multe focuri pentru ca să-i țin departe de vitele noastre. Apoi au traversat o mică vale, situată la apus de școala noastră, au mers până la una din ridicături, unde se afla o colonie de paviani, și au prins un tânăr pavian. Âipetele pavianului erau jalnice. Când am auzit larmă, am zis soției mele că trebuie să ne sculăm în dimineața următoare devreme, dacă vrem să vedem una din cele mai rare scene, pe care le oferă câmpia Africii de Sud.

Primele raze ale aurorei vesteau apropierea zilei celei noi; pavianii cei bătrâni au început să țipe: „V-hu, va-hu; va-hu!” De pe colinele învecinate auzai un răspuns că ecoul. În curând și alte colonii de paviani de pe ridicăturile dimprejur strigau: „Va-hu, va-hu, va-hu!” După ce a răsărit soarele, au venit pavianii pentru a vizita colonia atacată. N-a durat mult timp și întreaga colină era neagră de paviani; căci veneau câte 10, câte 20 și chiar câte 50. După ce s-au consfătuît aproximativ 20 de minute, s-au aranjat și au plecat pe urma leului. Ei făceau în timpul acesta o gălăgie, așa de mare încât puteai să crezi că au scăpat toți locuitorii unui balamuc. Aruncând pietre și ciomege în iarba cea înaltă, ei au izgonit pe toți leii de acolo.

După masă indigenii mi-au spus că n-ar avea niciun sens să mai rămânem acolo, dacă am intenția să-mi procur piei de leu; deoarece pavianii au pus pe toți leii pe fugă și va dura mult timp până ce ei se vor mai întoarce. La ora trei după masă în ziua următoare am văzut cum s-a întors pavianii în locuințele lor. Indigenii mi-au povestit mai târziu că aproape 2 luni de zile satele lor au fost asigurate împotriva leilor.

Este potrivit a aminti, în legătură cu aceasta, câteva cuvinte despre furnicile albe, care sunt răspândite în toată Rhodesia. Ele sunt furnici în sensul adevărat al cuvântului și cauzează mari pagube. Pomii noștri fructiferi trebuie păziți cu mare îngrijire. În anotimpul cel umed

un indigen examinează fiecare arbore în parte, de două ori pe zi, pentru a vedea dacă furnicile albe nu pun inele, adică dacă nu fac tăieturi în formă de cerc în el, care produc uscarea pomului.

Toate casele din acest ținut trebuie să aibă podeaua de ciment, pentru ca furnicile să nu poată distruge materialul lemnos de la uși și ferestre. O casă care ar fi din lemn, n-ar dura în Africa Centrală mai mult decât doi ani. Indigenii, din cauza stricăciunilor cauzate de furnicile albe, repară colibe lor în fiecare an și construiesc cel puțin după trei ani colibe noi.

Aceste animale supărătoare se pricep foarte bine să distrugă căiți, piele și orice altă țesătură. În biblioteca noastră n-avem aproape nicio carte legată în piele, care să nu fi fost expusă atacurilor furnicilor albe. Într-o seară mi-am lăsat ghețele pe dușumeaua de pământ. Când am vrut să le încălț dimineața, am constatat că furnicile au fixat tălpile de pământ și au despărțit partea superioară de tălpi.

În timpul rășcoalei Matabelilor la Bulavaio, am lăsat într-o seară Biblia pe o ladă. Peste noapte s-au urcat furnicile pe ladă, au mâncat inscripția aurită de pe Biblie și au despărțit apoi cotorul. În timpul unei vizite la stațiunea exterioară, am agățat într-o seară pantalonii de creanga unui copac și apoi m-am culcat. Dimineața un pantalon fusese mâncat până la mijlocul pulpei de sus. Mă afla la 80 km. de stațiunea noastră, și această pereche de pantaloni era unica pe care o aveam la mine. Din fericire mă aflam numai între indigeni și aceștia nu făceau mult caz de această nenorocire a mea.

Nevoile păgâne și noi.

Au păgânii nevoie de Evanghelie? Are nevoie bolnavul de un medic? Are nevoie păcătosul de Mântuitor? A avut nevoie de ajutor acel mic băiat, când era să fie omorât, fiindcă îi ieșise mai înainte dinții sus, decât cei de jos, și pe care ni l-a adus mama sa pentru a-l adăposti la noi? Indigenii au hotărât să-l ucidă, fiindcă, după părerea lor, avea să moară de turbare orice om atins de el în mânie. Când am vizitat totuși patria sa, la vârsta de 8 ani, băiatul a fost otrăvit. Acești ucigași n-au oare nevoie de lămurire ca să știe cât de neîntemeiată este superstiția lor?

Acești copii indigeni n-au nevoie de un ajutor, când eu am găsit cadavre de copii în valurile unui râu, fiindcă mama lor avusese nenorocirea să nască gemeni? În urma acestui fapt a fost consultat medicul-vrăjitor. El a aruncat oasele și a declarat că ambii copii trebuie

să fie jertfiți crocodililor. Din care cauză, însă? Ei au fost gemeni și se credea că cineva ar fi „fermecat” pe mama lor. Copiii nevinovați au trebuit să plătească aceasta cu viața lor.

N-avea oare nevoie de Evanghelie acea femeie care a născut trei gemeni și care au fost omorâți toți trei de cineva, care să-i arate compătimire în durerea ei cea mare? Tot ce avusese i-a fost luat. Soțul a scuipat-o în obraz – una din cele mai grele ofense, care le poate pricinui un indigen altuia; – casa ei a fost arsă și vesela ei spartă. Eu am găsit-o șezând în cenușă, cu cenușă pe cap și plângând pierderea ei cea mare. Nimeni nu o mângâia; nimeni nu-i adresa un cuvânt de îmbărbătare; numai reproșuri și înjurături a auzit din partea membrilor familiei ei și din partea sătenilor.

Oare nu avea nevoie de ajutor acel șef bătrân al tribului Mașuculumbve, al cărui sat a fost ars fiindcă el era considerat ca vrăjitor? Și ce crimă a comis el? Unul dintre fiii săi murise cu doi ani înainte, tocmai când el lucra într-o mină de aur.

Fiindcă a fost înmormântat la sute de km. de patria sa, nu s-a putut face pentru el un parastas. De aici indigenii au dedus că spiritul mortului s-ar fi reîntors, fiindcă s-ar fi simțit ofensat și ar fi fermecat un copil dintr-un sat învecinat, pricinuind moartea acestuia. Tatăl însă, era socotit responsabil pentru ceea ce săvârșise spiritul fiului său mort. În consecință, satul său a fost ars, și vitele sale i-au fost luate; iar el a fost exilat din acel ținut.

Odată, vizitând o misiune exterioară, am fost chemat la un indigen, în ficatul căruia se afla un assagai și în a cărui coapsă se găsea vârful unui alt assagai. Eu însă n-am putut să fac ceva pentru acest pacient, fiindcă el se afla în tratamentul medicului-vrăjitor, care nici n-a vrut să-mi permită a întrebuița un mijloc simplu de dezinfectare pentru rană ca să înlătur muștele.

Dacă nu putem auzi chemări de felul acesta, atunci sigur că vom rămâne nepăsători și când vom auzi tunete și trăsnete. O singură plângere mare și zguduitoare se ridică pretutindeni în țările păgâne către Dumnezeu. O auzi și tu?

Însă nimic nu poate fi dobândit pe degeaba; totul costă ceva. Lucrurile obișnuite din viața zilnică – hrana, îmbrăcămintea – nu sunt numai plătite cu bani; ci ele cer cugetele, grija și munca omului. Viața noastră din această lume și posibilitatea pe care o avem de a ne bucura de frumusețile vieții și a avea parte de lucrarea și de datoriile ei a

costat la fel un preț; și prețul pe care l-au plătit a fost un preț mare. Durere și ani plini de grijă neîntreruptă și dezinteresată, iubire și osteneală ne-au adus aici unde ne aflăm astăzi: – o iubire și o osteneală pe care nu o putem răsplăti niciodată, decât dacă și noi vom face ca alții să beneficieze de lucrurile pe care le-am primit noi. Astfel și speranța noastră într-o viață care nu se va termina niciodată a fost răscumpărată foarte scump – și anume cu cel mai înalt preț care putea fi plătit în cer și pe pământ: cu viața Domnului Iisus, Fiul lui Dumnezeu.

Misionarul, care urmează exemplul Maestrului său, trebuie să înțeleagă că el pune astfel ceva în joc. El face foarte bine dacă se gândește mai întâi la ceea ce va trebui să jertfească. În ce constau însă aceste jertfe?

Misionarul trebuie să părăsească patria sa. El nu mai poate participa la întrunirile Comunității, și nici nu se poate reîntoarce în timpul său liber în patrie. Absența continuă duce până acolo că cel absent este uitat. În cercul familiei el este tot mai mult uitat. Numai părinții credincioși și iubitori își mai aduc aminte de el și îi dau din când în când o oarecare atenție.

Tata și mama mor; frații și surorile, colegii de școală și prietenii însă, l-au uitat repede. În timpul primilor 2 ani este posibil să mai audă ceva din partea lor. Apoi ei fac cunoștințe noi, intră în cercuri noi sociale și nu se mai gândesc la el. Dacă este activ, în cele din urmă, cam după vreo 20 de ani în câmpul misionar, el va primi numai rar câte o scrisoare, dacă îl roagă poate câte cineva să-i comunice experiențe din viața misionară și să entuziasmeze astfel și pe alții pentru lucrarea misionară. Prietenii săi de odinioară însă nu se mai gândesc nici prin vis să-i scrie vreodată, pentru a-l încuraja și pe el și a-i face o bucurie. Ei nici nu se gândesc măcar ce bucurie ar avea el să primească o scrisoare prietenoasă din patrie, prin care să audă ceva despre cunoscuții săi din trecut. Eu am cunoscut misionari care au fost 20 de ani în străinătate și care n-au primit cinci ani de-a rândul nici o singură scrisoare, afară de corespondența lor de serviciu. Toate legăturile cu patria au fost rupte și niciodată n-au fost restabilite. Costă ceva a fi misionar!

Fiecare stațiune misionară are și cimitirul ei unde se odihnesc misionarii. Fiecare câmp deschis Evangheliei are și morminte în cuprinsul său, care marchează misionarilor ce vin mai târziu direcția în

activitatea lor. Fiecare mormânt este o dovadă tăcută pentru păgâni că misionarul îi iubește; căci: „Nu există mai mare iubire, decât să-și dea cineva viața pentru prietenii săi”. Ioan 15, 13. Dacă un misionar urmează credincios Domnului

Hristos și dacă este gata să-și jertfească chiar viața pentru dușmanii săi, pentru aceia care nu prețuiesc sacrificiul Mântuitorului, atunci el este pregătit pentru a intra în bucuria Stăpânului său ca să vadă pe oameni salvați prin lucrarea sa.

În timp ce Misionarul dă totul, el primește totul; și de aceea are numai câștig. Noi dăm păcatele noastre și primim dreptatea Domnului Hristos. Noi părăsim patria noastră și primim o moștenire în orașul cu străzile de aur și cu porțile de mărgăritar. Noi renunțăm la căminul nostru comod și locuim în schimb poate într-un bordei a cărui podea este din pământ și al cărui acoperiș este din iarbă, ai cărui pereți sunt din lut și care are niște găuri în loc de ferestre. În schimb primim o locuință pe care ne-a pregătit-o însuși Domnul Iisus în „cetatea, care are temelii tari, al cărei arhitect și ziditor este Dumnezeu”. Evr. 11, 10. Este posibil să ne pierdem numele în această lume; în schimb însă, dacă vom fi credincioși, vom primi un „nume nou”, pe care nu-l va cunoaște nimeni, afară de cel salvat. Noi consacram câțiva ani serviciului, o viață, care se aseamănă cu iarba și cu floarea câmpului; și primim în schimb o viață care este netrecătoare.

Lucrarea din câmpul nostru misionar – un ținut care este aproape atât de mare ca jumătate din Europa – face progrese repezi. Numărul membrilor indigeni a trecut de mult peste o mie; afară de aceștia, mulți alții se pregătesc pentru botez. La stațiunea noastră misionară, pe indigenul care dorește să fie botezat, obișnuim să-l repartizăm într-o clasă deosebită, care primește o pregătire pentru botez și care se adună, în acest scop, o dată pe săptămână. Candidatul la botez rămâne cel puțin un an în această clasă; iar, dacă progresează mai încet în credință, chiar și trei ani, până este botezat și primit în Comunitate. În anul 1917 au fost pregătiți pentru serviciul lui Dumnezeu la școlile noastre misionare aproape 700 de tineri și tinere. Noi așteptăm să avem curând un mare număr de indigeni la dispoziție pentru a răspândi Evanghelia în toată Africa de Sud și de mijloc.

Indigenii lucrează între semenii lor cu un succes mult mai mare decât noi albi, fiindcă albi nu sunt niciodată în stare să se potrivească în totul cu felul de a gândi al indigenilor. Afară de aceea, învățătorii

noștri băștinași lucrează pentru o plată, pentru care n-ar putea să lucreze niciodată un alb. Această împrejurare micșorează, bineînțeles în mod simțitor cheltuielile pentru răspândirea Evangheliei în ținutul nostru.

Cu câțiva ani în urmă am vorbit la o adunare de oameni din tribul Zulu, în orașul Durban din Natal. La sfârșitul predicii au venit mai mulți indigeni la mine și mi-au zis: „Misionare, cuvintele tale au fost dulci. Noi ne-am bucurat foarte mult de predica ta. Niciodată n-am auzit solia despre revenirea Domnului Hristos așa cum am auzit-o astă seară. Noi credem că nu te vom mai vedea în viața aceasta. N-ai putea să ne lași ceva aici, care să ne rămână, chiar dacă cuvintele tale ar fi uitate de noi. Nu există vreo foaie mică, în care am citi lucrurile, despre care ne-ai vorbit? Noi n-am vrea să uităm mângâierea pe care am primit-o în seara aceasta din predica ta”. Mai mult de 300 de indigeni în seara aceea erau flămânzi după literatură și gata să cumpere asemenea scrieri. În timpul acela însă, n-aveam literatură în limba Zulu, așa că nu le-am putut oferi nimic.

În țara Beciuoană, mai multe triburi, ani de-a rândul, au cerut să li se vestească solia. În anul 1894, ne-au invitat să venim la ei și să ne stabilim acolo. În anul 1895 ei ne-au predat pentru începutul lucrării noastre mai multe sate. Până astăzi nu s-a întreprins nimic pentru a împlini aceste dorinți sau pentru a primi una din aceste invitații adresate de atâta timp.

În nordul Rhodesiei și în ținutul statului Congo trăiesc milioane de indigeni, care încă n-au auzit nimic despre Evanghelie. Cât de trist este că în acest neam din timpul lui Livingstone, din timpul când Africa a fost deschisă pentru Evanghelie, sunt azi milioane, care încă n-au auzit despre Mântuitorul. Un bătrân indigen, cu numele Temba Temba, mi-a povestit odată că el își aduce încă aminte cum a vizitat dr. Livingstone satul tatălui său, când el era încă mic. El spunea că doctorul avea o carte cu el și a explicat tatălui său că aceasta e o scrisoare din partea lui Dumnezeu. Ei au rugat pe dr. Livingstone să rămână la ei și să-i învețe din această carte; doctorul însă le-a zis că el nu poate face lucrul acesta, fiindcă trebuie să înainteze mai departe spre Nord. Le-a promis însă cu siguranță, că după reîntoarcerea sa în patrie, le va trimite pe cineva, care va rămâne la ei și care îi va învăța despre adevăratul Dumnezeu.

„Din copilăria mea”, mi-a zis Temba Temba, „am privit mereu

spre drum pentru a vedea dacă va veni învățătorul. Între timp am îmbătrânit; copiii, nepoții și strănepoții mei au crescut în jurul meu și acum în cele din urmă, după ce am orbit și nu mai pot vedea cartea, tu vii la mine cu ea. De ce ai așteptat atâta timp? Doctorul Livingstone ne-a promis cartea când eram încă băiat. Ea n-a venit decât acum, când am îmbătrânit și am orbit, așa că nu mai pot vedea. Acum poți să înveți pe nepoții mei din ea; pentru Temba Temba este prea târziu. Dar, de ce?”

Eu ți-aș putea arăta, iubite cititor, în Africa un ținut de 480 mii km. pătrați, care încă n-a fost vizitat de niciun misionar și unde încă nu s-a făcut nimic pentru a împlânta stindardul Prințului Emanuel. Eu aș putea să te conduc apoi în altă parte a continentului întunecat, care este așa de mare cât Germania întreagă și unde nu se găsește nici un singur om care să vestească populației de acolo solia despre apropiata revenire a Domnului Iisus pe norii cerului.

Afară, în câmpul misionar m-am văzut deseori silit să îngenunchez împreună cu conlucrătorii mei și să rog pe bunul Dumnezeu ca El să mai rețină pe oameni, fiindcă noi nu puteam să îngrijim pe toți care veneau la noi. Cât timp să mai trimitem însă înapoi pe acești oameni care au o așa foame după solia adevărului, dar care trebuie lăsați așa, fiindcă n-avem pe nimeni care să le aducă această solie?

Nu de mult au venit 5 tineri la stațiunea Solusi. La o depărtare de 1.000 km. ei au auzit prin străini despre lumina care era la noi. O lună întreagă au mers prin nisipul arzător al Africii și au suportat în drumul lor prin pustiu sete și alte greutăți – numai pentru a auzi răspunsul: „Întoarceți-vă și mergeți de unde ați venit; căci toate locurile în școală sunt ocupate”. Ei s-au reîntors la păgânismul lor, s-au reîntors în idolatria și păcatul lor pentru ca să moară fără Dumnezeu și fără speranță. Ce răspuns vom da noi oare, când se vor înfățișa acești oameni la judecată, unul după altul zicând: „Eu v-am rugat, să mă primiți în școala voastră, eu am dorit să aud ceea ce vestiți voi. Eu v-am rugat să-mi povestiți despre Iisus; însă așa gol, cum am venit, gol m-ați trimis înapoi și n-ați ascultat rugămintea mea”.

Trecând cu 20 de ani în urmă, cu căruța cu boi prin țara Beciuoană, indigenii de acolo m-au rugat să mă opresc și să le vestesc Evanghelia lui Dumnezeu. Bătrânul lor rege, Chama, mi-a zis atunci: „De ce mergeți la poporul cel sălbatic și războinic al Matabelilor? Ei vă

vor ucide, dacă veți veni la ei. Rămâneți aici și învățați pe poporul meu". Noi însă am plecat mai departe. De atunci Chama ni s-a adresat deseori și ne-a rugat stăruitor să venim în țara sa. El a declarat că ne va ajuta și că vrea să facă totul pentru noi numai noi să venim și să vestim poporului său Evanghelia.

Însă vestirea soliei cere jertfe. Cine nu poate să meargă personal, ar trebui să simtă datoria de a da. Cine merge în păgânătate trebuie să sacrifice mult. Aceasta am constatat-o și eu. Mă gândesc la acele zile când am pornit în regiunea sălbatică din Nordul lui Zâmbezi pentru a începe lucrarea misionară în țara Baroțe. Aflându-mă în concediu în patrie, am călătorit printr-un număr de comunități și am rugat pe frații mei de credință să ne dea atâția bani, de câți aveam nevoie, pentru a ne putea clădi o casă în acel câmp nou, care să ne apere de țăntari. Unii au zis: „Voi n-aveți nevoie de mulți bani în câmpurile misionare. Voi ar trebui să mergeți afară și să trăiți după cum trăiesc indigenii, să locuiți în aceleași case, în care locuiesc și ei". Noi n-am primit toți banii de care aveam nevoie, cu toate acestea am ieșit în câmp. Eu am construit o mică colibă de lut cu un acoperiș de iarbă. Plasa de țăntari am întins-o înaintea găurilor, pe care le numeam ferestre; furnicile albe însă, au mâncat plasa, astfel încât țăntarii totuși au intrat. Apoi am încercat să întindem plasa peste pat; și aici furnicile au găurit plasa, ă țăntarii ne-au înțepat și noi ne-am îmbolnăvit de malaria (friguri).

Afară de asta, casele noastre de lut nu rezistau la ploile tropicale. Eu am plecat în niște sate mai îndepărtate crezând că mă voi întoarce încă înainte de a începe ploile. Dar ploaia a început câteva zile mai de vreme, decât am calculat noi. Cu greutate ea lovea în pereții de lat ai casei noastre. Soția mea s-a deșteptat și, îngrijorată de soarta fetiței noastre ea, s-a dus la patul ei, a luat-o în brațe și a culcat-o în propriul ei pat. Abia făcuse acest lucru și partea aceea a casei s-a dărâmat, îngropând patul copilului sub o movilă de murdărie și lut.

Spaima îngrozitoare din noaptea aceea împreună cu malaria a fost mai mult decât putea să suporte soția mea. Întorcându-mă două sau trei zile mai târziu, ea mi-a zis: „Hany, eu mă simt așa de obosită. Îmi pare, că nu mai am nicio putere". Eu i-am zis: „Pleacă la țarm și rămâi pentru timpul ploios acolo". Ea însă mi-a răspuns: „Nu, eu nu te pot părăsi".

Scurt timp după aceea ea s-a deșteptat deodată noaptea și mi-a

zis: „Harry, mi-e frig”. Eu m-am sculat, am luat niște cărămizi fierbinți și unele încălzitoare și le-am așezat în jurul corpului ei; acest lucru însă nu părea că îi folosește mult. Ea a tremurat din tot corpul o oră și jumătate. Apoi au apucat-o frigurile cele grozave. Am stat lângă patul ei de vineri până duminică dimineața, fără a dormi. Duminică seara i-am făcut comprese reci în regiunea inimii. Inima slăbită a mai bătut o dată, a mai bătut și a doua oară – și apoi a încetat; n-am știut dacă va mai bate vreodată. Moi n-aveam medic. Distanța era de altfel și prea mare pentru a chema pe unul și chiar dacă ar fi fost posibil să vină un medic, cheltuielile ar fi fost mult mai mari decât le-am fi putut suporta noi din venitul nostru.

Eu am luat fetița în brațe și i-am zis: „Naemi, îmi pare foarte rău, că nu mai sunt în stare să-ți spun, dacă se va mai deștepta mama, când te vei scula tu dimineața”. Micuța s-a dus la patul ei și apoi am auzit, cum a rugat pe Dumnezeu, să țină pe mama ei în viață. Dumnezeu a ascultat rugăciunile noastre.

Luni am lăsat că iubita mea soție să fie dusă într-un hamac la gară, am urcat-o într-un compartiment și am plecat cu ea în cel mai apropiat spital. Acolo s-a ameliorat puțin starea ei. După ce am rămas însă acolo două săptămâni, mi-a zis medicul că trebuie să o duc la țarm pentru ca să schimbe aerul. Ne-am suit în tren și am întreprins acea călătorie de 2600 km. până la țarm, unde aveam să așteptăm ajutorul.

La Kimberley soția mea a putut să se odihnească la un conlucrător, care acum doarme de asemenea în pământul Africii. Marți ea s-a simțit mai bine. Aici circulă numai un tren în fiecare săptămână. Când a venit trenul miercuri seara, soția mea m-a chemat la patul ei și mi-a zis: „Harry, eu doresc să plec astă seară cu trenul înapoi la stațiunea misionară”. Eu am răspuns: „Iubita mea soție, aceasta nu pot să o fac. Ai-am promis că voi rămâne cu tine până ne va despărți moartea”.

„Acum, însă”, a zis ea, „nu mai am nevoie de ajutorul tău. Gazda noastră se îngrijește credincios de mine. De asemenea am și medici buni aici. Acolo însă sunt băieții și fetele noastre pe care i-am strâns la stațiunea misionară. Cine se va îngriji de ei?” „Eu nu pot să plec”, i-am răspuns. Cu slaba ei putere, pe care o mai avea, ea s-a ridicat și, sprijinindu-se pe coate, mi-a zis: „Harry, tu trebuie să plec”. Cu o inimă întristată, am împachetat bagajele și m-am înapoiat în aceeași seară cu trenul la stațiunea misionară.

O lună mai târziu soția mea a vizitat sanatoriul nostru din Cap-Town, unde a fost îngrijită în mod iubitor. Stațiunea noastră misionară se afla pe timpul acela la 30 km. de cel mai apropiat oficiu poștal. O dată pe săptămână sosea poșta și de fiecare dată îi hi liteim pe un băștinaș la tren pentru ca să-mi aducă scrisoarea. Trenul sosea abia seara; de aceea trimisul meu putea să se reîntoarcă în dimineața următoare, fiindcă ținutul acela era primejduit din cauza leilor. În dimineața respectivă eu îl așteptam totdeauna cu mare încordare.

Din săptămână în săptămână știrile au fost mai favorabile. Soția mea mi-a scris chiar despre planurile ei. Ea își arăta dorința ca eu să fac o mică grădiniță în apropierea casei noastre și ea să aducă apoi câțiva trandafiri, care să-i amintească de iubita noastră patrie.

Într-o dimineață a venit trimisul meu cu scrisoarea obișnuită; a adus în același timp și două telegrame. Am deschis-o pe prima. Ea sună: „Soția ta a recăzut în friguri”. Apoi am deschis pe a doua și am citit: „Soția ta a murit ieri de friguri. Astăzi după masă înmormântarea. Condoleanțe”.

Fetița noastră era acolo singură, când a murit mama ei. Plină de durere ea a trebuit să vadă cum sicriul a fost coborât în mormânt. Ea a crezut, că nu poate să părăsească pe mama ei. A sărit la marginea mormântului și a strigat: „O, mamă, de ce m-ai lăsat singură pe lume?” Soția mea, după ce a știut că nu mai există speranță de a fi salvată, îmi scrisese următoarele: „Îngrijește-te de Naemi; rămâi la stațiunea misionară și fă tot, precum ne-am propus să împlinim voia lui Dumnezeu”.

Când am vizitat pe fiica mea la școală în patrie și mi-am luat „rămas-bun” de la ea, mi-a zis: „Tată, știi unde ne vom vedea data viitoare? Acolo, pe acel vechi platou, unde pornește drumul în interiorul Africii”.

Ea dorește să se reîntoarcă cu bucurie acolo, pentru a ajuta la terminarea acelei lucrări, pentru care și-a dat viața mama ei.

Eu am dat banii mei, puterea mea și pe soția mea în scopul acesta și vreau să mai sacrific restul vieții mele pentru a termina lucrarea, pe care mi-a încredințat-o bunul Dumnezeu. Dorința mea este că fiecare cititor al acestor rânduri, să-și pună și dânsul întrebarea: „Doamne, ce vrei Tu să fac eu?” Fapt. 9, 6